

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞINDA GÖREVLİ
UZMAN YARDIMCILARININ SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE
DİSİPLİNİ İLE SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ
ROLLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

İbrahim Kürşat ERGÜT

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

**AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞINDA GÖREVLİ UZMAN
YARDIMCILARININ SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE DİSİPLİNİ İLE SOSYAL
HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ ROLLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

İbrahim Kürşat ERGÜT

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

İbrahim Kürşat ERGÜT tarafından hazırlanan "AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞINDA GÖREVLİ UZMAN YARDIMCILARININ SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE DİSİPLİNİ İLE SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MESLEKİ ROLLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ" başlıklı bu çalışma, 20/06/2109 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Arzu IÇAĞASIOĞLU ÇOBAN (Başkan)

Dr. Öğretim Üyesi Filiz DEMİRÖZ (Danışman)

Doç. Dr. Ercüment ERBAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

18.07.2019

İbrahim Kürşat ERGÜT

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Dr. Öğretim yesi Filiz DEMİRÖZ** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

İbrahim Kürşat ERGÜT

TEŞEKKÜR

Yaptığım çalışmada beni sürekli pozitif yönde motive eden ve çalışmamın tamamlanmasında önemli katkıları olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Filiz Demiröz'e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans programına devam etmemde ve bu araştırmayı yapmamda büyük kolaylık sağlayan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na teşekkür ederim.

Çalışmamı tamamlamam için gönüllü olarak katılım sağlayan, görüşlerini ve önerilerini samimi bir şekilde paylaşan, araştırmanın sonuca ulaşmasına büyük katkıları olan Bakanlık uzman yardımcılarına teşekkür ederim.

Araştırmanın verilerinin toplanması ve analizinde sağladığı katkılardan dolayı mesai arkadaşlarım Mehmet Nuri Uyanık, Celal Sulu ve Hande Zengin 'e teşekkür ediyorum.

Yüksek Lisans programımı tamamlamamda önemli katkıları olan eşim Fatma ve oğlum Kerem ile arkadaşım Alper Akdoğan'a teşekkür ederim.

Yüksek lisans ders döneminde kendilerinden ders aldığım ve bana katkılarının olduğuna inandığım okulumuz öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Ayrıca savunma sınavımda yer alan hocalarım jüri üyeleri Prof. Dr. Arzu İçağasıoğlu Çoban, Prof. Dr. Tarık Tuncay, Danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Filiz Demiröz, Doç. Dr. Ercüment Erbay ve Doç. Dr. Gonca Polat'a destek ve katkıları için teşekkür ederim.

ÖZET

Ergüt, İbrahim Kürşat. *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Görevli Uzman yardımcılarının Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini ile Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Rollerini Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Bu araştırmanın konusu (Mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda görevli uzman yardımcılarının; sosyal hizmet kavramı, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkındaki bilgileri, deneyimleri ve görüşlerinin incelenerek betimlenmesidir. Araştırmada uzman yardımcılarının sosyal hizmet kavramı, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkındaki bilgilerinin, bu konulardaki deneyimlerinin, düşünce ve görüşlerinin ne olduğu öğrenilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca uzman yardımcılarının Bakanlıkta çalışırken hangi bilgilere ihtiyaç duydukları ve bu bilgilere nasıl ulaştıkları ile Bakanlıkta çalışmak hakkındaki düşünce ve önerilerinin öğrenilmesi de amaçlanmıştır.

Araştırma 2018 yılı Nisan-Aralık ayları arasında Ankara'da (Mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında görevli uzman yardımcılarıyla yürütülmüştür. Araştırmanın problem ve amacına uygun olarak nicel verilerle tarama yönteminde tanımlayıcı bir tasarım tercih edilmiştir. Bu kapsamda uzman kişilerin görüşleri alınarak hazırlanan soru formu aracılığıyla araştırmaya katılımda gönüllü olan 52 uzman yardımcısına ulaşılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler frekans, ortalama ve yüzde dağılımları teknikleri ve IBM SPSS 23.0 paket programı ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre; araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun sosyal hizmetle ilgili tüm konularda bilgi eksikliği olduğu ve bu bilgiye erişimde idareciler ile diğer uzmanlardan yararlanma oranının düşük olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin amaçları arasında en çok bildiği ve deneyimlediği amaç sosyal politika geliştirmektir. En çok bilinen ve çalışma deneyimi olan işlev ise danışmanlık olup; işlev ve rolleri ile ilgili görüş ve öneri geliştirmekte zorlandıkları görülmüştür. Çocuk koruma alanında bilgi ve deneyimler diğer uygulama alanlarına göre fazladır. Araştırmaya katılanların çalıştıkları alanlarda özel eğitimlere ihtiyaç duydukları görülmektedir. Araştırma sonunda (Mülga) ASPB kariyer uzmanlarının eğitimleri ve yetiştirilmeleri ile istihdamlarına yönelik elde edilen sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Sosyal hizmet, kariyer uzmanlığı, uzman yardımcısı, eğitim, istihdam.

ABSTRACT

Ergüt, İbrahim Kürşat. *Examination of the views of the Assistant Experts in the Ministry of Family and Social Policies on the Social Work Profession and Discipline and the Professional Roles of Social Workers*, Postgraduate Thesis, Ankara, 2019.

The subject of the research is to describe the knowledge, experiences and opinions of the assistant experts working in the Ministry of Family and Social Policies (Abrogated) about the concept, aims, functions, application areas and roles of social workers. In this research, it is aimed to learn the knowledge, experiences, thoughts and opinions of the assistant specialists about the concept of social work, aims, functions, application areas and roles of social workers. In addition, it is aimed to find out what information the assistant experts need when they are working in the Ministry and how they have access to this information and their thoughts and suggestions about working in the Ministry.

The research was carried out between April-December 2018 with the assistant experts working in the Ministry of Family and Social Policies (Abolished) in Ankara. In accordance with the problem and purpose of the research, a descriptive design was preferred in the screening method with quantitative data. In this context, the data was obtained by the help of a questionnaire prepared by taking the opinions of experts and 52 assistant experts who volunteered to participate in the research. The data were analyzed with frequency, average and percentage distributions techniques and IBM SPSS 23.0 package program.

According to the results of the research; it is seen that the majority of the participants have a lack of information on all issues related to social work, and the rate of benefiting from knowledge of the administrators and other experts of participants is quite low about accessing to the necessary information. Among the goals of social work, the aim that the research participants know and experience the most is to develop social policy. While most known and working experienced function is consulting; it was found that the participants had difficulty in developing opinions and suggestions about their functions and roles. Knowledge and experience in the field of child protection is higher than in other areas of application. It is seen that the participants of the research need special training in the fields they work. As a result of the research, suggestions were developed in line with the results obtained for the training and employment of the career experts in MoFSP (Abolished).

Key words

Social work, career expertise, assistant expert, education, employment.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	x
TABLolar DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
1.1. SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE DİSİPLİNİ	3
1.1.1. Sosyal Hizmet Mesleğinin Tanımı	3
1.1.2. Sosyal Hizmetin Meslek ve Bilim Boyutu	5
1.1.3. Sosyal Hizmet Mesleğinin Amaçları.....	13
1.1.4. Sosyal Hizmet Mesleğinin Değerleri	14
1.1.5. Sosyal Hizmet Mesleğinin Bilgi ve Beceri Temeli.....	17
1.2. SOSYAL HİZMET UZMANLARI, ROL VE İŞLEVLERİ	20
1.2.1. Sosyal Hizmet Uzmanları	20
1.2.2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol ve İşlevleri	22
1.3. SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN UYGULAMA ALANLARI	25
1.3.1. Türkiye’ de Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanları	29
1.3.2. Bakanlıkta Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanları Ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rollerini.....	31

1.4. KARIYER UZMANLARI VE UZMAN YARDIMCILARI	34
1.4.1. Uzman Yardımcılarının Nitelikleri ve Bakanlığın Beklentileri	38
1.4.2. Uzman Yardımcıları ve Sosyal Hizmet	40
1.5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	42
1.6. ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI	43
1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	43
1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	45
1.9. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI.....	45
1.10. SÜRE VE OLANAKLAR.....	46
2. BÖLÜM	47
YÖNTEM	47
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	47
2.2. ÇALIŞMANIN EVRENİ	49
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇ VE TEKNİKLERİ.....	49
2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ	50
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	52
3. BÖLÜM	53
BULGULAR	53
3.1. UZMAN YARDIMCILARININ KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	53
3.2. UZMAN YARDIMCILARININ SOSYAL HİZMETLE İLGİLİ BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	58
3.2.1. Uzman Yardımcılarının Sosyal hizmete İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular	58
3.2.2. Sosyal Hizmetin Uygulama Amaçlarına İlişkin Bulgular	62
3.2.3. Sosyal Hizmet Mesleğinin İşlevleri ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rollerine İlişkin Bulgular	66
3.2.4. Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanlarına İlişkin Bulgular	72
3.3. GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	90

4. BÖLÜM	95
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
4.1. SONUÇLAR	96
4.1.1. Uzman Yardımcılarının Kişisel Bilgileriyle İlgili Sonuçlar	96
4.1.2. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmetle İlgili Bilgilerine İlişkin Sonuçlar	97
4.1.3. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Alanında Çalışırken Gereksinim Duyduğu ve Katkı Sağladıkları Konularla İlgili Sonuçlar	103
4.2. ÖNERİLER	104
KAYNAKLAR.....	110
EKLER	114
EK 1- SORU FORMU.....	114
EK 2. ORJİNALLİK RAPORU	126
EK 3. ETİK KURUL KOMİSYON İZİNİ FORMU.....	127
EK 4. YÜKSEK LİSANS TEZ BAŞLIĞI DEĞİŞİKLİĞİ AKADEMİK KURUL KARARI 	128
EK 5. BAKANLIK ÇALIŞMA İZİN OLURU	129
EK 6 TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ	130
ÖZGEÇMİŞ	131

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABS	: Aile Bilgi Sistemi
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
ASDEP	: Aile Sosyal Destek Programı
ASPB	: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
ATHGM	: Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
BHİM	: Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
CSWE	: Amerika Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ECOSOC	: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
EYHGM	: Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
DHB	: Denetim Hizmetleri Başkanlığı
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
KPSS	: Kamu Personel Seçme Sınavı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'ne
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SHM	: Sosyal Hizmet Merkezi
SHU-DER	: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
SYGM	: Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
ŞGDB	: Şehit ve Gaziler Daire Başkanlığı
TODAİE	: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün
NAWS	: Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
IASSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği
IFSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu
TYYÇ	: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Demografik Özellikler	53
Tablo 2. Eğitim Düzeyleri	55
Tablo 3. Çalışma Yaşamlarına İlişkin Bilgiler	57
Tablo 4. Sosyal Hizmetle İlgili Bilgi ve Deneyimleri.....	59
Tablo 5. Sosyal Hizmet Tanımı Hakkında Görüşler	61
Tablo 6. Sosyal Hizmetin Bireylerin Sorun Çözme Sürecini Etkinleştirmek, Sorunlarla Baş Etme ve Gelişimsel Kapasitelerini Artırmak Amacına İlişkin Bilgiler	62
Tablo 7. Sosyal Hizmetin İnsanları Kendilerine Kaynak, Hizmet ve Fırsat Sağlayan Kurumlarla İletişime Sevk Etmek Amacına İlişkin Bilgiler	63
Tablo 8. Sosyal Hizmetin Sosyal politikaları Geliştirmek ve Mevcut Politikaları İyileştirmek Amacına İlişkin Bilgiler	64
Tablo 9. Sosyal Hizmetin İnsan Refahını Yükseltmek ve Toplum Refahını Özendirmek Amacına İlişkin Bilgiler	65
Tablo 10. Sosyal Hizmetin Danışmanlık İşlevi	67
Tablo 11. Sosyal Hizmetin Kaynak Yönetimi İşlevi	68
Tablo 12. Sosyal Hizmetin Eğitim İşlevi	70
Tablo 13. Yoksulluk Alanına İlişkin Bilgiler.....	72
Tablo 14. Duygusal ve Davranışsal Sorunlar Alanına İlişkin Bilgiler	73
Tablo 15. Çocuk Koruma Alanına İlişkin Bilgiler	74

Tablo 16. Suç, Çocuk Suçluluğu ve Rehabilitasyon Alanına İlişkin Bilgiler	76
Tablo 17. Aile İçi Sorunlar ve Ailelere Verilen Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler.....	77
Tablo 18. Madde Kullanımı ve Tedavi Programları Alanına İlişkin Bilgiler	78
Tablo 19. Yaşlanma ve Yaşlılık Hizmetleri Alanına İlişkin Bilgiler	79
Tablo 20. Engellilik Alanına İlişkin Bilgiler.....	80
Tablo 21. Nüfus Alanına İlişkin Bilgiler	81
Tablo 22. Afet, Göç, Savaş, Terör Gibi Krizler Sonrasında Sağlanan Psikososyal Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler	82
Tablo 23. Sağlık Sorunları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler.....	83
Tablo 24. Eğitimde Sorunlar ve Okul Sosyal Hizmeti Alanına İlişkin Bilgiler	84
Tablo 25. Çalışma Hayatı Alanına İlişkin Bilgiler	86
Tablo 26. Cinsiyet Eşitliği Sağlama Alanına İlişkin Bilgiler	87
Tablo 27. Cinsel Yönelimler Alanına İlişkin Bilgiler	88
Tablo 28. Irkçılık, Etno-Merkezcilik ve Sosyal-Ekonomik Adaleti Sağlamak Alanına İlişkin Bilgiler.....	89
Tablo 29. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Alanında Çalışırken Gereksinim Duydukları Bilgi Kaynakları	91
Tablo 30. Çalıştıkları Kurumun Kendilerine Sağladığını Düşündükleri Katkılar	93
Tablo 31. Kendilerinin Çalıştıkları Kuruma Sağladıklarını Düşündükleri Katkılar	94

GİRİŞ

Sosyal hizmetler, insanların her yönden durumlarının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde yardımcı olmak amacıyla sosyal hizmet uzmanları ve diğer ilgili meslek grupları tarafından gerçekleştirilen etkinlik ve programlar bütünüdür.

Sosyal hizmetler geniş bir uygulama alanına sahip olup, birey, grup ve toplulukların gelişmesini, refah ve mutluluklarının sağlanmasını temel olarak amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde sosyal hizmetler; çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler, güç koşullardaki kadınlar, sığınmacı ve göçmenler, tıbbi ve psikiyatrik yönden yardıma muhtaç hastalar, sosyal sapma gösteren gruplar, suçlular, yoksullar, aileler gibi birey ve gruplar ile toplumların refahının artırılması yönündeki tüm hizmetleri içermektedir.

Birey, aile, grup ve topluluk gibi toplumun sorunlarına çözümler üretmek konusunda bilgi, yaklaşım ve model geliştirme çabasında kendine özgü usullerle faaliyetler yürüten diğer disiplin ve meslekler gibi sosyal hizmetin de tesir düzeyinin ve etkisinin artırılması için çalışmak, sosyal devlet yapısındaki ülkemiz için temel hedef olmalıdır. Sosyal hizmet ülkemiz için yeni ve gelişmekte olan bir meslek olduğundan bireylerin ve toplumun bu mesleğe ilgilerini çekebilme, sosyal hizmet mesleğinin görünürlüğünün ve etkinliğinin artırılması için toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde tüm faaliyetlerin sorumluluğu Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na (AÇSHB)¹ verilmiştir. Bakanlığın görevleri ve hizmet birimleri gözden geçirildiğinde eğitim ve sağlık dışındaki devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetlerin Bakanlık uhdesinde birleştirildiği görülmektedir. Bakanlık'ta 2012 yılından sonra sosyal hizmetlerle ilgili sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirme çalışmalarının yeni kamu yönetimi anlayışıyla kariyer uzmanlığına dayalı nitelikli personel olarak istihdamı sağlanan uzman

¹ Çalışmanın yapıldığı dönemde Bakanlığın ismi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı iken 10/07/2018 tarihli 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Karamamesi ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmuştur.

ve uzman yardımcıları tarafından yürütülmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla kariyer uzmanlığına dayalı nitelikli personel olarak istihdamı sağlanan uzman ve uzman yardımcılarının ne bildikleri, beklentilerinin ne olduğu, bu kişilerden ne beklenildiği, istihdam edildikleri iş ortamlarına uyumları gibi birçok belirsiz durumun ülkemiz açısından yeni bir çalışma konusu olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle (Mülga) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) uzman yardımcılarının sosyal hizmet kavramı, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkında ne bildikleri, ne gibi deneyimleri olduğu ve ne düşündüklerinin belirlenmesi oldukça önem taşımaktadır.

Bu nedenlerle bu araştırmada (Mülga) ASPB uzman yardımcılarının sosyal hizmet kavramı, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkındaki bilgileri, bu konularda deneyimleri, düşünce ve görüşleri ile Bakanlıkta çalışırken hangi bilgilere ihtiyaç duydukları ve bu bilgilere nasıl ulaştıkları, Bakanlıkta çalışmak hakkındaki düşünce ve önerileri incelenmiştir.

1. BÖLÜM

1.1. SOSYAL HİZMET MESLEĞİ VE DİSİPLİNİ

Sosyal hizmet mesleği önemli, saygın ve uzmanlık isteyen bir çalışma alanıdır. Bununla beraber fazlaca güçlükleri olan bir meslektir. Sosyal hizmet mesleği pek çok mesleğe göre ekonomik olarak popüler bir meslek değildir. Mesleği uygulayanların her zaman özlük hakları sorunları olmuştur ve bu durum sürekli olarak mesleğin gündeminde olmuştur. Çünkü meslekte geçirilen süre ve tecrübe düzeyiyle aynı orantıda yapılan iş karşılığında sağlanan gelir yükselmemektedir. Bununla birlikte insan odaklı bir hizmet olmasından dolayı yaşanan tatmin iş doyumunda yeterliliği sağlamaktadır. Mesleğin ilk yıllarında yapılan hizmet sunumundaki aktif ve yıpratıcı çalışmalar meslek uygulayıcılarını daha iyi statüsü ve geliri olan yeni iş arayışlarına sürüklemektedir (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.36,38).

1.1.1. Sosyal Hizmet Mesleğinin Tanımı

Sosyal hizmet uygulayıcılarının yaptıkları işi sosyal hizmet olarak tanımlamaları ilk olarak Jeffrey Brackett'in (1860-1949) yönlendirmeleri sonucu olmuştur. Brackett sosyal kelimesinin çevresi içindeki insanla ilgili birçok etkileşimi ifade edebileceğini, hizmet kelimesinin de yapılan işin belli bir düzende, kurallar dâhilinde ve belli kişilerce verilebileceğinin anlaşılabilirliğini savunmuştur (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.36,38). Sosyal hizmet mesleği geçen zaman içinde artan bilgi düzeyi ve değişen sosyal yapıyla paralel olarak birçok alanda yer bulmasına rağmen mesleğin odak noktası her zaman çevresi içinde insandır.

Her toplumun sosyal hizmet uygulamaları kendine özgü sosyal yapısına uygun olmaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet mesleğinin tanımı da toplumsal farklılıklara göre çeşitlendiğinden ortak bir tanım yapmak zorlaşmaktadır (Kongar, 1972, s.2).

Sosyal hizmet mesleği ile ilgili uluslararası düzeyde iki önemli kuruluş bulunmaktadır. Bunların ilki Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NAWS) diğeri de Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği'dir (IASSW). Uluslararası kuruluşlarca birçok defa sosyal hizmet mesleğine küresel bir tanımlama yapılmıştır. Bununla birlikte değişen şartlar ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda dönem dönem tanımlamayı değiştirme ihtiyacı duyulmuştur. Son olarak 2014 yılında bu kuruluşlar tarafından sosyal hizmet mesleğine küresel bir tanım getirilmiştir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu'nun (IFSW) tanımına göre sosyal hizmet;

“sosyal değişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesini hedefleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplindir” (<https://www.ifsw.org/tr/>, 2018).

Ülkemizde 1968 yılında dönemin Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı tarafından düzenlenen üçüncü Milli Sosyal Hizmetler Konferansında sosyal hizmet mesleğine yönelik milli bir tanımlama yapılmıştır. Buna göre sosyal hizmet;

“kendi kendine yardım ve işbirliği prensibi uyarınca, değişmekte olan toplumun yapısı içinde kişi, aile, grup ve toplulukların ihtiyaçlarının karşılanması, sorunlarının çözümlenmesine ve çevreleriyle karşılıklı uyumlarına yardım etmek ve insan kaynaklarıyla sosyal ve ekonomik koşulların korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla, kendine özgü bilimsel teknik ve metotlarla insan ilişkilerindeki becerilere dayanan düzenli çalışmaları kapsayan bir meslektir” .

Ülkemizde Sosyal Hizmetler Kanunu (1983) ile sosyal hizmetler hukuken tanımlanmıştır. Kanuna göre Sosyal Hizmetler;

“kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi, sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunması ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür”

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, sosyal hizmet bir meslek ve disiplin, sosyal hizmetler ise sosyal hizmetin uygulama alanlarını ortaya koymaktadır. Bu iki kavram sosyal hizmette çoğu kez birbiri yerine de kullanılabilir. Bu iki kavram sosyal hizmette çoğu kez birbiri yerine de kullanılabilir.

1.1.2. Sosyal Hizmetin Meslek ve Bilim Boyutu

Bir uygulamanın meslek olarak nitelendirilebilmesi için, uygulayıcılarına bilgi ve uygulamaya yönelik profesyonel bir eğitim sağlanması, alınan eğitim ile uygulayıcının uygulamada kendini kabul ettirebilmesi, uygulama alanında yapılan müdahalelerin toplumca kabul görmüş olması ve kabul edilmiş mesleki etik anlayışa sahip olması gerekmektedir. Sosyal hizmet bilgi temeli, deneyim zenginliği, pratik tecrübesi, edindiği tecrübeyle zenginleştirdiği bilgi ve beceriyi toplum yararına kullanması açısından gelişen bir meslek ve disiplindir (Duyan, 2014, s.3).

Sosyal hizmet eğitimindeki bilgi temeliyle ilgili olarak Kut (1987) sosyal hizmet meslek elemanlarının yetiştirilmesinde teorik temele dayalı uzun süreli ve sistematik bir eğitime ihtiyaç olduğundan bahsetmektedir. İnsana biopsikososyal bir varlık olarak yaklaşarak sorunlarını çözümlenmeyi amaçlayan bir meslek olarak sosyal hizmet mesleğinin benimsemiş olduğu teorilerin psikoloji, sosyoloji, politika ve ekonomi bilimlerinden alındığını belirtmiştir. Psikoloji alanında gelişim teorileri ile davranışçı teoriler, sosyoloji alanında sosyal hizmet eğitimlerinde rol, sosyal tabakalaşma, küçük grup, topluluk ve sosyal değişme teorileri, politika ve ekonomi bilimlerinde ise sosyal refahın ekonomik ve politik temeli ile sosyal politikaya ilişkin teorilerden sosyal hizmet eğitimi içerisinde yararlanıldığını ayrıntılarıyla açıklamıştır. Ayrıca sosyal hizmet eğitiminin teorik temelini mesleğin uygulama yöntemleri olmadan yetersiz kalacağından söz etmiştir. Teorik temel ve müdahale yöntemleri sosyal hizmet mesleğinin temel yöntemibilimini oluşturmakla beraber mesleki müdahaleyi etkinleştiren en önemli unsurun sosyal hizmet araştırması ve yöntemi olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bilginin uygulamaya dönüşmesi, bilgiye dayalı mesleki becerinin gelişmesi ve değerlerin etkileyeceği mesleki davranışların kazanılması için en önemli eğitim yönteminin pratik çalışma olduğundan bahsetmiştir. Bununla beraber sosyal hizmet eğitiminde teori, yöntem ve uygulama içeriklerinin gerekli dengede ve ahenkte sunulmasının son derece önemli olduğunu vurgulamıştır (Kut, 1987, s.17-25).

London ve Feit 1999'da (aktaran Duyan, 2014, s.5) sosyal hizmet mesleğinin temelini yaptırım, değerler, odak, amaçlar ve kuramsal bilgi olmak üzere beş ana öğeden oluştuğu üzerine bir çalışma yapmışlardır. Çalışmalarında sosyal hizmet mesleğinin

uygulama yapmak için gerekli arka planını, mesleğin uygulayıcıları, mesleğin kendisi, başvuranlar, müdahale ettikleri toplumsal süreçler ve uygulama yapmaları için yetki aldıkları kurumsal yapıdan oluştuğunu ifade etmişlerdir. Sosyal hizmetin değerleri ve etik alt yapısının bireylerin önceliği, toplumsal sorumluluklar ve karşılıklı bağımlılıkla ilgili olduğunun altını çizmişlerdir. Sosyal hizmet mesleğinin odağın sistemler arası kesişme noktalarına müdahale olduğunu vurgulamışlardır. Sosyal hizmetin uygulamalarının temel amacının müracaatçıların yapabilirliklerini güçlendirme, kaynakları gösterme ve ulaşılabilir hale getirme, mevcut sistemleri insan yararına iyileştirme, politika yapma yoluyla sosyal refahı artırma olarak belirtmişlerdir. Ayrıca sosyal hizmetin bakış açısını oluşturan bilgi sistematüğini açıklayıcı ve müdahaleci olarak ele almışlardır.

Yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinde *Sigmund Freud*'un psikiyatrik yaklaşımının birçok sosyal hizmet uzmanının eğiliminin reformdan sağaltıma devşirmesinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte toplumsal muhalefetin yükselişle sosyal hizmet çalışanlarının 1960'larda ilgi odağının toplumsal bakış açısı ve yenilikçiliğe yöneldiği görülmektedir. Günümüzde sosyal hizmet reform, sağaltım ve sosyolojik yaklaşımlarının tamamını kapsayan bir bakış açısına sahiptir (Zastrow, 2014, s.4).

Dünyada sosyal hizmet eğitimi yüz yılı aşan bir süredir verilmektedir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar sosyal hizmet anlayışının sanayi devrimi sonrası oluşan sosyal sorunların gönüllü yapılan yardım faaliyetleri ile çözümlenmesiyle şekillendiği ve bu faaliyetleri yürüten kişi ya da grupların edindikleri tecrübeler sonucunda sosyal hizmet eğitiminin temellerinin oluştuğu belirtilmektedir. İngiltere ve Almanya'da 1890'lı yıllarda oluşan teorik ve uygulamalı mesleki kurslar, yine aynı tarihlerde New York ve Şikago'da okulların kurulması, 1899 yılında Hollanda'da, ilk sosyal hizmet eğitim kurumu olan '*Institute for Social Work Training*' in kurulması bu anlamda ilk uygulama örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlaşıldığı üzere sosyal hizmet eğitimi uygulayıcıların tecrübelerini aktarmaları, teori ve pratiğe dayalı kurslar ile sosyal hizmet okullarının açılması olmak üzere belirli bir sistematik içinde aşamalar halinde gelişmiş, sosyal refah kurumunun işlevsellik kazanmasıyla görünür olmuştur (www.shy.hacettepe.edu.tr, 2018).

Sosyal hizmetin bir meslek olarak değerlendirilmesi ile bu alanda mesleğin uygulayıcılarının sosyal hizmet uzmanı olarak profesyonel anlamda işe alınmaları aynı dönemde gerçekleşmiştir (Selcik ve Güzel, 2017, s.768).

19. yüzyılın ikinci yarısında toplumun dezavantajlı kesimlerine yardım etmek üzere çok sayıda dini topluluğa ait sivil toplum kuruluşu niteliğinde hayır kurumu kurulmuştur. Özellikle İngiltere kaynaklı *Hayırseverlik Örgütlenme Cemiyetleri* tüm Dünyada hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Bu cemiyetlerde çalışanlar yardım ettikleri gruplarla ilgili kayıt sistemi oluşturmuş, hanelerde ayrıntılı incelemeler yaparak kişilere yakın ilgi göstermişlerdir. Bu işleri yapanların çoğu dini hassasiyetleri yüksek kadınlardır ve kendilerini dost ziyaretçi olarak nitelendirmişlerdir (Zastrow, 2014, s.2).

Hayırseverlik Örgütlenme Cemiyetleri ile aynı dönemde “yerleşim evleri” isminde kuruluşlar faaliyete geçmeye başlamıştır. Bunların ilki 1884’de Londra’da kurulan *Toynbee Hall*’dır. Bu kuruluşlar hızlı bir şekilde Avrupa ve Amerika’da yaygınlaşmıştır. Büyük kentlerde kurulan bu kuruluşlarda genelde orta ve üst sınıftan bürokratların aile üyeleri faaliyet göstermişlerdir (Zastrow, 2014, s.3). Bu kuruluşların çalışmalarının günümüzdeki toplum ya da Sosyal Hizmet Merkezlerinde (SHM) yürütülen çalışmalara benzer olduğu görülmektedir.

1890’da Londra’da *Hayırseverler Örgütlenme Cemiyeti* üyeleri için teorik ve pratik çalışmaları kapsayan kurslar açılmıştır. Aynı zaman diliminde Almanya’da *Alice Salomon* tarafından kadın hareketleri adı altında benzer kurslar düzenlenmiştir (Koşar ve Tufan, 1999, s.1).

New York Hayırseverlik Örgütlenme Cemiyeti tarafından 1898’de dost ziyaretçilere yönelik eğitim kursu düzenlendiği, 1904 yılında yine aynı cemiyet tarafından bir yıl süreli sosyal hizmet eğitimi verilmeye başlandığı görülmektedir. *Hayırseverlik Örgütlenme Cemiyetlerinin* ücret karşılığı çalışan profesyonel yöneticilerinin ilk sosyal hizmet eğitimi almış kişiler yani sosyal hizmet uzmanları olduğu anlaşılmaktadır (Zastrow, 2014, s.3).

Hollanda'da ilk sosyal hizmet eğitim kurumunun 1899'da açılmasının ardından on yıl içinde Avrupa ve Amerika'da 14 sosyal hizmet okulu kurulmuştur. Latin Amerika'da Şili ve Santiago'da 1920'lerde, Güney Afrika'da 1924'de, Hindistan, Bombay'da 1936'da ve Mısır'da sosyal hizmet okulları açılmıştır (Koşar ve Tufan, 1999, s.2).

1905'de Massachuesttes Hastanesi'nde tıbbi sosyal hizmet uygulamalarının başlaması sonrasında eğitim, yargı ve çocuk hizmetlerine yönelik kurumlarda sosyal hizmet uzmanları istihdam edilmeye başlanmıştır (Zastrow, 2014, s.4).

Bütün bu gelişmeler, tecrübe birikimleri ve eğitim kurumlarında sosyal hizmet eğitimi ile ilgili bilgi birikimi sonucu 1917 yılında sosyal hizmet için kuram ve yöntem önerilerinin bulunduğu *Sosyal Teşhis* isimli kitap *Mary Richamond* (1861-1928) tarafından yayınlanmıştır. Kitap bugün hala bireye müdahale yöntemleri konusunda kullanılmaya devam edilen bilgileri barındırması ve özellikle vaka ile çalışma konusunda sistemli bir bilgi kaynağı olma özelliği nedeniyle önemlidir (Zastrow, 2014, s.4).

1919' da Amerika'da *Mesleki Sosyal Hizmet Okulları Birliği*, 1942'de *Sosyal İdare Okullar Birliği*, 1946'da *Sosyal Hizmet Eğitimi Milli Konseyi* kurulmuştur (Özdemir, 1999, s.23).

I. Dünya Savaşı yıllarına kadar sosyal hizmet mesleği ile ilgili uygulama alanında yapılan müdahalelerin toplumca yeterli kabul görmediği, bununla birlikte savaş nedeniyle ruhsal sorunları oluşan askerlere yönelik destek çalışmalarında sosyal hizmet uzmanlarının kullanılması ile birlikte kabul düzeyinin oldukça yaygınlaştığı görülmüştür (Selcik ve Güzel, 2017, s.768).

Yirminci yüzyılın ilk yarısında yaşanan ekonomik kriz ile sonrasında sosyal güvenlik hareketinin yasalaşması sosyal hizmetlerin yaygınlaşmasında ve sosyal hizmet uzmanlarının toplumda yeterli kabul görmesinde oldukça etkili olmuştur. Sosyal hizmet uzmanları için istihdam olanakları bu dönemde artmıştır. Yirminci yüzyıl boyunca sosyal hizmetlerin; sosyal hizmet alanında bilgi ve uygulamaya yönelik profesyonel bir eğitim almış sosyal hizmet uzmanları tarafından yürütülmesi yönünde kurumsal ve toplumsal

kabul ve farkındalık düzeyinde artış meydana gelmiştir. Nihayetinde 1955 yılında mesleki standartları belirlemeye ve sosyal hizmet uzmanlarını belgelendirmeye yönelik çalışmalar yapmak üzere Amerika'da sosyal hizmet uzmanlarını temsil eden bir dernek olan *Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği* (NAWS) kurulmuştur. Söz konusu kuruluş ABD' de sosyal hizmetin eğitilmiş ve profesyonel sosyal hizmet uzmanları tarafından yürütülmesinde ve toplumda sosyal hizmetle ilgili farkındalığın artmasında önemli çalışmalar yapmıştır (Zastrow, 2014, s.4).

1928'de *Uluslararası Sosyal Çalışmacılar Daimi Sekreterliği* kurulmuştur. Sosyal hizmet eğitimiyle ilgili yaklaşımlar ve uygulamaları değerlendirmek üzere ilki 1949 yılında 1954 ve 1959 olmak üzere üç uluslararası katılımlı toplantı yapılmıştır. Yapılan son toplantı sonrasında Dünya'nın birçok bölgesindeki sosyal hizmet eğitim programları Amerika sosyal hizmet eğitimi modellerinden etkilenmiştir (Özdemir, 1999, s.23-24).

Uluslararası Sosyal Çalışmacılar Daimi Sekreterliği'nin tecrübe birikimi, *Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu* (IFSW) adı altında 1956'da yeni bir örgüt olarak devam ettirilmiştir. IFSW'ye 1957'de Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) tarafından danışmanlık statüsü verilmiştir. IFSW halen çalışmalarını sürdüren en önemli uluslararası sosyal hizmet kuruluşlarından biridir (Özdemir, 1999, s.23-24).

Türkiye tarihinde ise sosyal hizmetler alanında yapılanmalara on birinci yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır. Selçuklular döneminde Anadolu'da toplumun kaynaşmasını ve halkın ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla hizmet veren mabet, medrese, mektep, imaret, zaviye, kütüphane ve darüşşifalar gibi vakıf kurumlarının topluma hizmet verdiği görülmektedir. Darüşşifalar, sağlık ve sosyal destek vermek üzere kurulmuş en önemli yapılardır. En önemli özellikleri ise hizmetlerini ücretsiz sağlamalarıdır (Çelik, 2017, s.158).

Osmanlı döneminde geniş ve sıkı bağlarla kurulu aile yapısı, güçlü mahalle ve komşuluk ilişkileri ve dini yaşamın davranışlar üzerindeki büyük etkisiyle şekillenmiş toplumsal

yapının tesiriyle dezavantajlı gruplara yönelik oldukça kapsamlı sosyal hizmet faaliyetlerinin var olduğu görülmektedir (Altan, 2008, s.65).

Bu durumun; sosyal hizmetlerin kurumsallaşması ve kurumsal yapısının gelişmesini geciktirdiği yönünde düşünenler de bulunmaktadır. Bu dönemde İslam dininden kaynaklanan kurban, adak, zekât, fitre, yardım, sadaka gibi kaynaklardan sağlanan fonların dezavantajlı kesimlere sürekli ve adil bir şekilde sistematik olarak ve başarılı bir şekilde yönlendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte Osmanlı döneminde yaygınlaşan ahilik, lonca ve vakıflar gibi gönüllü kuruluşların faaliyetlerinin bireysel dini inançlar doğrultusunda yapılan sosyal yardımlara göre öne çıktığı görülmektedir (Şişman, 2017, s.3).

Osmanlının son dönemlerinde diğer ülkelerdekine benzer olarak ülkemizde yaşanan reformlar sonucunda sosyal politika alanında meydana gelen değişimler toplumumuzun kültürel ve sosyal yapısına uygun biçimde gerçekleşmiştir. Tanzimat ve Meşrutiyet Döneminde yeni fabrikaların açılması ile işçi sayısındaki artışın işçilerin çalışma yaşamı ve iş ilişkilerinde korunmasına yönelik tedbirlerin alınması ihtiyacının oluşmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda çalışma hayatı ve çalışanlarla ilgili olarak *Ereğli Kömür Madeni Hümayun İdaresi Nizamnâmesi* (1865) ve *Maadin Nizamnamesi* (1869) gibi hukuki anlamda yapılan ilk düzenlemelerin oldukça ilerici bir anlayışla gerçekleştiği görülmektedir (Şişman, 2017, s.5).

Aynı dönemde gönüllü sosyal hizmet kuruluşları kurulmaya başlanmıştır. Örneğin savaş dönemlerinde sağlık, tedavi, yardım ve destek hizmetleri vermek amacıyla *Osmanlı Mecruhunî Askeri Muavenet Cemiyeti* (1868) adı ile *Kızılay* kurulmuştur (Altan, 2008, s.68).

Yine kimsesiz ve evsizler için *Darülaceze*, şehit çocukları için *Darüleytam* ile *Darüşşafaka* da bu dönemde kurulmuştur. Bununla birlikte II. Abdülhamit döneminde engellilerin eğitimi için okul kurulduğu ve engellilik konusunun devlet politikası olarak ele

alındığı görülmektedir. İş ve çalışma hayatıyla ilgili hukuki çerçevenin belirlendiği *Mecelle* de bu dönemde hazırlanmış ve 1926 yılına kadar uygulanmıştır (Şişman, 2017, s.6).

Osmanlının son döneminde memur ve askerler için yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları gibi sosyal güvenlik uygulamaları da başlatılmıştır. Bu uygulamaların bazıları *Askeri Tekaüt Sandığı* (1866), devlet memurları için kurulan *Tekaüt Sandığı* (1881) ve *Seyri Sefain Tekaüt Sandığı* (1890) gibi kurulan yardımlaşma sandıklarıdır. Yirminci yüzyılın başında çalışma alanında yaşanan grevler gibi olaylar sonrası çalışma hayatına ilişkin doğrudan bir düzenleme *Tatil-i Eşgal Kanunu* (1909) çıkarılmıştır (Şişman, 2017, s.7).

Ülkemizde Cumhuriyet öncesi dönemde yukarıda bahsedildiği üzere sosyal hizmetler alanında önemli uygulamalar olduğu, köklü bir sosyal devlet geleneği bulunduğu görülmekle beraber modern ve profesyonel anlamda sosyal hizmetin gelişimi Cumhuriyet döneminden sonra yirminci yüzyılın ortalarında gerçekleşmiştir.

Sabiha Sertel profesyonel anlamda ilk Türk sosyal hizmet uzmanıdır. Kolombiya Üniversitesinde sosyal hizmet uzmanı olmak üzere 1919-1923 yılları arasında eğitim görmüş ve 1923 yılında mezun olmuştur. Bir süre Amerika'da Türk göçmenlerle ilgili çalışmalarda bulunmuş ve Kurtuluş Savaşı sırasında Türk işçilerden topladığı yardımları Hilal-i Ahmer (Kızılay) aracılığıyla Darüleytam'a (Çocuk Esirgeme Kurumu) göndermiştir (<http://www.cumhuriyet.com.tr>, 2011).

Cumhuriyetin ilk yıllarında örneğin *Himaye-i Etfal Cemiyeti*'nin kurulması gibi sosyal refaha yönelik birçok uygulama olumsuz toplumsal ve ekonomik şartlara rağmen hayata geçirilmiştir. *Maden İşçilerinin Haklarının Korunmasına Dair Kanun* (1921), *Köy Kanunu* (1924), *Medeni Kanun* (1926), *Belediyeler Kanunu* (1930), *Umumi Hıfzıssıhha Kanunu* (1930), *İş Kanunu* (1936), *Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun* (1941), *Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanunu* (1949) gibi pek çok kanun bu dönemde çıkarılmıştır (Selcik ve Güzel, 2017, s. 466).

Ülkemizde sosyal hizmet uygulamalarında gerçekleştirilen faaliyetler 20. Yüzyılın ikinci yarısında oldukça önemli bir şekilde yoğunlaşmış ve artış göstermiştir. Özellikle Birleşmiş Milletlerin sosyal hizmete verdiği destek ve 1961 Anayasasının kabulü bu gelişmeyi destekleyen en önemli unsurlardır. Bu doğrultuda *7533 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun* (1959) yürürlüğe girmiştir. *Sosyal Hizmetler Akademisi* Ankara'da 1961 yılında kurulmuştur. Bu gelişmelerin ardından daha önce Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı görevinde sürdürülen sosyal hizmetler 1963 yılında çıkarılan 225 Sayılı Kanun ile kurulan Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir (Selcik ve Güzel, 2017, s.466). Bu süreçlerde sosyal hizmet daha çok uygulama alanına yönelik program ve hizmetler olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu dönemde Birinci (1963-1967) ile İkinci (1968-1972) Beş Yıllık Kalkınma Planları Türkiye'de gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamalarına da büyük katkı sağlamıştır. Bu planlar ve planların hayata geçirilmesi için öngörülen süreç incelendiğinde özellikle çocuk refahı alanında önemli kararların alındığı ve bu kararların uygulanması için çeşitli çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Seksenli yılların başında ülkemizde yaşanan toplumsal, siyasal ve askeri olaylar sonrası 1982 yılında kabul edilen yeni Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve sonrasında göreve gelen hükümetlerin politikalarının kamusal alanda ülkemizde yürütülen sosyal hizmet uygulamalarının değişmesinde ve gelişmesinde etkili olduğu görülmektedir. *Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ile Çocuk Esirgeme Kurumunun* 1983 yılında 2828 sayılı Kanun ile birleştirilerek *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu* (SHÇEK) adıyla hizmet vermeye başlamıştır. *Sosyal Yardımlaşmayı ve Dayanışmayı Teşvik Fonu* (1986), *Aile Araştırma Kurumu* (1989), *Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığı* (1990) ve *Özrümler İdaresi Başkanlığı* (1997) gibi kurumlar kurulmuştur (Selcik ve Güzel, 2017, s.467).

Bu dönemde ülkemizde sosyal hizmet ile ilgili kamusal alan dışında da gelişmeler görülmektedir. Ankara'da 1988 yılında *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği* (SHU-DER) kurulmuştur. Kurulan bu dernek faaliyetlerini devam ettirmekle beraber IFSW'nin üyesi olarak uluslararası alanda düzenlenen sivil toplum organizasyonlarında ülkemizi temsil etmektedir. Ülkemizde 58 üniversitede 4 yıllık lisans, 47 üniversitede 2 yıllık ön lisans düzeyinde öğrenci kabul eden sosyal hizmet eğitimi bölümü bulunmaktadır. Ayrıca 47 üniversitede pasif durumda bölüm bulunmaktadır (www.shuderneği.org.tr, 2018).

Yirmi birinci yüzyılda ülkemizde benimsenen yeni kamu yönetimi reformu doğrultusunda kamusal alanda sosyal hizmet uygulamalarını 2011 yılında (Mülga) ASPB'nin kurulmasıyla tek elden yürütülmesi amaçlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, KHK/633, 2011). Anayasa'da 2018 yılında KHK ile yapılan değişiklik sonrasında (Mülga) ASPB ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birleştirilerek (AÇSHB) kurulmuştur (www.mevzuat.gov.tr, KHK/703, 2018). Bakanlığın görevleri çıkarılan ilk Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile belirlenerek sağlık ve eğitim dışındaki tüm sosyal hizmet uygulamaları kamusal alanda tek Bakanlık altında toplanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2018).

1.1.3. Sosyal Hizmet Mesleğinin Amaçları

Sosyal hizmet toplumun her üyesinin bireysel veya birliktelik içinde her yönden olabildiğince ileri bir refah seviyesine ulaşması için çaba gösterir. Sosyal hizmetin amacı, birey ve toplum refahı arasında eşitlik sağlamaktır. Sosyal hizmetin amacı birey ya da grupların istenilen ve kanaat getirecekleri refah seviyesine ulaşmaları için en uygun yolları bulmalarında eğer yapılacak iş ve işlemler diğer insanların haklarını engellemiyor ya da refah düzeylerini olumsuz etkilemiyorsa, onlara zorlamadan yardım etmektir (Friedlander W. , 1966, s.8).

Ulusal Sosyal Uzmanları Derneği (NAWS) sosyal hizmet uygulamasını 4 temel amaçla kavramsallaştırmıştır (aktaran Zastrow, 2014, s.18-19)

- 1-Problem çözme sürecini etkinleştirmek, baş etmek ve insanların gelişimsel kapasitesini arttırmak.
- 2-İnsanları, kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan sistemlerle ilişkilendirmek.
- 3-İnsanlara kaynak ve hizmet sağlayan sistemlerin insancıl çalışmaları ve etkinliğini özendirme
- 4-Sosyal politikaları geliştirmek ve iyileştirmek.

Araştırmada NAWS tarafından belirlenen sosyal hizmetin amaçları referans olarak kullanılmıştır.

ABD’de ulusal yeterlilik kurumu olan *Amerika Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi (CSWE)* sosyal hizmetin amacını şu şekilde tanımlamıştır (aktaran Zastrow, 2014, s.19).

“insanın ve toplumun refahını teşvik etmek, birey ve çevre yapısı ile küresel bir bakış açısı bağlamında insanların farklılığına saygı ve bilimsel araştırmaya dayalı bilgi ile yönlendirilerek sosyal ve ekonomik adaleti sağlamaktır. Bir diğer amacı ise, insan haklarını sınırlayan koşulların önlenmesini, yoksulluğun ortadan kaldırılmasını ve toplum içindeki her birey için yaşam kalitesini yükseltmeyi araştırma yolu ile gerçekleştirmektir.”

Her iki kurumunda belirttiği amaçlar birbiriyle uyumlu gözükmeyle beraber Zastrow 4 amaç üzerine bir amaç daha eklemiştir. Buna göre sosyal hizmetin bir diğer amacı da insan ve toplum refahını özendirme (Zastrow, 2014, s.19).

Sheafor ve Horejsi sosyal hizmetin amaçlarını insanların sosyal işlevselliğini arttırmak, destekleyici ve güçlendirici çevreler yaratmak, insanların haklarına kavuşmasını sağlamak ve insanların karşılaştıkları sorunların çözümü için yapılan çalışmaların politik olarak aktifleşmesine yardım etmek olarak yorumlamaktadırlar (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.23-26).

Sonuç olarak hem bireye hem de çevreye odaklanması ile diğer disiplinlerden ayrılan sosyal hizmetin amacının eşitlikçi ve hak temelli bir bakış açısıyla, bilimsel ilke, yöntem ve teknikler kullanarak birey ve toplumun refahını yükseltmek olarak değerlendirilebilir.

1.1.4. Sosyal Hizmet Mesleğinin Değerleri

En anlaşılabilir ifadeyle değer, sıkıca bağlı olduğumuz, önemli ve korumaya değer gördüğümüz şeydir. Değerler bizim eylem ve tutumlarımız üzerinde önemli etkiye sahiptir. Değerler, eyleme sebep olduğu ölçüde değerlidir.

Sosyal hizmet uzmanları sosyal hizmet uygulamalarını bazı felsefi değerler çatısı altında yerine getirirler. Bu felsefi değerler arasında yaşama, özgürlük ve hürriyet, eşitlik ve ayrımcılık yapmama, adalet, dayanışma, sosyal sorumluluk, gelişme, barış, şiddete

maruz bırakmama, insan ve doğa arasındaki ilişki gibi genel insan haklarıdır. 1900'lerin başında sosyal hizmet camiası değerler ve etik kuralların oluşmasıyla ilgili çalışmalara başlamıştır. 1922'de ABD'de *Etik Komitesi* oluşturulmuştur. Bazı okullarda değerler ve etik kurallar hakkında derslere yer verilmiştir. 1947' de Amerikan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği etik kurallar yayınlamıştır. Ardından bu konu hakkında birçok tanımlama ve sınıflamaya yönelik çalışma yapılmıştır. 1952'de Bisno ve 1958'de Friedlander ve 1959'da Pumphrey sosyal hizmetin değerleri üzerine önemli çalışmalar yapmışlardır. Bisno sosyal hizmetin değerlerini insanın yapısına ve toplumla ilişkisine dayalı olarak iki grupta incelemiştir (Duyan, 2014, s.101-102).

Friedlander (1965) (aktaran Duyan, 2014, s. 102) Amerika'da sosyal hizmet uzmanlarının demokratik değerlerden etkilendikleri üzerinde durmuştur. Friedlander Amerikan kültüründe sosyal hizmet uzmanlarının duygu, tutum, yönelme ve çalışmalarında şu demokratik değerlerin etkileri olduğunu söylemiştir:

*Kişide doğuştan mevcut bütünlük ve haysiyete olan inanç.
Ekonomik, kişisel veya sosyal ihtiyaç içinde bulunan kişinin ihtiyaçlarının ne olduğu ve nasıl karşılanacağına kendisinin karar vermeye hakkı olduğuna inanmak.
Herkesin ancak doğal yetenekleriyle sınırlanan eşit imkânlarla sahip olması gerektiğine inanmak.
Kişinin kendi kendine saygı, kendi kaderini tayin, haysiyet ve eşit fırsatlar konularındaki kişisel haklarının onun kendine, ailesine ve topluma karşı olan sosyal sorumluluklarıyla bağlı olduğuna inanmak.*

Thompson Biestek 1961 yılında sosyal hizmet mesleğinin geleneksel değerlerinin çerçevesi olarak on yedi basamaklı bir şema çalışması bulunduğundan bahsetmektedir. Buna göre geleneksel değerler; bireyselleştirme (her insan biriciktir), duyguların amaçlı dışavurumu, kontrollü duygusal katılım, kabul, yargılayıcı olmayan tutumlar, müracaatçının kendi kaderini tayini, gizlilik, kişiye saygı, uyum, empati, koşulsuz olumlu kabuldür (Thompson, 2013, s. 156-168).

Thompson çağdaş sosyal hizmetin sosyolojiyi ön planda tutan yeni yaklaşımının psikolojiyi yok saymayan bir ileri aşama olması nedeniyle geleneksel değerleri destekleyen çağdaş ve özgürleştirici değerler üzerinde de durmuştur. Özgürleştirici değerleri; bireysellikten uzaklaşma, eşitlik, sosyal adalet, birlikte çalışma, yurttaşlık,

güçlendirme, otantiklik olarak sınıflamıştır. Ayrıca değerlerin farklı yollarla hayatın karmaşıklığı ve zorluklarıyla uğraşan farklı bireylerden, farklı yaklaşımlardan ve farklı hedeflerden ortaya çıktığı için oldukça değişken olduğundan bahsetmektedir (Thompson, 2013, s.170-181).

Karabekir'in aktardığına göre Thompson gibi sosyal hizmet alanında çalışan farklı kişilerde eşitlik, sosyal adalet, güçlendirme gibi konuları ön plana koyan radikal yaklaşımları da sosyal hizmet uygulamalarında kullanmaya başlamışlardır (Karabekir, 2010, s. 42).

1965'de Gordon tarafından sosyal hizmet uygulamasının temelini oluşturan 6 değer kavramı tartışılmıştır. 1970'lerde sosyal hizmet uzmanları kendi değerlerini ve yaptıkları uygulamaları etik açıdan incelemeye başlamışlardır. 1973'de Levy sosyal hizmetin değerlerine ilişkin önemli bir sınıflama yapmıştır. 1976'da yayınladığı *Sosyal Hizmetin Etiği* kitabı bu alanda önemli bir eserdir. Johnson 1998' de sosyal hizmetin değerleri hakkında yeniden bir sınıflama yaparak alana katkı sağlamıştır. 2006'da Osmo ve Landau sosyal hizmetin etik ilkelerini 12 başlık altında toplamışlardır (Duyan, 2014, s.103-105).

Aşağıda 1996'da Amerikan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin oluşturduğu sosyal hizmetin temel değer ve etik ilkeleri verilmiştir (aktaran Duyan, 2014, s.106-109):

Değerler ve Etik İlkeler:

Hizmet- Sosyal hizmet uzmanlarının birincil amacı muhtaç insanlara yardım etmek ve sosyal sorunlarla uğraşmaktır. Sosyal Adalet-Sosyal hizmet, sosyal adaletsizlikle mücadele eder. Bireyin Onuru ve Değeri- Sosyal hizmet bireyin onuru ve değerine saygı gösterir. İnsan İlişkilerinin Önemi- Sosyal hizmet insan ilişkilerinin önemini farkındadır. Dürüstlük ve Güvenilirlik- Sosyal hizmet güvenilir bir tarzda davranmalıdır. Yetkinlik- Sosyal hizmet uzmanlar yetkin olduğu alanlarda uygulama yapmalı ve mesleki uzmanlığını geliştirmek ve güçlendirmek için çalışmalıdır.

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW); 2004 yılında yapılan genel toplantılarında ortak bir sosyal hizmet tanımı ve 'Sosyal Hizmet Etiği, İlkeler Bildirgesi' başlığıyla temel değerleri ve ilkeleri kabul etmişlerdir (<https://www.ifsw.org/tr/>, 2018).

İnsan Hakları İnsan Onuru: Kişinin kendi kaderini tayin etme hakkına saygı, katılım hakkını geliştirme, bireyi bütün olarak ele alma, güçlü yanların keşfedilmesi ve geliştirilmesi.

Sosyal Adalet: Olumsuz ayrımcılıkla mücadele, çeşitliliğin tanınması, kaynakların eşit dağıtımı, adil olmayan politikalarla ve uygulamalarla mücadele, birlik ve dayanışma içinde çalışma.

Duyan' a göre tüm bu değerler sadece sosyal hizmete özel değerler değildir ama bir araya getirilmesi sonucu sosyal hizmet mesleğine olan etkisi nedeniyle sosyal hizmeti diğer mesleklerden farklı kılmaktadır. Diğer yandan yapılan bir karşılaştırma çalışması sosyal hizmet mesleğinin değerlerinin psikologların değerleriyle çok benzediğini, öğretmen, doktor ve hemşirelerle biraz iş ve endüstri çalışanlarıyla ise oldukça farklı olduğunu göstermiştir (Duyan, 2014, s.110).

1.1.5. Sosyal Hizmet Mesleğinin Bilgi ve Beceri Temeli

Sosyal hizmet mesleği düşünmeden yapılan, her zaman aynı kuralların aynı sonuçları verdiği bir meslek değildir. Odağında yer alan birey ve çevresi sürekli değişken bir organik yapı gibidir. Bu yüzden sosyal hizmet mesleği uygulamasında yararlanması gereken bir bilgi temeline ihtiyacı vardır.

Thompson sosyal hizmet mesleğinin bilgi temelini, insanların yaşam döngüsüyle ilgili konular, din ve tinsellik ile ilgili konular, sosyal süreçler ve kurumlar, kişiler arası ilişkiler, grup ve örgüt dinamikleri, sosyal hizmet sürecinin sistematik uygulamaları, kuramsal eğilimler, müdahale yöntemleri, etik ve değerler ile diyalektik akıl olarak bölümler halinde ele almıştır (Thompson, 2013, s.83-108).

Sosyal hizmette bilimsel yöntemin uygulanması ilgilenilen sorunların tasnif edilmesinin güçlüğü nedeniyle oldukça zordur. Bununla beraber sosyal hizmet; bireylerin sosyal işlevselliğine yönelik verileri analiz etmesi, bilimsel teknikleri yeni yöntemler, uygulamalar, program ve politikalar elde etmek için kullanması, kavramsal çerçevesi için verileri kullanması, müdahalelerin etkisini incelemesi ve daha önce yapılan fikir, öğreti,

uygulamaları eleştirerek değerlendirmesi açısından bilimseldir. Ayrıca bilime ilişkin kavrayışı açısından uygulamaları bir bilimdir. Sosyal hizmetin kavramsal çerçevesi genel anlamda kavramların, inançların, değerlerin, kuralların, varsayımların, tezlerin ve tekliflerin bütününden oluşmaktadır. Bu genel çerçeve bireylerin birbirlerini anlamalarına, bireylerin işlevselliklerini ve nasıl değiştiklerini anlamalarına destek olan fikir taslakları olarak değerlendirilmelidir. Sosyal hizmet teorileri mesleği ve mesleğin amacını, uygulama alanını ve toplumda nasıl algılandığıyla ilgilidir. Sosyal hizmet için olan teoriler ise müracaatçılar ve müdahale yöntemleriyle ilgilidir. Ayrıca yönlendirici teorilerle de davranışlar ve sorunların tanımlanmasına odaklanılır. Sosyal hizmetle ilgili tüm bu teoriler bilgi birikimi oluşmasını ve biyoloji, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, kültürel antropoloji gibi disiplinlerden yararlanılmasını sağlamıştır (Sheafor, Bradford W.; Horejsi, Charles J., 2014, s. 64-71).

Sosyal hizmet uzmanları için yardım edebilecekleri insanı anlamak önemlidir. İnsanı anlamada hangi yaşam evresinde olduğu, bunun onlar için ne anlama geldiğini bilmek oldukça önemlidir. İnsanların yaşadıkları problemlerin büyük çoğunluğu gelişim evreleriyle ilişkilidir. Yaşam evrelerine geçişlerde krizler oluşabilir. Farklı nedenlerle insanların yaşam döngüsünün aksaması krizlere ya da farklı uyum sağlama koşullarına dönüşebilir. Bu sebeplerden sosyal hizmet uzmanlarının insanların yaşam döngüsüyle ilgili konularda bilgi sahibi olması gerekir (Thompson, 2013, s.84-87).

Sosyal hizmet mesleği açısından insanların yaşamlarını etkileyen dini inançlara sahip olabileceği böyle olmasa bile tinselliğin insanlar için önemli olduğuna dikkat edilmesi ve önem verilmesi gerekmektedir. Bu konuda sosyal hizmet uzmanlarının farkındalığı olmalıdır. Sosyal hizmet uzmanları başlıca dinler ve tinsel inanışlar hakkında temel bilgi seviyesine sahip olmalıdırlar. Bununla birlikte sorunların çözümünde tinselliğin rolünün önemli olduğunu bilmeli ve bu konuda hassasiyet göstermelidirler (Thompson, 2013, s.87-88).

Sosyal hizmet uzmanları toplumun sosyal süreçler ve sosyal kurumlar açısından nasıl bir yapısı olduğunu anlamak için sosyolojik bilgiye ihtiyacı vardır. Sosyal hizmet

uzmanları toplumsal ayrışmalar, güç, ideoloji, yasal altyapı ve düzen, sosyal kurumlar hakkında bilgiye sahip olmalıdır (Thompson, 2013, s.89-92).

İnsanların birbirleriyle etkileşimleri sonucu oluşan sorunlar genellikle sosyal hizmet mesleğinin müdahale alanında olduğundan sosyal hizmet uzmanları kişiler arası ilişkiler, grup ve örgüt dinamikleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Kişilerarası ve grup içerisinde iletişim, güç ve bağlam konularında bilgi sahibi olmak oldukça önemlidir. Ayrıca grup etkileşimi konusunda örgüt kültürü, resmi ve resmi olmayan güç ilişkileri, politika ve prosedürler ile yönetim tarzları, liderlik biçimleri hakkında bilgi sahibi olunmalıdır (Thompson, 2013, s.92-96).

Yönlendirici teoriler sosyal hizmet için önemli olan müracaatçıda değişimin nasıl gerçekleştirileceği konusunda kısıtlı bir destek sağlamaktadır. Bu nedenle uygulama teorileri, modelleri ve perspektiflerine bakılması gerekmektedir. Uygulama perspektifleri ekosistem, genelleyici, feminist ve etnik hassasiyetli perspektiflerdir. Uygulama teorilerine psikodinamik ve davranışsal teoriler örnek verilebilir. Kriz müdahalesi, tıbbi model, hukuk modeli, kendine yardım modeli, parti tabanı modeli, 12 Adım Modeli, vaka yönetimi modeli gibi terimler uygulama modellerine örnek olarak verilebilir. Sosyal hizmet uzmanları çeşitli yönlendirici teorilerden, benzeşen ve destekleyici perspektiflerden, farklı teori ve modellerden yararlanabilmektedirler. Bu tür bir çalışma uzmanın uygulamaya teorik yönelimi ya da teorik başvuru çerçevesi olarak ifade edilebilmektedir (Sheafor, Bradford W.; Horejsi, Charles J., 2014, s. 70).

Sosyal hizmet uzmanları yetersiz uygulamalar yapmamak ve bunların olumsuz sonuçlarına maruz kalmamak için sistematik bir uygulama bilgisine de ihtiyaç duyarlar. Thompson bu bilgiyi ön değerlendirme, müdahale, gözden geçirme, sonlandırma ve değerlendirme olarak beş ana başlıkta ele almış ve bu sistematik uygulama bilgilerinin değişken mesleki uygulamanın temeli olacağını değerlendirmiştir (Thompson, 2013, s.96-98).

Thompson sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcılarının bir dizi teorik bakış açısına ve gerektiği zaman onlardan yararlanma becerisine ihtiyaç duyduğunu belirterek sosyal hizmet mesleği ile ilgili temel kuram ve yaklaşımları; psikodinamik kuram, psikososyal vaka çalışması, hümanist psikoloji, bilişsel davranışsal yaklaşım, sistem kuramı, radikal sosyal hizmet ve özgürleştirici uygulama olarak belirtmiştir (Thompson, 2013, s.100-101).

1.2. SOSYAL HİZMET UZMANLARI, ROL VE İŞLEVLERİ

Bu bölümde sosyal hizmet uzmanının ne olduğu, sosyal hizmet mesleğini uygularken sosyal hizmet uzmanlarının ne tür rolleri ve işlevleri olduğu konusunda bilgiler verilecektir. Bu bilgilerin devamında araştırmanın uygulandığı (Mülga) ASPB'nda sosyal hizmet uzmanlarının ne tür rolleri ve çalışmaları olduğu hakkında bilgilere yer verilecektir.

1.2.1. Sosyal Hizmet Uzmanları

Sheafor ve Horejsi sosyal hizmete ilişkin bakış açılarının anlaşılması bağlamında sosyal hizmet uzmanı tanımını yaparken bir sosyal hizmet uzmanının sahip olması gereken özellikleri ve yapmaları gerekenleri iki madde olarak şu şekilde ifade etmişlerdir (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.20).

Bir sosyal hizmet uzmanı;

1-Mesleki eğitime (bilgi, etik ve yeterlilik vb.) sahip olmanın yanı sıra muhtaç durumdaki kimselere (çocuklar, yaşlılar, yoksullar, azınlıklar ve engelliler gibi) ya da, çevrelerindeki insanlara veya ilgili sosyal yapıları değiştirmek için çabalayan diğer insanlara hizmet sağlayabilmek ve yardım edebilmek için gerekli olduğu kabul edilen niteliklere sahip olmalıdır.

2-Böylece sosyal hizmet uzmanı, bahsi geçen grupların ve bireylerin kendi, sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini, yeteneklerini ve güçlü yanlarını en üst düzeye çıkarabilmelerini, böylelikle tatmin edici bir yaşam sürebilmelerini ve topluma tamamı ile katkı verebilmelerini sağlamalıdır.

Zastrow Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NAWS) tarafından sosyal hizmet uzmanı teriminin şöyle tanımlandığını aktarmıştır (aktaran Zastrow, 2014, s.6).

“Müracaatçılar (bireyler, aileler, gruplar, topluluklar, örgütler veya genel olarak toplum) için sosyal hizmet sağlamak üzere bilgi ve becerilerini kullanan (lisans ya da yüksek lisans dereceli) sosyal hizmet okulları mezunlarıdır. Sosyal Hizmet uzmanları insanların problem çözme kapasitelerini arttırmaya ve gerekli kaynakları elde etmelerine; bireyler, insanlar ve onların çevreleri arasındaki ilişkiyi kolaylaştırmaya yardım ederler ve örgütlerin insanlara karşı sorumlu olmalarını ve sosyal politikaları etkilemelerini sağlamaya çaba harcarlar”

Sosyal hizmet uzmanı terimi ülkemizde ki Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır (www.shudernegi.org.tr, 2018).

“Sosyal hizmet uzmanı, üniversitelerin “sosyal hizmet” bölümünde en az dört yıllık lisans eğitimi almış ve sosyal hizmet mesleğinin alanları içerisindeki bilgili ve yetkin kişiyi tanımlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanının görevleri, müracaatçıların gereksinimlerini belirlemek, insan ve sosyal bilimler alanındaki kuramlardan yararlanarak birey, grup, çift/aile, topluluk ve toplumun sorunlarını çözmek, müracaatçı ve müracaatçı sistemi ile ilgili bilgi toplayarak sosyal inceleme ve değerlendirme raporları hazırlamak, profesyonel yardım ilişkisi kurmak ve sürdürmek, sosyal hizmet alanına dair araştırma yapmak ve mesleki literatürü yorumlama becerisi kazanmak, çatışan gruplar arasında aracılık ve müzakere yapmak, müracaatçı sistemini kaynak ve destek sistemleri ile bir araya getirme konusunda becerili ve yetkin olmaktır. Sosyal hizmet uzmanları farklı disiplinlerden yararlanır, müracaatçıların deneyimlerini de kullanır ve uygulamayı değerlendirir. Sosyal hizmet uzmanları uygulamalarını sosyal hizmetin ilkeleri, değerleri ve etik kuralları çerçevesinde yürütür. İnsan hakları, sosyal adalet, eşitlik, bireysellik, gizlilik, insan onuru ve insana hizmet etme ilkelerini göz önünde bulundurur ve her türlü ayrımcılık ve ön yargılar ile mücadele eder”

Ülkemizde 1961 yılından sonra sosyal hizmet eğitimi başlamıştır. Sosyal Hizmetler Akademisi 1965 yılında ilk mezunlara *sosyal hizmet mütehassısı* unvanı vermiştir. Daha sonra ise *sosyal hizmet uzmanı* unvanıyla öğrencilerini mezun etmiştir. Sosyal hizmet uzmanı unvanı toplumda ve kamusal alanda da bu şekliyle kullanılmaya başlanmıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde sosyal çalışma bölümü 1967 yılında açılmış olup mezunlarına *sosyal çalışmacı* unvanı ile diploma vermiştir. Farklı okullarca farklı unvanlarla mezun verilmesi Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından uygun görülse de 2006 yılından sonra tüm sosyal hizmet mezunlarının diplomasına unvan yazılmaması kararlaştırılmıştır. Ayrıca kamuda sosyal çalışma kadrolarına sosyal hizmet alanında eğitim veren lisans bölümleri mezunlarının atanabileceği YÖK ve yargı kararlarıyla netleşmiştir. Devlet Memurları Kanunu'nda (DMK) sosyal hizmet mütehassısı hala yerini korumakta, Genel Kadro ve Usulü Hakkında KHK kapsamında bulunan kurumlara ait kadrolara ilişkin, 190 sayılı KHK'ya ekli cetvellerde sosyal çalışmacı ve sosyal hizmet uzmanı kadroları bulunmaktadır (Karakuş, 2015, s.170).

YÖK tarafından Bologna Sürecinde 2011 yılında hazırlanan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) içerisinde sosyal hizmet temel alan yeterlilikleri belirlenmiştir (www.yok.gov.tr, 2011). Ek 6'da ayrıntılı olarak verilen bu çerçeveye göre akademik yönden lisans mezunu bir sosyal hizmet uzmanı bilgi, beceri ve yetkinlikler açısından alanındaki ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere, bilginin ölçütlerini değerlendirme bilgisine, bilimsel bilgiyi bulma, takip etme, değerlendirme ve pratiğe aktarabilme bilgisine sahiptir. Ekip içerisinde araştırma, yorumlama, analiz etme, mesleki sınırlılıklar içerisinde çözüme ve pratiğe aktarabilme, teknolojiyi kullanabilme, edindiği ve ürettiği bilgi ve ürettiği yeni uygulamaları hakkında müracaatçı grubuna eğitim yapabilme becerilerine sahiptir. Bağımsız ve sorumluluk alarak çalışabilme, öğrenme, iletişim ve sosyal yetkinlik ile alana özgü yeterliliklere sahiptir.

1.2.2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol ve İşlevleri

Hangi meslek olursa olsun yapılan bir işle ilgili o işi yapan kişiden bazı faaliyetleri yapması beklenir. Her sosyal hizmet uzmanının mesleğini yaparken kendine has özellikleriyle ilgili kişisel bir icrası olsa da sosyal hizmet uzmanlarının yapabilecekleriyle ilgili sınırlılıklar ve standartlar vardır. Sosyal hizmet dezavantajlı grupların geliştirilmesi ve korunması için çaba harcayan bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet uzmanları hizmet verdikleri toplumun normları, gelenekler, faaliyetlere izin veren resmi kural ve yasalar, çalıştıkları kurumların politikalar çerçevesinde işlev ve rollerini belirlerler (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.75).

Sheafor ve Horejsi sosyal hizmet uzmanlarıyla ilgili olarak 11 rol ve 40 birbiriyle ilişkili rol tanımlamışlardır (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.75-87). Buna göre;

Aracı olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; müracaatçının güçsüz ve güçlü yönlerini iyi analiz etmek, ihtiyaçlara uygun kaynakları değerlendirmek, müracaatçıyı kaynağa yönlendirmek, kaynakların yer aldığı sistemleri hizmete yönlendirmek için sistem koordinasyonu yapmak ve hizmet sistemleri hakkında ilişkisi olan (bireyi kurum, topluluk, karar alıcılar, kanun koyucular) kesimlere bilgi vermektir.

Savunucu olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; müracaatçıların ihtiyaçları olan kaynaktan yararlanmaları ve kaynakların eşit, adil ve hak temelli sağlanmasını sağlamak için müracaatçı savunuculuğu ve dezavantajlı kesimlerin savunucusu olarak sınıf savunuculuğudur.

Eğitici olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; müracaatçılara sosyal ve günlük yaşam yeteneklerini öğretmek, davranış değiştirmelerine yardım etmek ve önleyici, koruyucu önlemlerle ilgili toplum eğiticiğidir.

Danışman ya da klinisyen olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; psikososyal değerlendirme ve teşhis yapma, değişmeyecek zor durumlarda devam eden dengeleme bakımı sağlama ve sosyal tedavidir.

Vaka yöneticisi olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; müracaatçının tanımlanması ve oryantasyonu, değerlendirilmesi, hizmet/tedavi planlaması, kaynaklarla bağlantılandırma ve kaynak kullanımını koordine etmek, onların hak kullanım durumlarını takip ederek destek olmak, hizmeti izleme ve değerlendirmektir.

İş yükü yöneticisi olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; iş planlanması, zaman yönetimi yapmak, hizmet koşullarının etkililiğini değerlendirmek, hizmet sürecine yönelik bilgi ve belge sürecini kaydederek raporlamaktır.

Süpervizör/personel geliştirici olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; çalışan oryantasyonu ve eğitimi, personel yönetimi, denetim ve danışmanlık yapmaktır.

Yönetici olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; yönetici için organizasyonun yönetsel gözetimini yapmak, kurum içi ve dışı koordinasyonda etkin rol almak, politika ve program geliştirmektir.

Sosyal değişimde aktör olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; sosyal sistemlerin güncel şartlara uygun olarak hak temelli bir şekilde sunumunun sağlanması için sistem değişikliklerine yardım edebilmek için toplumsal sorunlar ya da politika analizi yapmak, toplumun kaygılarını anlamak ve aktarmak, sosyal kaynakların gelişimi için değişim ihtiyacı olan hizmetler ve programlara yönelik çalışmaktır.

Araştırmacı/değerlendirmeci olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; araştırma planları ve niteliksel, niceliksel araştırma yapabilmek için gerekli donanıma sahip olmak amacıyla bilgi sahibi olmak, mevcut uygulamaların etki analizlerini yapmak, araştırma üretebilmek için analiz yapma becerisi kazanmaktır.

Profesyonel olarak sosyal hizmet uzmanının işlevleri; kendini değerlendirme yapmak, kişisel ve mesleki gelişime önem vermek, sosyal hizmet mesleğinin güçlendirilmesine yönelik olarak mesleki dayanışmaya destek vermektir.

Miley, O'Melia ve DuBois (1998) (aktaran Duyan, 2014, s.23-25) sosyal hizmet uygulamalarının danışmanlık, kaynak yönetimi ve eğitim olmak üzere üç temel işlev kapsamında yürütüldüğünü, bu işlevlerin birbirleriyle ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında temel işlevlerle ilgili olarak sosyal hizmet uzmanlarının çeşitli rollerinin oluştuğunu, bunun sonucunda başvuranlar ve sosyal hizmet uzmanları için sorumlulukların da belirlendiğini vurgulamışlardır.

Buna göre; sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevi vardır. Bu doğrultuda güçlendirici, kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, sosyal işlevselliklerinde sorunlar olan bireyler, aileler, gruplar, örgütler ve toplumlarla sorunlara çözüm bulmak amacıyla mesleki çalışma yaparlar.

Sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevi vardır. Bu doğrultuda bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, müracaatçı sistemlerinin, kullandıkları kaynaklarla olan alışverişini uyarır, kullanmadıkları kaynaklara ulaşmalarını ve olmayan kaynakların geliştirilmesini sağlarlar.

Sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevi vardır. Bu doğrultuda öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, müracaatçı sistemleri ve sosyal hizmet uygulayıcıları arasında karşılıklı ve güçlendirici bir bilgi alışverişi sağlarlar.

Bu araştırmada Miley, O'Melia ve DuBois tarafından yukarıda belirtilen sosyal hizmet mesleğinin işlevleri ve bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri roller referans alınmıştır. Bu rol ve işlevler sosyal hizmetin uygulama alanları içinde daha çok görünür olduğu için değerlendirmeye alınmıştır.

Sonuç olarak sosyal hizmet uzmanları tarafından benimsenen ve yerine getirilen rollerin çok kapsamlı ve çeşitli olduğu görülmektedir. İyi bir sosyal hizmet uzmanının en azından mesleğin çıkış noktasını oluşturan temel işlevleriyle alakalı rolleri uzmanlaşmış bir şekilde profesyonelce yerine getirmesi beklenmektedir. Belirli bir alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları işlevleri doğrultusunda daha az rolde uzmanlaşabilir ancak genelci sosyal hizmet uygulamasındaki sosyal hizmet uzmanları ise tüm rollerde uzmanlaşmak durumundadır.

1.3. SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN UYGULAMA ALANLARI

Tomambay' a göre (aktaran Şeker, 2012, s.85) sosyal hizmetin faaliyet alanı; sosyal hizmet mesleğinin amaç ve işlevlerini yerine getirebildiği, hedef müracaatçı grupları ile onlara hizmeti ulaştırmayı amaçlayan kurumsal yapıların bulunduğu çalışma alanlarıdır. Sosyal hizmet alanı sosyal hizmet mesleğinin sadece kendi uygulama alanı olmayacak

kadar geniş bir alandır. Sosyal refahın artırılmasını amaçlayan bir çok sosyal yönlü mesleğin kendi sınırları içerisinde bireysel ya da diğer mesleklerle ortak uygulama yaptıkları bir alandır.

Sosyal hizmetin uygulama alanını sosyal refah hizmetleri kavramı içerisinde sosyal hizmet kurumlarında politika ve uygulamalar olarak görmek gerekmektedir. Bu kurumlar sosyal hizmetin uygulamala alanlarıdır ve sosyal hizmet uzmanları bu kurumların işlevini, yapısını ve uygulamayı nasıl yapacağını bilen kişilerdir (Kut, 1988, s.75).

Sosyal hizmet hangi alanda uygulanırsa uygulansın ilk ve temel hedefi toplumu birey, grup ve topluluk olarak değerlendirerek, direkt olarak onların refah seviyesini arttırmaktır. Friedlander sosyal hizmet uygulamasının içeriğindeki hizmet alanlarını üç grup olarak ele almıştır. Birinci grup; hastalar, engelliler, yoksullar, korunmaya muhtaç çocuklar ve yaşlılar, azınlık grupları, topluma uyum aşamasındaki birey ve gruplara yönelik hizmetler. İkinci grup; savaş mağduru askerler ve onların yakınları, doğal afet, salgın yada savaş mağdurları gibi tehlike ve güçlüklerle uğramış birey ve grupları korumaya yönelik hizmetler. Üçüncü grup; çocuk, ergen ve gençler, yaşlılar ve desteğe ihtiyaç duyan ayrımcılığa maruz kalmış kişi yada gruplara yönelik koruyucu ve farkındalık artırıcı hizmetler. Bununla birlikte sosyal hizmet uygulama alanındaki temel faaliyetleri kamu yardımları (genel yardım ve yoksulluk yardımı), sosyal sigorta, aile hizmetleri (kişisel çalışmalar, danışmanlık, sosyal uyum, adli destek), çocuk refah hizmetleri (koruyucu, bakım, barınma, aile odaklı hizmetler, okul sosyal hizmeti, çocuk işçiliğiyle mücadele), sağlık ve tıp hizmetleri (önleyici sağlık hizmetleri, farkındalık faaliyetler, mali ve tıbbi yardımlar, rehabilitasyon), ruh sağlığı hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, gençlik hizmetleri, emekli izmetleri, iş ve işçi bulma hizmetleri, sosyal konut hizmetleri, uluslararası sosyal hizmetler (BM, Unicef vb.), toplum refah hizmetleridir (politika) (Friedlander W. A., 1965, s.9).

Sosyal hizmet mesleğinin birçok sosyal refah alanında etkin olduğu çalışmalar vardır. Bu alanlar içinde aile ve çocuk refahı alanı en yaygın ve bilinen uygulama alanıdır. Bu alanda aile yardımları, aile danışmanlığı, aile eğitiminin yanı sıra koruyucu-önleyici-destekleyici-sağaltıcı birçok sosyal hizmet modeliyle uygulama yapılmaktadır. Bir başka

sosyal refah alanı da endüstri sektörüdür. İşçi sağlığı ve işçi-ailesinin sosyal sorunları önemli bir sosyal hizmet alanıdır. Endüstriyel sosyal hizmetlerde öncelikle toplam kalite yönetimi ya da çağdaş yönetim değerleri uygulamalarına sosyal hizmetin katkısı önemlidir. Sokakta yaşayan ve sokakta çalışan çocuklar sosyal hizmetin önemli bir uygulama alanıdır ve sosyal hizmet bu sorunun çocukta oluşturduğu mağduriyetlere yönelik uygulama yapar. Sosyal hizmetin ilgilendiği diğer önemli sosyal refah alanı konuları; çocuk ihmal ve istismarı, çocukların ticari amaçlı cinsel sömürsü, gençlik refahı, yaşlı refahı, yaşlı ihmal ve istismarı, tıbbi sosyal hizmet, psikiyatrik sosyal hizmet, engelli refahı, adalet, yoksulluk ve sosyal yardım, göçmenler, sığınmacılar, mülteciler, sivil toplum örgütleri, sosyal belediyeçilik, toplum merkezleri, okul sosyal hizmeti, orduda sosyal hizmet, sokak sosyal hizmeti, koruyucu hizmetler/önleyici/televi/rehabilite edici sosyal hizmet uygulamaları ve doğal afetler olarak değerlendirilmektedir (Şeker, 2012, s.85).

Sheafor ve Horejsi, sosyal hizmetin çalışma alanlarını sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları çeşitli müracaatçı grupları olarak 21 alanda değerlendirmişlerdir. Bu grupları; yoksulluğu deneyimleyen müracaatçı grupları, çocuk müracaatçı, ergen müracaatçı, ebeveyn ve büyük ebeveyn müracaatçı, yaşlı müracaatçı, şiddet mağduru kadın müracaatçı, intihar riski altındaki müracaatçı, zihinsel engelli müracaatçı, beyin hasarı olan müracaatçı, ağır fiziksel engeli olan müracaatçı, kimyasallara bağımlılığı olan müracaatçı, ağır ruhsal hastalığı olan müracaatçı, psikotropik ilaç tedavisi alan müracaatçı, gey, lezbiyen, biseksüel ya da transseksüel müracaatçı, yeme bozukluğu olan müracaatçı, yas ya da kayıp yaşayan müracaatçı, tinsellik ve din ile ilgili kaygıları olan müracaatçı, ceza adalet sisteminden etkilenmiş müracaatçı, savaştan etkilenen müracaatçı, göçmen ya da mülteci olan müracaatçı ve acil bir durum ya da felaketle karşılaşan müracaatçı ya da topluluk olarak belirlemişlerdir (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.519-612).

Adams, Dominelli ve Payne, sosyal hizmet uygulamalarını uygulamanın içinde yer aldığı çevreyi ele almışlardır. Sosyal hizmetin yalnızca bireyin çocukluk ve ebeveynlik yaşam süreçlerini değil fiziksel sağlık, ruhsal sağlık, engellilik durumları ve bu durumların bireye etkilerini de içeren çeşitli yetişkin sorunlarının da kapsayacak bir şekilde geniş ve çeşitli

bir uygulama alanı olduğunu ifade etmişlerdir (Adams, Dominelli, ve Payne, 2015, s.347-348).

Adams çocuklar, gençler ve ailelerle çalışmada uygulama konularını; çocukları koruma, çocuk hakları, çocuk hizmetlerinde koordinasyon, çocuk ve gençlere yönelik hizmetlerde öncelikler, ihtiyaçların karşılanması, aile ve ebeveyn desteği ile cezalandırıcı müdahaleler, erken çocukluk hizmetleri, risk odaklılık, çocuk istismarı ve ihmali, bakım hizmeti alan çocuklar, ebeveynlerine bakmak zorunda olan çocuklar, göçmen çocuklar, suça sürüklenen çocuklar olarak belirtmiştir (Adams, Dominelli, ve Payne, 2015, s.349-371).

Payne, yetişkinlere yönelik hizmetler ve sağlıkla ilgili uygulama konularını; sosyal bakım ve sağlık bakım uygulama modelleri, ulusal yapı ve politika, yetişkinlere yönelik sosyal bakım, sağlık kurumları, birinci seviye tıbbi bakım, ikinci seviye tıbbi tedavi ve bakım, acil sağlık ve bakım, sürekli bakım, yetişkinlere yönelik kendi karar verme hakkı, eğitim ve kişisel gelişime destek, mali sorumluluk, yaşam becerisi geliştirmeye destek, olarak belirtmiştir. Payne, gönüllü ve bağımsız organizasyonlarla çalışma ile ilgili uygulama konularını da; kamu tarafından oluşturulmuş örgütler, özel sektör örgütleri, sivil toplum kuruluşları, olarak gruplamıştır (Adams, Dominelli, ve Payne, 2015, s.371-389).

Zastrow, genelde sosyal hizmetin bireyler, gruplar, aileler, kuruluşlar ve topluluklarla çalışan ve olumlu değişimi amaçlayan sosyal hizmetin çalıştığı gruplarına yönelik olarak uygulamaları ele almıştır. Bireylerle sosyal hizmet uygulamaları; evden kaçan çocuklar, işsiz insanlar, intihar girişiminde bulunan bireyler, bakım ve barınma ihtiyacı olan çocuk, istismar mağduru çocuk ve ailesi, sürekli bakıma ihtiyacı olan kronik hastalar, cinsel işlev bozukluğu olan bireyler, alkol ve madde bağımlılığı olan kişiler, ölümcül hastalığı olan kişiler, denetimli serbestlik ya da şartlı tahliye olan kişiler, tek ebeveynler gibi bireylere kapsamlı ve çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Ailelerle sosyal hizmet uygulamaları; boşanma, alkol ya da maddenin kötüye kullanımı, istenmeyen gebelik, iflas, yoksulluk, ölümcül hastalık, kronik hastalık, ayrılık, mutsuz evlilikler, duygusal, davranışsal problemleri olan aile üyeleri, çocuk ihmal ve istismarı, cinsel istismar, eşler arası şiddet, yaşlı istismarı, işsiz kalma, finans yönetimi sorunları, aile üyelerinin kaza geçirme/bilişsel

bozukluk/sakatlık/hapse girme/akıl hastanesine gitme/kumar oynama gibi sorunları olması, suç mağduru olma, zorunlu emeklilik, yaşlı aile üyelerinde bunama olması, çocukların suça sürüklenmesi, evden kaçma, aldatma, ihanet, infertilite, cinsel işlev bozukluğu vb. sorunlar ortaya çıktığında yapılan kapsamlı ve çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Gruplarla sosyal hizmet uygulamaları; sosyal söyleşi, uğraşı, uğraşı-beceri, eğitim, görev, problem çözme ve karar alma, kendi kendine yardım, sosyalleşme, terapi ve duyarlılık gruplarında yürütülen faaliyetleri kapsamaktadır. Kurumlarla sosyal hizmet uygulamaları; bürokratik, yapı ve resmi kurallar kapsamında yapılan uygulamalardır. Topluluklarla sosyal hizmet uygulamaları; insan hakları, refah düzenlemesi, yoksulların ihtiyaçları, eğitim ve sağlık sorunları, barınma, uğraşı alanlarının artırılması, farklı etnik grupların uyum düzeyleri, azınlıkların istihdamı, gençlerin yabancılaştırılmasının engellenmesi, kentsel gelişim, evden kaçan ve madde bağımlılığı olan gençler, evsizler gibi kapsamlı ve çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır (Zastrow, 2014, s.103-126).

Çerçevelemek gerekirse yoksulluk, duygusal ve davranışsal sorunlar, çocuk koruma hizmetleri, suç, çocuk suçluluğu ve rehabilitasyon hizmetleri, aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler, madde kullanımı ve tedavi programları, yaşlanma ve yaşlılık hizmetleri, engellilik ve engellilik hizmetleri, nüfus ile ilgili konular ve aile planlaması, afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler, sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler, eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti, çalışma hayatıyla ilgili sorunlar, cinsiyetçilik ve cinsiyet eşitliği sağlamak, cinsel yönelimler, ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal ve ekonomik adaleti sağlamak konuları sosyal hizmetin uygulama alanlarıdır. Çalışmada bu alanlar referans alınarak uzman yardımcılardan bu alanlar hakkında görüş ve değerlendirme yapmaları talep edilmiştir.

1.3.1. Türkiye' de Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanları

Ülkemizde sosyal hizmet uzmanları öncelikle sağlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetler olmak üzere kamu kurumlarında çalışma imkânı bulmuşlardır. Kendine özel mevzuatı olan bazı özerk kurum ve kuruluşlarda çalışan memurlarla ilgili düzenlemeler DMK kapsamında belirlenmiştir. DMK' nın sınıflandırmayla ilgili 36 ıncı maddesinde sosyal

hizmet uzmanları “sosyal hizmetler mütehassısı” unvanı ile “sağlık hizmetleri ve yardımcı sağlık hizmetleri” sınıfında gösterilmişlerdir (DMK,1965).

Ülkemizdeki ilk sosyal hizmet eğitimi veren *Sosyal Hizmetler Akademisinin* ilk mezunları 1965 yılında sosyal hizmetler mütehassısı olarak mezun olmuş ve aralarından 13 kişi akademide akademik kadroya alınmış geri kalanlar ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı sağlık kurumlarında tıbbi sosyal hizmet alanında istihdam edilmişlerdir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında sonra Adalet Bakanlığı sosyal hizmet uzmanlarına ilk kadro açan kurum olmuştur. İlk mezun olan sosyal hizmet uzmanlarından Adalet Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatında istihdam edilenler olmuştur. Sosyal hizmet eğitimi tamamlayan kişiler sonrasında çoğunlukla Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğünde istihdam edilmişlerdir. Ayrıca 1960’lı ve 1970’li yıllarda, sağlık kuruluşları, cezaevleri, çocuk bakım kuruluşları, yaşlı bakım kuruluşları, gençlere yönelik kuruluşlar, çocuk rehabilitasyon evlerinde, sendikalarda, fabrikalarda çalışmaya başlayan sosyal hizmet uzmanları, topluma yönelik uygulamaların yoğun olduğu kırsal bölgelerde ve şehirlerin göç alan bölgelerinde alan çalışmalarına katılmışlardır (Karakuş, 2015, s.175).

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde yürütülen sosyal hizmet uygulamaları 1963 yılında Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü 1983 yılında 2828 sayılı Kanunla birlikte Çocuk Esirgeme Kurumu ile birleştirilerek Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu olarak hizmet vermeye başlamıştır (Selcik ve Güzel, 2017). O dönemde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na 848 sosyal hizmet uzmanı kadrosu verilmiştir (Karakuş, 2015, s.175).

Günümüzde sosyal hizmet bölümlerinden mezun olanların kamu kurum ve kuruluşlarındaki istihdamı Kamu Personeli Seçme Sınavı ile sağlanmaktadır. Kadrolar B grubu kadro niteliği taşımakta ve lisans düzeyinde KPSS 3 Puan türünde yapılan tercihler sonucu yerleştirme yapılmaktadır (www.mevzuat.gov.tr, 2002).

Yirmi birinci yüzyılda ülkemizde benimsenen yeni kamu yönetimi reformu doğrultusunda kamusal alanda sosyal hizmet uygulamalarını 2011 yılında (Mülga) ASPB'nin kurulmasıyla tek elden yürütülmesi amaçlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, KHK/633, 2011). Anayasa'da 2018 yılında KHK ile yapılan değişiklik sonrasında (Mülga) ASPB ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları birleştirilerek AÇSHB kurulmuştur (www.mevzuat.gov.tr, KHK/703, 2018). Bakanlığın görevleri çıkarılan ilk Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile belirlenerek sağlık ve eğitim dışındaki tüm sosyal hizmet uygulamaları kamusal alanda tek Bakanlık altında toplanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, 2018).

Bakanlığın görevleri ve hizmet birimleri gözden geçirildiğinde eğitim ve sağlık dışında devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetlerin Bakanlık uhdesinde birleştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede, eşitlikçi ve hak temelli bir bakış açısıyla, bilimsel ilke, yöntem ve teknikler kullanarak birey ve toplumun refahını yükseltmeyi amaç edinmiş sosyal hizmet mesleğinin, sosyal hizmetlerden sorumlu ana Bakanlıklardan biri olan AÇSHB için vazgeçilmez bir meslek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

1.3.2. Bakanlıkta Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanları ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rollerini

Sosyal hizmet dezavantajlı grupların geliştirilmesi ve korunması için çaba harcayan bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmet uzmanları hizmet verdikleri toplumun normları, gelenekler, faaliyetlere izin veren resmi kural ve yasalar, çalıştıkları kurumların politikaları çerçevesinde işlev ve rollerini belirlerler (Sheafor ve Horejsi, 2014, s.76).

AÇSHB ülkemizde sosyal hizmet uygulamalarından sorumlu Bakanlık olması nedeniyle bu bölümde Bakanlığın hizmet birimleriyle sosyal hizmetin uygulama alanlarının nasıl örtüştüğüne ve bu birimlerde sosyal hizmet uzmanlarının ne tür roller üstlendiğine değinilecektir. Yeni kurulan AÇSHB'na ilişkin teşkilat yapılanması ile ilgili mevzuat henüz tamamlanmadığından bu bölümde sosyal hizmet uzmanlarının rollerini belirleyen ve halen yürürlükte olan yasal düzenlemelere değinilecektir.

Bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatından oluşmaktadır. Bakanlığın 2017 Faaliyet Raporu'na göre merkez teşkilatında 2015 yılında 76, 2016 yılında 72 ve 2017 yılında 67 sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı anlaşılmaktadır. Taşra teşkilatında ise 2015 yılında 2.075, 2016 yılında 1.998 ve 2017 yılında 1.889 sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı görülmektedir. Toplamda 2017 yılında görev yapan sosyal hizmet uzmanı sayısı 1.956'dır. Sosyal hizmet uzmanlarının 3%'ü merkez teşkilatında %97'si ise taşra teşkilatında çalışmaktadır. Bakanlıkta 2017 yılsonu itibarıyla 15.045 kişi görev yapmakta olup sosyal hizmet uzmanının oranı %13 civarındadır. 2017' de merkez teşkilatı 1.239 kişiden oluşurken burada sosyal hizmet uzmanının oranı 0,5%'dir. Taşra teşkilatı 13.806 kişiden oluşmakta ve sosyal hizmet uzmanlarının oranı %13'dür. Son üç yıla göre merkez teşkilatında %11, taşra teşkilatında ise %1'e yakın bir oranda sosyal hizmet uzmanı sayısının azaldığı görülmektedir (www.aspb.gov.tr, 2018).

Adalet Bakanlığınca 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanununun değişiklik öncesi ilk halinde sosyal çalışma görevlisi kavramı içerisinde psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun olanlar gibi sosyal hizmet mesleğine nispeten daha yakın sayılabilecek meslekler sayılmıştır. Kanunda yapılan 2012 yılındaki değişiklik düzenlemesiyle sosyal çalışma görevlisi tanımı psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını da kapsar halde genişletilmiştir (www.mevzuat.gov.tr, 2005).

Çocuk Koruma Kanununda yer alan sosyal çalışma görevlisi kavramı Bakanlık mevzuatlarına da yansıtılarak sosyal hizmet uzmanlarının yetki ve sorumluluğunda bulunan mesleki iş ve işlevleri sosyal çalışma görevlisi tanımlamalarıyla çok çeşitli meslek gruplarına da verilmiştir. Mesleki açıdan bakıldığında sosyal çalışma görevlisinin aslında sosyal hizmet uzmanı olduğu görülmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları özellikle Bakanlığın taşra teşkilatında hizmetlerin sunumunda yoğun bir şekilde farklı rollerde ve sorumluluklarda görev yapmaktadır (Karakuş, 2015, s.181).

Bakanlığının hizmetlerine yönelik olarak çıkarılan çeşitli yönetmeliklerle sosyal hizmet uzmanlarının görev tanımları yapılmıştır. (Mülga) ASPB'nin web sayfasında yer alan mevzuat bölümü olup bu bölümde bazı yönetmeliklerde sosyal hizmet uzmanlarına yönelik roller ve sorumluluklar incelenmiştir.

Öncelikle Bakanlık merkez teşkilatını oluşturan ve sosyal hizmet uygulama alanlarıyla benzer şekilde oluşturulmuş ana hizmet birimlerinin teşkilat yönergeleri incelenmiştir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ATHGM), Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM), Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM), Şehit ve Gaziler Daire Başkanlığı (ŞGDB) ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin (BHİM) teşkilat ve görevlerine ilişkin yönergelerde sosyal hizmet uzmanlarıyla ilgili görev, yetki ve sorumluluklar belirtilmiştir. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM), Denetim Hizmetleri Başkanlığı (DHB) ile İç Denetim Başkanlığının (İDB) teşkilat ve görevlerine ilişkin yönergelerde ise sosyal hizmet uzmanlarıyla ilgili herhangi bir tanımlama yoktur (www.aile.gov.tr, 2018).

Bakanlığın merkez teşkilatıyla ilgili yönergelerde sosyal hizmet uzmanlarının rollerinin yönergenin ait olduğu sosyal hizmet uygulama alanıyla ilgili olarak genel hatlarıyla şu başlıklarda belirlendiğini söyleyebiliriz. Gerekli her türlü mesleki uygulamayı yaparak müracaatçılar ile çalışanlara rehberlik ve destek hizmeti, kurum dışında diğer örgütlerin alana ilişkin faaliyetlerini takibi ve onlara rehberlik etme, politikaların belirlenmesi ile ilgili plan ve programların hazırlanmasında görev alma, araştırma ve incelemelerde görev alma uygulama alanında koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesinde görev alma, uygulama ve mevzuat konularında hizmet içi eğitimlerde görev alma, uygulama alanıyla ilgili yıllık raporlar hazırlama, hizmetin temel özellikleriyle ilgili işleyiş, uygulama ve mevzuat konularında görev alma rolleri arasında yer almaktadır.

Araştırmanın sosyal hizmet mesleğinin amaçları bölümünde yer verilen amaçlar ile sosyal hizmet uzmanlarının rol ve işlevleri bölümünde yer verilen rol ve işlevler kapsamında Bakanlık tarafından belirlenen sosyal hizmet uzmanlarının işlev ve rollerinin örtüştüğü görülmektedir. Özellikle Bakanlığın merkez teşkilatında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına sosyal hizmetin insanları kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan sistemlerle

ilişkilendirme, sosyal politikaları geliştirme ve iyileştirme ile ilgili amaçlar doğrultusunda roller verilmiş ve bu konuda daha çok idari ve teknik görevler düzenlenmiştir. Bu amaçlara ilişkin olarak Bakanlık uzman yardımcılarında da benzer görevler verildiği görülmektedir. Bu nedenle uzman yardımcılardan sosyal hizmetin amaçları, işlevleri ve işlevlerle ilgili mesleki roller ile sosyal hizmetin uygulama alanları hakkında bilgi sahibi olmaları beklenmektedir. Buradan hareketle sonraki bölümde Bakanlık uzman yardımcılarının özellikleri, nitelikleri, rolleri ve onlarla ilgili beklentilerin neler olduğuna ilişkin bilgilere ve uzman yardımcılarının sosyal hizmetle ilişkilerine yönelik konulara değinilecektir.

1.4. KARIYER UZMANLARI VE UZMAN YARDIMCILARI

Günümüz dünyasında toplumları ve ülkeleri sosyal ve ekonomik yönden refaha ulaştıracak önemli yatırım ve zenginlik kaynaklarından birinin yetişmiş insan gücüne yapılan yatırım olduğu hemen herkes tarafından kabul görmektedir. Çünkü ülkeler artık diğer ülkelere karşı üstünlüklerini para ya da doğan kaynaklardaki zenginlikleri ile değil bilgi ve insan kaynağındaki gücü ile göstermektedir. Bu bilince sahip olan gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler yatırımlarının yönünü bilgiye ve insan gücüne dönüştürmüş durumdadır. Geleceğini teminat altına almak isteyen her ülke nitelik ve donanım sahibi insan gücünü yetiştirmeye yönelik yatırımlarına yön vermektedir. Bu sebeple Türkiye’de özel sektörde olduğu gibi kamu sektöründe de nitelikli, gerekli donanıma sahip ve yetenek sahibi uzman personel istihdamına geçiş başlamıştır. Kariyer uzmanlık sistemi de söz edilen yetişmiş insan gücünün önemli parçalarından birisidir.

Türk bürokrasisi içerisinde özellikle son dönemlerde önemli bir yer oluşturan Kariyer uzmanlık sistemi, kamu personel istihdamında kariyer kavramının yer almasına öncülük etmektedir. Bu hedefe yönelik olarak geçmişten günümüze oluşturulmuş kariyer uzmanlık meslekleri bulunmakta ve gün geçtikçe daha da yaygınlaşmaktadır. Çoğu Bakanlık ve kurumların merkezi ve taşra kadrolarında kariyer uzmanlık meslekleri oluşturulmaktadır.

Ülkemizde hemen her dönemde tartışma konularından birisi kamu yönetimi ve personel reformudur. Toplumsal, siyasal, ekonomik, hukuk ve kültürel alanda yaşanan değişimler kamu yönetiminde de değişimleri beraberinde getirmiştir. Kamuda yirminci yüzyılın ilk yarısında devlet memurlarının istihdamında aranan genel şartların yanında özel şartlar da gerektiren veya mesleğe sınavla başlanan, kurum ve kuruluşları görev alanına ilişkin mesleki bilgi ve tecrübeye sahip meslek memuru, ihtisas memuru ya da mütehassis gibi adlar altında memurların istihdamı önemli yer tutmaktadır. Özellikle dâhiliye, maliye ve hariciye hizmetleri bu tür istihdamlar aracılığı ile yürütülmüştür (Aydın, 2006, s.148).

Ülkemizde kamu yönetiminin yeniden ele alınması ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların 1940'lı yıllarla birlikte hız kazandığı görülmektedir. Savaş sonrası sanayi, tarım, ulaştırma eğitim ve sağlık alanlarında önemli gelişmeler yaşanmış, içinde bulunulan durum kamu yönetimine ilişkin yeniliklerin yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Personel sistemindeki yeniden düzenleme ihtiyacı yasama, yürütme ve yükseköğrenim kurumları tarafından değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün (TODAİE) öncülüğünde 1962'de hazırlanan *Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi* Türk kamu yönetimine ve personeline ilişkin hazırlanan en önemli raporlardandır. Bu raporun ana amacı, merkezi hükümet görevlilerinin dağılışı biçimini belirlemek ve bu dağılımla kamu hizmetlerinde verimin sağlanıp sağlanmadığını incelemektir. Çalışmada, bir ülkenin kendi işlemleri için yabancı uzmanlardan faydalanması doğal bir durum olsa da, kendi uzmanları aracılığı ile yürütülmesinin esas olması gerektiği ve özellikle uzman personel yetiştirilmesinin önemi vurgulanmıştır (Aydın, 2006, s.149).

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 1988 yılında VI. Beş Yıllık kalkınma planına katkıda bulunmak, kamu yönetimini geliştirmek, yeniden düzenlemek ve bu döneme kadar yapılan çalışmaların uygulamaya ne kadar yön verdiğini belirlemek amacıyla TODAİE'ye proje hazırlatılmıştır. 2000 yılında VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında hazırlanan *Kamu Yönetiminin İyileştirilmesi ve Yeniden Yapılandırılması Özel İhtisas Komisyonu Raporunda*, Bakanlıkların ve kamu kuruluşlarının DPT'ye benzer bir personel yapısına kavuşturulması kapsamında kariyer uzmanlığına dayalı nitelikli personellerle desteklenerek bu uzmanların kurumların ana hizmet yapısını oluşturması gerektiği yer almaktadır (Aydın, 2006, s.149).

Bu doğrultuda 2011 tarihli 6223 sayılı Kanun doğrultusunda oluşturulan KHK'ler sonucu birçok Bakanlığın birleştirilmesi, devlet Bakanlıklarının ve bazı Başbakanlığa bağlı kuruluşların ortadan kaldırılması ya da Bakanlıklara bağlanması ve yeni Bakanlıklarının kurulması söz konusu olmuştur (Işıkçı, 2017, s.51).

Bununla birlikte Bakanlıkların adını taşıyan uzmanlıklar oluşturulmuştur. Bu kadroların meydana çıkarılmasındaki amaç ara yönetim kadrolarının azaltılarak ve/veya kaldırılarak işlerin uzmanlar eliyle yürütülmesi, hiyerarşik yapının yatay bir şekilde tabana yayılarak faaliyet ve işlemlerin daha az hiyerarşik yapı içerisinde gerçekleştirilmesi olarak açıklanmıştır (Saylam ve Öktem, 2015, s.1-20).

Kamu yönetimindeki kariyer uzmanlığı sistemiyle ilgili sorunlar ve eleştiriler de bulunmaktadır. Karlı (2013) çalışmasında bu sorunları ve eleştirilerden bahsetmektedir. Buna göre uzman yardımcılarının bir Bakanlığın tüm faaliyet alanlarında ve Bakanlık uzmanı sıfatıyla görev tanımı yapılarak istihdam edilmesi görev sınırlarının belirlenmesini güçlendirmektedir. Sosyal ve teknik bölüm mezunlarından mezun kişilerin aynı unvanla uzman yapılması ve farklı alanlarda çok farklı görevleri yerine getirmelerinin beklenmesi ile bu farklı alan mezunlarının hepsinin uzmanlaşmasını sağlamak mevcut kamu hizmet yapısında oldukça zor bir hal almaktadır. Uzmanlaşma anlayışının aksine bazı memurların kurum içi sınavlarla uzmanlığa geçirilmesi uzmanlık kriterlerinin göz ardı edilmesi ve uzmanların çalıştıkları kurumlarda tüm görev alanlarında görev yapmasıyla, memurlarca yürütülen hizmetlerin uzmanlar tarafından yapılması uzmanlığın sadece yüksek maaş olarak memurlar arasında iş barışını bozan bir yapı haline gelmesine neden olmuştur (Karlı, 2013, s.19).

Türk kamu yönetimine baktığımızda 2003-2013 kariyer uzman yardımcısı alımlarında yaklaşık 15 katlık bir artış olduğu görülmektedir. Bu artış kariyer uzman istihdam eden kurum sayısında da artış olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda 2011 yılında yayınlanan 633 sayılı KHK ile Bakanlığın merkez teşkilatı birimlerinde istihdam edilmek üzere, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı ve Uzman Yardımcıları ile Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri ve Denetçi Yardımcıları kadroları getirilmiştir (www.mevzuat.gov.tr, 2011).

633 sayılı KHK ile 2011 yılında ASPB adıyla kurulmuş olan ve 2018 yılında 703 Sayılı KHK ile AÇSHB adı altında hizmetlerine devam eden Bakanlığın merkez teşkilatında kariyer uzman yardımcıları ve uzmanları istihdam edilmektedir. Bakanlık içerisinde ana hizmet birimi olarak hizmet veren Aile Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ATHGM), Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM), EYHGM ve KSGM 2011 yılı öncesinde de bünyesinde kariyer uzmanlarını barındırırken ÇHGM'nde ise 2011 yılı itibariyle kariyer uzman yardımcılarının istihdamı sağlanmıştır. Bakanlık tarafından yeni sistem doğrultusunda 2012 yılında 80, 2014 yılında 80, 2016 yılında 60 ve 2017 yılında 50 olmak üzere 270 uzman yardımcısı istihdam edilmiştir (www.resmigazete.gov.tr).

Bakanlık tarafından 2012 yılında sosyal hizmet, psikoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi, sosyoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, halkla ilişkiler ve iletişim olmak üzere 20 kişilik bir grup uzman yardımcısı alımına gidilmiştir. Ayrıca hukuk, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, iktisat, işletme, maliye, istatistik, ev ekonomisi, aile ve tüketici bilimleri, çalışma ekonomisi ve endüstriyel ilişkiler, ekonometri ve ekonomi olmak üzere 60 kişilik bir grup uzman yardımcısı alımına gidilmiştir (www.resmigazete.gov.tr, 2012).

2014, 2015 ve 2017 yılında ise standart bir şekilde mezun olunan bölüme göre istihdam yapılmıştır. İşletme, siyasal bilgiler, iktisat ve iktisadi ve idari bilimler bölümü mezunlarından 2014 yılında 35, 2015'de 8 ve 2017'de 15 olmak üzere toplamda 65 uzman yardımcısı alınmıştır. Sosyoloji bölümü mezunlarından 2014 yılında 10, 2015'de 8 ve 2017'de 4 olmak üzere toplamda 22 uzman yardımcısı alınmıştır. Hukuk bölümü mezunlarından 2014 yılında 8, 2015'de 5 ve 2017'de 6 olmak üzere toplamda 19 uzman yardımcısı alınmıştır. Sosyal Hizmetler bölümü mezunlarından 2014 yılında 5, 2015'de 10 ve 2017'de 4 olmak üzere toplamda 19 uzman yardımcısı alınmıştır. Psikoloji bölümü mezunlarından 2014 yılında 5, 2015'de 6 ve 2017'de 8 olmak üzere toplamda 19 uzman yardımcısı alınmıştır. Bilgisayar mühendisliği bölümü mezunlarından 2014 yılında 10, 2015'de 5 ve 2017'de 3 olmak üzere toplamda 18 uzman yardımcısı alınmıştır. İstatistik bölümü mezunlarından 2014 yılında 5, 2015'de 5 ve 2017'de 14 olmak üzere toplamda 24 uzman yardımcısı alınmıştır. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunlarından 2014 yılında 2, 2015'de 3 ve 2017'de 4 olmak üzere toplamda 9 uzman yardımcısı alınmıştır. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü mezunlarından 2015'de 3 uzman

yardımcısı alınmıştır. Elektrik ve Elektronik Mühendisliği mezunlarından 2017'de 4 uzman yardımcısı alınmıştır (www.resmigazete.gov.tr).

Sonuç olarak bakıldığında Bakanlık tarafından 2012 ve 2017 yılları arasında 4 dönemde 270 uzman yardımcısı alımı yapılmıştır. Araştırmanın yapıldığı dönemde Bakanlık Personel Dairesinden alınan bilgiye göre Bakanlık bünyesinde 103 uzman yardımcısı bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Yetkililerle yapılan sözlü görüşmede uzman olmuş olma, başka kuruma geçiş yapmış olma, KHK ile kurumla ilişkisi kesilmiş olma, istifa etme ve bunun gibi nedenlerle 167 uzman yardımcısının artık Bakanlıkta çalışmadığı anlaşılmıştır.

1.4.1. Uzman Yardımcılarının Nitelikleri ve Bakanlığın Beklentileri

Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı ve Uzman Yardımcılarının alınma, yetiştirilme ve atanmaları, çalışma usul ve esasları, görev, yetki, hak ve sorumlulukları 2012 yılında çıkarılan ve Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Söz konusu yönetmelikte uzman yardımcılarının KPSS sonuçlarına göre Bakanlık tarafından yapılacak yazılı veya sözlü sınav sonucuna göre istihdam edileceği belirtilmiştir. Yönetmelikte Bakanlığın, yazılı giriş sınavlarını kendisinin ya da Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'ne (ÖSYM), üniversitelere ya da diğer kamu kuruluşlarına yaptırabileceği belirtilmiştir. Yönetmelikte giriş sınavına katılma şartları olarak; 657 sayılı Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartları taşımak, en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri ile Bakanlığın görev alanına giren ve sınav duyurusunda belirtilen yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği YÖK tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, KPSS'den gerekli puanı almış olmak ve otuz beş yaşını doldurmamış olmak aranmaktadır. Yönetmeliğe göre Bakanlık, öğrenim dallarına göre ayrı ayrı kontenjan belirleyebilmektedir. Söz konusu yönetmelik doğrultusunda uzman yardımcılığı süresi fiilen yapılmak kaydıyla en az üç yıl olarak belirlenmiştir. Uzman yardımcılarında bu süre içinde bu yönetmelikte belirtilen esaslar dâhilinde eğitim ve staj yapmaları ve tez hazırlamaları beklenmektedir (www.mevzuat.gov.tr, 2012).

Aynı yönetmelik gereği uzman yardımcısı olarak atananlar, Bakan tarafından uygun görülen Bakanlık ana hizmet birimlerinde görevlendirilmektedir. Bu kadrolarda buldukları sürece uzmanlığın gerektirdiği bilgi, beceri ve etik değerleri kazanmaları amacıyla, Bakanlıkça verilecek görevlerin yanı sıra, süreleri birer yıl olan; üç ayrı dönem çalışmasından geçirilirler. Uzman yardımcılarının yetiştirilmelerine ilişkin üç dönem halinde uygulanacak ayrıntılı hizmet içi eğitim programında Bakanlığın görev alanları ve ilgili mevzuatları, yazışma, rapor yazma, inceleme ve araştırma teknikleri konularında gerekli bilgi ve yeteneğin kazanılması, mesleki konularda bilimsel çalışma ve araştırma alışkanlığının kazanılması, yabancı dil bilgisinin geliştirilmesi, temsil yeteneğinin artırılması, protokol kuralları, Bakanlığın hizmet verdiği grupların özellikleri, Bakanlığın hizmet verdiği alanla ilgili kurum ve kuruluşlarda staj yaptırılması yoluyla uygulama tecrübesi ve alan bilgisinin artırılmasına ilişkin konulara yer verilmektedir.

Yönetmeliğin 26 ıncı maddesinde uzman ve uzman yardımcılarının görev ve yetkileri belirlenmiştir. Bakıldığında genel olarak; Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak; inceleme ve araştırma yapmak, yeni stratejiler geliştirmek, yeni programlar üretmek, sosyal politikaların geliştirilmesine katkı sağlamak, projeler hazırlamak, hazırlanan projelere destek sağlamak, hizmet kapasite ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar hazırlamak, hazırlanmakta olan çalışmalara katılmak, uygulamaları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek konuları izlemek, araştırmak ve analiz etmek, kurumsal stratejinin planlanmasına ve güncelleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, uluslararası kurum ve kuruluşlarla uyum çalışmalarını ve ilgili birimlerle koordinasyon sağlanmasına ilişkin işlemleri yürütmek, ulusal ve uluslararası alandaki gelişmeleri takip etmek, uygulamaya yönelik gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşları ile ilgililere verilecek eğitim çalışmalarında görev almak, hizmet alanların karşılaştıkları engelleri izlemek, araştırmak ve gerekli önlemlerin alınması konusunda önerilerde bulunmak, uygulamaları yönlendirmek ve geliştirmek amacıyla her türlü düzenleyici işlemlerin hazırlık çalışmasını yapmak veya yapılan çalışmalara katılmak, gerektiğinde konferans, seminer ve toplantılar düzenleyerek uygun tartışma platformları oluşturmak uzman ve uzman yardımcılarının görevleri olarak belirlenmiştir.

1.4.2. Uzman Yardımcıları ve Sosyal Hizmet

AÇSHB'nin görevleri ve hizmet birimleri gözden geçirildiğinde eğitim ve sağlık dışında devlet tarafından sağlanan sosyal refah hizmetlerinin (istihdam, sosyal hizmetler ve yardımlar) Bakanlık uhdesinde birleştirildiği görülmektedir. Bakanlık uzman ve uzman yardımcılarında yerine getirmeleri beklenen tüm görevlerinde sosyal hizmet ve sosyal yardım uygulamalarıyla yakından ilgili olduğu ve ilk üç bölümde verilen sosyal hizmetin amaçları ve danışmanlık işlevi dışındaki işlevlerle ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği'nin 26 ncı maddesinde belirlenen uzman yardımcılarının görevleri arasında uyum ve benzerlik olduğu görülmektedir.

Sosyal hizmetin bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak amacıyla ilgili olarak uzman yardımcılarının kişilerin karşılaştıkları engelleri izlemek, araştırmak ve gerekli önlemlerin alınması konusunda önerilerde bulunmak görevi arasında benzerlik vardır.

Sosyal hizmetin insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek amacıyla ilgili olarak uzman yardımcılarının çalışılan konular itibarıyla istatistikler toplamak ile Bakanlığın görev alanına giren ve uygulamayı doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek konuları izlemek, araştırmak ve analiz etmek, kurumsal stratejinin planlanmasına ve güncelleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak görevleri arasında benzerlik bulunmaktadır.

Sosyal hizmetin sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek amacıyla ilgili olarak uzman yardımcılarının uygulamaları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek konuları izlemek, araştırmak ve analiz etmek, kurumsal stratejinin planlanmasına ve güncelleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak görevi arasında benzerlik bulunmaktadır.

Sosyal hizmetin kaynak yönetimi işleviyle uzman yardımcılarının inceleme ve araştırma yapmak, yeni stratejiler geliştirmek, yeni programlar üretmek, sosyal politikaların

geliştirilmesine katkı sağlamak, projeler hazırlamak, hazırlanan projelere destek sağlamak, Bakanlığın hizmet kapasite ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar hazırlamak, hazırlanmakta olan çalışmalara katılmak görevi arasında benzerlik bulunmaktadır.

Sosyal hizmetin eğitim işleviyle uzman yardımcılarının uygulamaya yönelik gerçek ve tüzel kişilere, kamu kurum ve kuruluşları ile ilgililere verilecek eğitim çalışmalarında görev almak, uygulamaları yönlendirmek ve geliştirmek amacıyla her türlü düzenleyici işlemlerin hazırlık çalışmasını yapmak veya yapılan çalışmalara katılmak, gerektiğinde konferans, seminer ve toplantılar düzenleyerek uygun tartışma platformları oluşturmak görevleri arasında benzerlik bulunmaktadır.

Sosyal hizmet mesleğinin amaçları ve işlevleri ile uzman yardımcılarının görevleri doğrultusunda onlardan beklenenler arasındaki belirgin benzerlik gereği uzman yardımcılarının sosyal hizmet mesleği, sosyal hizmetin uygulama alanları, sosyal hizmetin işlevleri ile bu işlevlere bağlı olarak üstlendikleri roller hakkında ne bildikleri, neler düşündükleri, neler yapabildikleri, gerçekten beklentiler doğrultusunda mı çalıştıkları, ne tür önerileri olduğu, ne tür sorunlar yaşadıkları merak konusudur. Bu konularda yapılmış herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır.

Kamu yönetiminde kariyer uzman personel istihdamındaki artış çalışma hayatı içerisinde bir takım sorunları beraberinde getirmiştir. Kariyer meslek grupları ile sosyal hizmet uzmanlarının arasında rol ve görevlerin belirsizliği ile yapılan aynı iş ve işlemlere farklı ücretlendirmelerin uygulanıyor olması yaşanan sorunları üst seviyeye çıkarabilmektedir. Kariyer uzman istihdamında kurumsal bir geçmişe sahip olan birimlerde bu sorunlar daha az görülürken, uzmanlaşmaya yeni adım atan birimlerdeki sorunlar daha da derinden olabilmektedir. Bu durum ise çalışma hayatı içerisinde huzur ve barış ortamını etkilemekte ve sunulan hizmetlerdeki kalitenin düşmesine neden olmaktadır. Bu çerçevede yeni istihdam edilen uzman yardımcılardan yetişme dönemlerinde sosyal hizmet mesleği ve meslek çalışanları konusunda farkındalık kazanmaları, uygulamalarına yön verirken bu bakış açısını kazanmaları ve farklı meslek grupları ile koordineli bir şekilde çalışma hayatına dâhil olmaları beklenmektedir.

Bu nedenlerle bu araştırmada uzman yardımcılarının sosyal hizmet mesleğinin tanımı, amaçları, uygulama alanları ve sosyal hizmetin işlevleri ile bu işlevlere bağlı olarak üstlendikleri roller hakkında görüş ve önerileri alınmış, ayrıca sosyal hizmet ve Bakanlık hakkındaki genel görüşleri ile ihtiyaçlarının neler olduğu konusunda da görüş ve önerileri ele alınarak incelenmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Sosyal hizmetin en temel amacı toplum refahının artırılmasıdır. Ülkemizde sosyal hizmetler, yardımlar ve sosyal güvenlik konularında ulusal düzeyde tüm faaliyetlerin sorumluluğu AÇSHB'na verilmiştir. Söz konusu Bakanlık devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetlerin sunulması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesinden sorumludur. Bakanlığın sosyal hizmetlerle ilgili politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek konusunda çalışmalarını 2011 yılı öncesinde mülkiye kökenli bürokratlar ile sosyal hizmet uzmanı, psikolog, sosyolog ve öğretmenler gibi alanında deneyim ve uzmanlığa sahip teknokrat diyebileceğimiz personel ile yürütülmüştür. Bakanlık'ta 2012 yılından sonra sosyal hizmetlerle ilgili politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirme çalışmalarının yeni kamu yönetimi anlayışıyla kariyer uzmanlığına dayalı nitelikli personel olarak istihdamı sağlanan uzman ve uzman yardımcılarını tarafından yürütülmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın kuramsal bölümünde de belirtildiği gibi uzman yardımcılarını ile sosyal hizmetin amaçları, işlev ve rolleri ile uygulama alanları gibi temel kavramları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle uzman yardımcılarının sosyal hizmet kavramını, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkında ne bildikleri, ne gibi deneyimleri olduğu ve ne düşündükleri konuları merak edilmektedir. Dolayısıyla merak edilen bu belirsiz alanın ülkemiz açısından yeni bir çalışma konusu olduğu düşünülmektedir. Bu konularda yapılmış herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Bu konuda daha önce çalışmaların olmaması ve bu alandaki bilgi boşluğu araştırmanın problemidir.

1.6. ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI

Bu araştırmada (Mülga) ASPB uzman yardımcılarının sosyal hizmet kavramı, amaçları, işlevleri, uygulama alanları ile sosyal hizmet uzmanlarının rolleri hakkında bilgileri, deneyimleri, düşünce ve görüşlerinin incelenerek betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

- Uzman yardımcılarının sosyal hizmet mesleği ve disiplinine ilişkin aşağıda adı geçen konularda bilgileri var mıdır?
 - Sosyal hizmet kavramı
 - Sosyal hizmetin uygulama amaçları
 - Sosyal hizmetin mesleğinin işlevleri
 - Sosyal hizmet uzmanlarının rolleri
 - Sosyal hizmetin uygulama alanları
 - Dâhil oldukları, yürüttükleri ya da geliştirdikleri çalışmalar
- Uzman yardımcılarının mesleği ve disiplinine ilişkin aşağıda adı geçen konularda görüşleri ve önerileri nelerdir?
 - Sosyal hizmet kavramı
 - Sosyal hizmetin uygulama amaçları
 - Sosyal hizmetin mesleğinin işlevleri
 - Sosyal hizmet uzmanlarının rolleri
 - Sosyal hizmetin uygulama alanları
 - Sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duydukları bilgiler
 - Bilgi edinme kaynakları
 - Bakanlıkta çalışmanın sağladığı katkılar
 - Bakanlığa sağladıklarını düşündükleri katkılar

1.7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Sosyal hizmet mesleğinin temel amaçları; sosyal değişim, sosyal gelişim, sosyal tutarlılığa katkıda bulunmak ve insanların özgürleştirilmesi ile güçlendirilmesini içerir. Sosyal hizmet çocukların, gençlerin, yetişkinlerin, yaşlıların, kadınların, engellilerin ve diğer nüfus gruplarının geliştirilmesi ve korunması için hizmet veren bir disiplin ve

meslektir. Bu nedenle bu çalışmada üretilen bilgilerin sosyal hizmet ve sosyal politika literatürüne katkı verebileceği düşünülmüştür.

Sosyal hizmet uzmanları yasalar ve politikalar çerçevesinde işlev görür ve sosyal politikaların oluşturulması, uygulanması, değiştirilmesi ve geliştirilmesi süreçlerine katılır.

Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıların karşılaştığı sorunların çok boyutlu olduğunu bilir ve bütüncül bir bakış açısıyla hizmet verir. Müracaatçıların sorunlarının çözümü için sosyal yardım, sağlık, eğitim, adalet ve diğer sektörlerle işbirliğine girer ve bu sektörlerle eşgüdüm içinde çalışır. Sosyal hizmet uzmanları farklı insanlarla çalışmanın yanı sıra çok farklı mekan türlerini kapsayan geniş bir faaliyet alanı içerisinde işlev görür. Bu çerçevede bu alanda çalışan tüm meslek gruplarına yönelik olarak da katkı verecektir.

Bu anlamda sosyal hizmet ülkemiz için yeni ve gelişmekte olan bir meslek olduğundan bireylerin ve toplumun bu mesleğe ilgilerini çekebilmek ve görünürlüğüne sağlamak için toplumun bilinçlendirilmesi gerektiği bu nedenle de uzman yardımcılarının sosyal hizmet ile ilgili görüşlerinin ne olduğunun betimlenmesinin oldukça önem taşıdığı düşünülmektedir.

Sosyal adaleti geliştirmek için savunuculuk yapmak, sunulan hizmetlerin etkisini ve etkililiğini arttırmaya yönelik lobi faaliyetleri yapabilmek için özellikle sosyal politika alanında kariyer meslek olan Bakanlık uzman yardımcılarının; sosyal hizmet alanında farkındalığını ve bilgi edinmesine aracılık ettiği için bu gruplara katkısı olacaktır.

Ayrıca Bakanlığın sosyal hizmet alanında ve bu alanlarda çalışan uzman yardımcılarının görüşlerini ele aldığı için Bakanlık açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

1.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın sınırlılığı H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünün yüksek lisans programıyla ilgili belirlediği zaman dilimi içerisinde yapılmıştır.

1.9. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI

Bu araştırma için kullanılan işlevsel (işevuruk) tanımlar aşağıda yer almaktadır.

Bakanlık: Anayasa'da 2018 yılında KHK ile yapılan değişiklik sonrasında (Mülga) ASPB ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları birleştirilerek AÇSHB kurulan ve bu çerçevede hizmet veren Bakanlıktır.

Bakanlıkta Çalışan Uzman Yardımcıları: Araştırmanın yapıldığı yıllarda Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği ile belirlenen koşullarla Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) sonuçlarına göre Bakanlık tarafından yapılan yazılı veya sözlü sınavlar sonucu istihdam edilen ve bu araştırmaya katılan kişilerdir.

Sosyal Hizmete İlişkin Bilgileri: Uzman yardımcılarının sosyal hizmet hakkında herhangi bir bilgiye sahip olması, kendisinin bu alanda çalışması, ailesi ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi olması, kendisi, ailesi ya da yakın çevresinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yararlanan birinin olması sonucu kişinin sosyal hizmet ile ilgili genel bir bilgi oluşturmasıdır.

Sosyal Hizmet Kavramı: Sosyal hizmetin tanımını çerçeve alan ve Bakanlıkta çalışan uzman yardımcılarının geliştirdikleri görüş ve önerileridir.

Sosyal Hizmetin Amaçları: Literatürde yer alan sosyal hizmetin dört amacı ile ilgili olarak uzman yardımcılarının dahil oldukları, yürüttükleri ya da geliştirdikleri çalışmaların olmasıdır.

Sosyal Hizmet Mesleğinin İşlevleri ve Roller: Literatürde yer alan sosyal hizmetin danışmanlık, kaynak geliştirme ve eğitim işlevleri ile bu işlevlere ilişkin rolleri uzman yardımcılarının bilmesi, dahil oldukları yürüttükleri ya da geliştirdikleri çalışmaların olmasıdır.

Sosyal Hizmetin Uygulama Alanları: Literatürde yer alan sosyal hizmetin on altı (16) sorun ve uygulama alanlarında uzman yardımcılarının dahil oldukları yürüttükleri ya da geliştirdikleri çalışmaların olmasıdır.

Katkılar: Bakanlıkta çalışan uzman yardımcılarının çalıştıkları birimlere katkısı ile Bakanlıkta çalışmanın uzman yardımcılara sağladığı kazanımlardır.

1.10. SÜRE VE OLANAKLAR

Araştırmanın Bakanlıkta aktif olarak görev yapan 103 uzman yardımcısına uygulanması için 02/04/2018 tarih ve 63185 sayılı dilekçe ile izin istenmiştir. Bakanlığın 18/04/2018 tarih ve 44089 sayılı Makam oluru ile 31/12/2018 tarihine kadar çalışmak için gerekli izin alınmış ancak 52 uzman yardımcısı soru formlarını yanıtlamıştır. Araştırmanın tüm giderleri araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde bu araştırmanın yöntemi ile ilgili, modeli, bilgilere bu bölümde yer verilecektir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada (Mülga) ASPB'nda çalışan uzman yardımcılarının sosyal hizmet mesleği ve disiplini, amaçları, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki rolleri hakkındaki görüşlerinin ve önerilerinin var olduğu biçimiyle ortaya konularak betimlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem ve model incelemesi sonucu araştırmanın problem ve amacına uygun olarak betimsel modeller içinde yer alan tarama modelinde planlanmıştır. Bilindiği gibi tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bu evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir" (Karasar, 2014).

Tanımlayıcı araştırmayla çeşitli etkinliklerin, ilişkilerin ya da insan topluluklarının belirli ayrıntılarının bir resmi sunulmaya çalışılır (Neuman, 2014). Tanımlayıcı araştırmaların temel amacı ilişki durumlarını mevcut halleriyle tanımlamaktır. Bu yöntemin temel göstergesi, araştırmacının veriler üzerinde bir kontrolünün olmamasıdır. Araştırmacı yalnızca ne olduğunu ya da neler olduğunu raporlar. Tanımlayıcı çalışmada bütün veriler anket ve benzeri görüşme formları aracılığıyla elde edilir, karşılaştırılır ya da birbirleri arasındaki ilişkilere bakılır (Kothari, 2004).

Zaman boyutu bakımından tercih edilen kesitsel tip, belli bir zaman diliminde olayları alıp inceleyen bir araştırma tipi olarak tanımlayıcı araştırmalarla birlikte daha tutarlı bulunmaktadır (Neuman, 2014).

Bu araştırma amacı bakımından tanımlayıcı, zaman boyutu bakımından kesitsel, veri toplama tekniği açısından nicel ve tarama tipinde bir model içermektedir. Tanımlayıcı araştırmaların temel amacı ilişki durumlarını mevcut halleriyle tanımlamaktır. Bu yöntemin temel göstergesi, araştırmacının veriler üzerinde bir kontrolünün olmamasıdır. Araştırmacı yalnızca ne olduğunu ya da neler olduğunu raporlar. Elde edilen veriler titiz ve katı bir biçimde sayısal analizlere tabi tutulur. (Kothari, 2004). Nicel araştırmayla sistemli ve karşılaştırılabilir biçimde durumların kapsayıcı bir betimlemesi hedeflenir (Punch, 2005). Verinin nesnel bir yaklaşımla istatistiki olarak modellenmesi ve özetlenmesi söz konusudur (Kryšik & Finn, 2015).

Tarama modelleri kendi içinde özelliklerine göre tekil ve ilişkisel tarama modeli olarak ikiye ayrılır. Tekil tarama modeli ile anlık durum saptamaları yanında zamansal gelişimler ve değişimler de belirlenebilmektedir (Karasar, 2014).

Bu alışma için uygun görölen tarama tipinde araştırmalarda bireylerin tepkileri için durum ya da koşullar değiştirilmez. Tarama yapılacak kişiler çeşitli, rastlantısal olan ya da rastlantısal olmayan tekniklerle seçilir. Veriler tipik olarak tablo grafik gibi çizelgelerle özetlenir ve istatistik kullanılarak analiz edilir (Neuman, 2014). Tarama modelinde katılımcılardan veri toplamanın sistematik bir yolu olarak görüşme formları kullanılmaktadır. Bu çerçevede nicel olarak elde edilen bulgular, var olan duruma ilişkin bir bilgi edinmemize ve betimleme yapılmasına yardımcı olmaktadır (Kryšik & Finn, 2015). Bakanlıkta daha önce bu konuda ön bir çalışma yapılmadığı için sadece uzman yardımcılarının sosyal hizmet mesleğini, kavramlaştıran amaç, işlev ve roller, uygulama alanları hakkındaki bilgileri ve görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçlanan bu araştırmada genel tarama modellerinden tekil tarama modeli ile anlık durum saptamaları yapılarak betimleme yapılmıştır.

2.2. ÇALIŞMANIN EVRENİ

Bakanlıktan araştırma için uygulama izni verilen süre içerisinde; aktif olarak görev yapan 103 uzman yardımcısı olduğu belirlenmiştir. Bakanlıkta bu konuda başka çalışma olmadığı için tam sayım yapılmasına karar verilmiştir. Bu grup araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında da belirtileceği gibi bu grup içinden gönüllü olan 52 kişi Soru Formu 'nu yanıtlamıştır. Uzman yardımcılardan 15 kişi ise bu dönemde izinli oldukları için soru formlarını doldurmamışlardır. Dolayısıyla çalışma evreninin % 59,09'una ulaşılmıştır. Soru formunu yanıtlamama nedenleri çoğunlukla iş yoğunluğudur.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇ VE TEKNİKLERİ

Bu araştırmada araştırmacı tarafından uzman kişilerin görüşleri alınarak geliştirilen 'Soru Formu kullanılmıştır. Ek 1'de bulunan Soru Formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mezun olunan fakülte ve bölüm, Bakanlıkta uzman yardımcısı olarak kaç yıldır çalışıldığı, Bakanlıkta şu anda hangi birimde çalışıldığı, Bakanlıkta farklı birimlerde çalışma durumu, çalışıldı ise hangi birimler olduğu, uzman yardımcısı olarak göreve başlamadan önce sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi olup olmadığı, uzman yardımcısı olarak göreve başlamadan önce sosyal hizmetlerle ilgili bir alanda çalışma durumu, ailesi yâda yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisinin olup olmadığı, kendisi, ailesi, ya da yakın çevresinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yararlanma durumu gibi kişisel bilgiler talep edilmiştir.

Soru formunun ikinci bölümünde uzman yardımcılardan sosyal hizmet mesleği ve disiplini hakkında sorular ve görüşler talep edilmiştir. Bu bölüm 5 alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde uzman yardımcılardan sosyal hizmetin uluslararası tanımı verilmiş ve sosyal hizmet ile ilgili görüşleri talep edilmiştir. İkinci alt bölümde uzman yardımcılardan sosyal hizmetin uygulama amaçları ile ilgili dahil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalar, çalışmalardaki görevler ile ilgili bilgilerle sosyal hizmetin uygulama amaçları hakkındaki görüşleri talep edilmiştir. Üçüncü alt bölümde

uzman yardımcılarında sosyal hizmet mesleğinin işlevleri ve sosyal hizmet uzmanlarının rolleriyle ilgili dâhil olunan çalışmalar, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalar, çalışmalarda görevler ile ilgili bilgiler ve görüşleri talep edilmiştir. Dördüncü alt bölümde uzman yardımcılardan sosyal hizmetin uygulama alanlarıyla ilgili dâhil olunan çalışmalar, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalar, çalışmalarda görevler ile ilgili bilgiler ve görüşlerinin neler olduğu sorulmuştur. Beşinci alt bölümde uzman yardımcılardan sosyal hizmet alanında çalışırken hangi konularda yeni bilgiye gereksinim duydukları, bu bilgileri hangi kaynaklardan tamamladıkları, Bakanlıkta çalışmanın kendilerine ne tür katkılar sağladığı ile kendilerinin Bakanlığa sağladıklarını düşündükleri katkıların neler olduğuna ilişkin bilgiler talep edilmiştir.

Bakanlıkta çalışan uzman yardımcılardan hepsi yükseköğrenim mezunu oldukları ve kendi görüş ve önerileri sorulduğu için yazılı veri toplama tekniği ile veri toplama aracı olan soru formu aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Hazırlanan soru formları önce 5 uzman yardımcısına uygulanarak ön deneme gerçekleştirilmiş, soruların yanıtlanması ile ilgili olumsuz bir geri bildirim gelmediği için araştırma verilerine dahil edilmiştir. Bu soru formunun doldurulması en az 30, en çok 40 dakika almaktadır.

2.4. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırma önce TBMM 26. Dönem Milletvekillerinin genel özellikleri doğrultusunda sosyal hizmet mesleği ve sosyal hizmet uzmanları hakkında görüşlerinin incelenmesi konusunda planlanmıştır. Son yıllarda sosyal hizmet ve sosyal hizmet uzmanları ile ilgili mesleğin tanıtımı ve kabul görmesi konularında yetersiz kalındığı, sosyal hizmet uzmanlarının özlük hakları kayıplarının arttığı gibi tartışmaların gündeme geldiği görülmüştür. Bununla birlikte sosyal hizmet mesleğinin gelişimi için olumlu bir imaj geliştirmek ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik yapılan çalışmaların görünürlüğünün olmadığı anlaşılmıştır. Bu anlamda sosyal hizmet ülkemiz için yeni ve gelişmekte olan bir meslek olduğundan bireylerin ve toplumun bu mesleğe ilgilerini çekebilmek için halkın

temsilcisi aynı zamanda lider özellikleri olan milletvekillerinin sosyal hizmet ile ilgili görüşlerinin önem taşıdığı düşünülmüştür. Bu bilgilerden hareketle yapılacak çalışmada; yeni anayasa çalışmalarının yapıldığı bir dönemde milletvekillerinin sosyal hizmet mesleği ve sosyal hizmet uzmanları hakkında bilgilendirilmeleri, genel özellikleri doğrultusunda sosyal hizmet mesleği ve sosyal hizmet uzmanları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi ile sosyal hizmet mesleğine ilgi çekilerek farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Ancak ilgili birimlerden araştırma izni alınamadığı için çalışmanın Bakanlıkta çalışan uzman yardımcılarını ile yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Çünkü bu grup da farklı meslek gruplarından oluşturulmuş ve Bakanlık çerçevesinde çalışılan tüm alan ve birimlerde gelişme sağlamak ve sosyal politikaları oluşturmak, yönlendirmek için işe alınmışlardır. Bu nedenle Bakanlıktaki uzman yardımcılarının sosyal hizmeti tanımaları, bu konudaki görüş oluşturmaları ve bilgi edinmelerinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu çerçevede tez için isim değişikliği yapılmış, etik kurul onayı gözden geçirilmiş ve sonrasında Bakanlık için izin alma süreçleri başlatılmıştır.

Araştırmanın Bakanlıkta uygulanması için 02/04/2018 tarih ve 63185 sayılı dilekçe ile izin istenmiştir. Bakanlığın 18/04/2018 tarih ve 44089 sayılı Makam oluru ile 31/12/2018 tarihine kadar çalışmak için gerekli izin alınmıştır.

Soru formu Bakanlıkta aktif olarak görev yapan 103 uzman yardımcısına belirtilen süre içerisinde araştırmacı tarafından elden teslim edilmiş ve bilgilendirme yapılmıştır. Çalışma için formlar verilirken bilgilendirilmiş onam yapılmış çalışmanın gönüllülük esasına dayalı olduğu ifade edilmiştir. Soru formları dağıtıldıktan sonra birer hafta ara ile üç kez form verilen uzman yardımcılarını telefonla ve çalıştıkları birimler ziyaret edilerek formlar hatırlatılmış ve katılımları rica edilmiştir. Bu süreçte uzman yardımcılarının birçoğu zaman darlığı ve iş yoğunluğu nedenleriyle soru formunu almış olmalarına rağmen araştırmaya katılım sağlayamamıştır. Bir kısım uzman yardımcısı bu araştırmanın neden kendilerine yönelik olarak yapıldığını sorgulamış kendilerine araştırmanın amacı anlatılmasına rağmen katılım sağlamak istemediklerini ifade etmişlerdir. Soru formlarının kuşe kâğıda kapaklı ve ciltli sunulmasından dolayı oldukça fazla olumlu geri bildirim alınmıştır. Ayrıca araştırma sırasında yapılan ziyaretlerde araştırma konusunu merak eden diğer çalışanlardan araştırmanın neden uzman yardımcılarınına yönelik yapıldığı, neden kendilerinin uzman yardımcılarını hakkında

görüşlerinin incelendiği bir araştırma yapılmadığı konusunda eleştirilerinin bulunduğu görülmüştür. Sonuç olarak gönüllü olan 52 kişinin katılımı sonucu cevaplandırılan soru formları araştırmacı tarafından toplanmış, kontrol edilerek değerlendirme yapılmıştır.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada 52 kişinin katılımı sonucu cevaplandırılan soru formları kontrol edilerek değerlendirme yapılmıştır. Kapalı uçlu sorularla bilgi toplanan konular veri tabanına işlenmiş, açık uçlu sorular, araştırmacı, danışmanı ve bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının görüşleri alınarak içeriklerinde yer alan konular sınıflanmış ve kodlanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, bilgilerin genel dağılım özelliklerini belirlemek için tanımlayıcı ve betimleyici istatistik türlerinden frekans ve yüzde dağılımları, aritmetik ortalama kullanılmıştır. Elde edilen bilgi ve bulgular yorumlanarak öneriler geliştirilmiştir. Bu veriler IBM SPSS 23.0 paket programı ile çözümlenmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bulgular üç bölüm altında verilmiştir. İlk bölümde uzman yardımcılarının kişisel bilgilerine ilişkin bulgular, ikinci bölümde uzman yardımcılarının sosyal hizmetle ilgili bilgi düzeylerine ilişkin bulgular, üçüncü bölümde ise uzman yardımcılarının Bakanlıkta çalışma ile ilgili görüşleri ve önerilerine ilişkin bulgular sunulmuştur.

3.1. UZMAN YARDIMCILARININ KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılanlardan alınan cevaplar doğrultusunda yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mezun olduğu fakülte ve bölüm gibi demografik özellikleri ile çalışma süreleri, çalışma yerleri, daha önce çalıştıkları yerler gibi kişisel bilgileri hakkında elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	30	57,7
	Erkek	22	42,3
	Toplam	52	100,0
Yaş Min:25 Max:37 Sd:2,15 Ortalama:28,71	25-27 arası	17	32,7
	28-30 arası	28	53,8
	31 ve üzeri	7	13,4
	Toplam	52	100,0
Medeni durum	Bekâr	24	46,2
	Evli	28	53,8
	Toplam	52	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanlardan %57,7'sinin kadın, %42,3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Bakanlığın merkez teşkilatında görevli personellerin cinsiyet durumu incelendiğinde erkeklerin oranının %54, kadınların ise %46 olduğu görülmektedir (www.aspb.gov.tr, 2018). Araştırmanın evrenini oluşturan uzman yardımcılarının dağılımına bakıldığında kadınların %56,7, erkeklerin ise %43,3 oranda olduğu görülmektedir. Araştırmada yer alan uzman yardımcılarının cinsiyet dağılımı ile evrenini oluşturan uzman yardımcılarının cinsiyet dağılımının doğru orantılı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanlardan %53,8'inin 28-30 yaş, %32,7'sinin 25-27 yaş, %13,4'ünün de 31 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği gereği, uzman yardımcısı olabilmek için 657 sayılı Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartları taşımak, en az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, KPSS'den belirtilen taban puan ve üzeri puan almış olmak ve otuz beş yaşını doldurmamış olmak gerekmektedir. Bu şartları taşıyan kişilerin lisans mezunu olmak için gereken en az 22 yaş ile en fazla 35 yaş aralığında olması gerekmektedir. Araştırmaya katılanların geneli bu yaş aralığındadır.

Yine Tablo 1'de medeni durumları incelendiğinde araştırmaya katılanlardan %46,2'sinin bekâr, %53,8'inin evli olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanlar genç yetişkinlik döneminde oldukları için, evlilik ve iş gibi bu dönemin görevlerini yerine getirdikleri düşünülebilir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1990, s.49-288). Diğer grup ise yaş aralıklarından da görüldüğü gibi üniversiteden yeni mezun oldukları için henüz evlilik yapmamış olabilirler.

Tablo 2. Eğitim Düzeyleri

EĞİTİM DÜZEYLERİ		Sayı	%	
Eğitim durumu	Lisans	35	67,3	
	Lisansüstü	17	32,7	
	Toplam	52	100.0	
Mezun olunan fakülte	Dil ve tarih coğrafya fakültesi	2	3,8	
	Edebiyat fakültesi	1	1,9	
	Eğitim fakültesi	1	1,9	
	Fen edebiyat fakültesi	7	13,5	
	Fen fakültesi	6	11,5	
	Hukuk fakültesi	2	3,8	
	İktisadi ve idari bilimler fakültesi	26	50,0	
	İşletme fakültesi	1	1,9	
	Mühendislik fakültesi	2	3,8	
	Siyasal bilgiler fakültesi	3	5,8	
	Sosyal bilimler fakültesi	1	1,9	
	Toplam	52	100.0	
	Mezun olunan bölüm	Bilgisayar mühendisliği	2	3,8
		Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri	2	3,8
Çocuk gelişimi		1	1,9	
Hukuk		2	3,8	
İktisat		2	3,8	
İstatistik		5	9,6	
İşletme		5	9,6	
Kamu yönetimi		6	11,5	
Maliye		2	3,8	
Psikoloji		2	3,8	
Psikolojik danışmanlık ve rehberlik		1	1,9	
Sosyal hizmet		10	19,2	
Sosyoloji		8	15,4	
Uluslararası ilişkiler		4	7,7	
Toplam		52	100.0	

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılanların %50'sinin iktisadi ve idari bilimler fakültesi, %13,5'inin fen edebiyat fakültesi, %11,5'inin fen fakültesi, her biri %3,8 oranında olmak üzere hukuk, mühendislik, dil, tarih ve coğrafya, her biri %1,9 oranında olmak üzere edebiyat, eğitim, işletme ve sosyal bilimler fakülteleri mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Bu fakültelerin bazıları sosyal bilim alanında bazıları da fen bilimleri alanında mezun vermektedir. Görev tanımlarının yer aldığı yönetmelikte ağırlık sosyal bilimler olmasına karşın fen bilimlerinde yer alan uzmanlar da istihdam edilmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %19,2'sinin sosyal hizmet, %15,4'ünün sosyoloji, %11,5'inin kamu yönetimi, %9,6'sının istatistik, %9,6'sının işletme, %7,7'sinin uluslararası ilişkiler bölümü mezunu olduğu, her biri %3,8 oranında olmak üzere bilgisayar mühendisliği, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, hukuk, iktisat, maliye ve psikoloji bölümü mezunu, her biri %1,9 oranında olmak üzere çocuk gelişimi ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü mezunu olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 2). İktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarının araştırmaya katılanların 50%'sini oluşturmasının nedeninin; Bakanlığın uzman yardımcısı alımlarında en yüksek kontenjanı, iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunları ile birçok üniversitede bu fakültele bağlı olarak mezun veren sosyal hizmet, sosyoloji ve kamu yönetimi, bölümü mezunlarına ayırması olduğu düşünülmektedir.

Bakanlık tarafından 4 farklı dönemde uzman yardımcısı alımı gerçekleştirilmiştir. İlk gerçekleştirilen alımda sosyal hizmet uygulama alanına yönelik lisans eğitimi almış meslek grupları çok düşük oranda tercih edilirken zamanla bu oran artış göstermiş ve sosyal hizmetin uygulama alanları ile doğrudan ilgili olan lisans bölümlerinin mezunları daha fazla tercih edilmiştir. Fakat 2017 yılında gerçekleştirilen uzman yardımcılığı alımında yabancı dil barajı uygulanmış ve bu durum sosyal hizmet uygulama alanlarından mezun olan öğrenciler için zorlayıcı bir unsur haline gelmiştir. Özellikle yabancı dil yeterliliği şartlarını taşıyan sosyal hizmet bölümü mezunlarının sayısında önemli oranda bir düşüş olduğu görülmüştür (www.aspb.gov.tr, 2018).

Tablo 3. Çalışma Yaşamlarına İlişkin Bilgiler

ÇALIŞMA YAŞAMLARI		Sayı	%
Çalışma Süresi Min:1 Max:5 Sd:1.06 Ortalama:3,2	2 yıl ve altı	15	29
	2-4 yıl arası	22	42
	4 yıl ve üzeri	15	29
	Toplam	52	100,0
Bakanlıkta Çalışılan Birim	AB ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı	2	3,8
	ATHGM	14	26,9
	BİDB	1	1,9
	ÇHGM	15	28,8
	EYHGM	7	13,5
	KSGM	4	7,7
	SYGM	2	3,8
	SGB	3	5,8
	ŞGDB	4	7,7
	TOPLAM	52	100,0
Bakanlıkta Daha Önce Çalışma Durumu	Evet	11	21,1
	Hayır	40	76,9
	Cevapsız	1	1,9
	Toplam	52	100,0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların %42'sinin 2 ile 4 yıl arasında bir süredir, %29'unun en az 2 yıldır, %29'unun da 4 yıldan fazla süredir Bakanlıkta çalıştığı görülmektedir. Ortalama çalışma süresi yaklaşık üç yıldır. Bu alanda çalışmalarını oldukça yenidir. Yine bu süreci tanımlayan yönetmelikte uzman yardımcılığı süresi en az 3 yıl olarak tanımlanmıştır. Kişiler bu süreç içinde yabancı dil puanları, tezleri ile ilgili çalışmalarını tamamlamak zorundadırlar. Bu nedenle tablo bilgileri çalışma süreçleri ile paralellik göstermektedir.

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların %28,8'inin ÇHGM'nde, %26,9'unun ATHGM'nde, %13,5'inin EYHGM'nde, %7,7'sinin KSGM'nde, %7,7'sinin de ŞGDB'nda çalışmakta olduğu görülmüştür. Bununla beraber %5,8'i SGB'nda, %3,8'i SYGM'nde ve %1,9'u da BİDB'nda çalışmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların %21,2'sinin daha önce başka birimlerde çalıştığı görülmüştür. Daha önce başka birimlerde çalışanların en fazla oranda %9,6 ile

ÇHGM'nde çalıştığı görülmektedir. Bu grubun kariyer uzmanlığına yönelmesi Bakanlık açısından önemlidir. Çünkü bu birimlerde edindikleri bilgileri daha üst düzeye ulaştırmayı istemeleri uzman personelin artmasına dolayısıyla kalitenin yükselmesine yardımcı olabilecektir. Bu tablodaki bir diğer önemli bulgu uzman yardımcılarının daha çok herhangi bir sorun alanına ilişkin uygulamanın yoğun olduğu birimlerde görevlendirilmeleridir.

3.2. UZMAN YARDIMCILARININ SOSYAL HİZMETLE İLGİLİ BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan uzman yardımcılarının sosyal hizmetle ilgili bilgi ve tecrübe düzeyleri, sosyal hizmet kavramı ile ilgili görüş ve önerileri, sosyal hizmetin uygulama amaçları, işlevleri ve uygulama alanlarıyla ilgili çalışmaları ile sosyal hizmetin işlevleri doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri roller hakkında bilgilerine yönelik sorulan sorulara alınan cevaplara ait bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmete İlişkin Bilgilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan uzman yardımcılarının sosyal hizmetle ilgili bilgileri ile sosyal hizmet kavramıyla ilgili görüş ve önerilerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Hizmetle İlgili Bilgi ve Deneyimleri

Değişkenler		Sayı	%
Sosyal hizmet hakkında bilgi sahibi olma durumu	Evet	29	55,8
	Hayır	23	44,2
	Toplam	52	100,0
Sosyal hizmet ile ilgili bir alanda çalışma durumu	Evet	12	23,1
	Hayır	40	76,9
	Toplam	52	100,0
Ailesi ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi olma durumu	Evet	12	23,1
	Hayır	40	76,9
	Toplam	52	100,0
Kendisi, ailesi ya da yakın çevresinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yararlanan birisi olma durumu	Evet	12	23,1
	Hayır	40	76,9
	Toplam	52	100,0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılanların %55,8'inin Bakanlıkta çalışmaya başlamadan önce sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi olduğu %44,2'ünün olmadığı görülmektedir.

Sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi olan 29 kişinin 10'u sosyal hizmet bölümü mezunu 19 kişi ise diğer bölümlerden mezundur. Sosyal hizmet bölümü mezunu uzman yardımcılarının tamamı sosyal hizmet hakkında bilgi sahibidir.

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılanların %23,1'inin göreve başlamadan önce sosyal hizmetler ile ilgili bir alanda çalıştığı %76,9'unun çalışmadığı görülmektedir.

Göreve başlamadan önce sosyal hizmetler ile ilgili bir alanda çalışan 12 kişinin 7'si sosyal hizmet bölümü mezunu 5 kişi ise diğer bölümlerden mezundur. Sosyal hizmet bölümü mezunu uzman yardımcılarının %70'inin göreve başlamadan önce sosyal hizmetler ile ilgili bir alanda çalıştığı anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların %23,1'inin aile ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi olduğu %76,9'unun olmadığı görülmektedir.

Aile ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi olan 12 kişinin 6'sı sosyal hizmet bölümü mezunu 6 kişi ise diğer bölümlerden mezundur. Sosyal hizmet bölümü mezunu uzman yardımcılarının %60'ının aile ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılanların %23,1'inin de kendisi, aileleri ya da yakın çevrelerinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yaralanan birisi olduğu %76,9'unun olmadığı görülmektedir.

Kendisi, aileleri ya da yakın çevrelerinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yaralanan birisi olan 12 kişinin 4'ü sosyal hizmet bölümü mezunu 8 kişi ise diğer bölümlerden mezundur. Sosyal hizmet bölümü mezunu uzman yardımcılarının %40'ının kendisi, aileleri ya da yakın çevrelerinde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yaralanan birisi olduğu anlaşılmıştır.

Sosyal hizmet alanında kariyer uzmanlığına yönelmiş olan kişilerin sosyal hizmetle ilgili bilgilerinin genel olarak sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Uzman yardımcılarının bu alanda görevlendirildikleri düşünüldüğünde Bakanlığın bu alana ilişkin daha çok eğitim ve danışmanlık yapması gerekmektedir. Henüz yeni başlayan bir program olması en eski grubun beş yıl önce alınması da bu konudaki bilgilerinin henüz daha yetkin olmadığını düşündürmektedir. Bilgisi ve deneyimi olduğunu söyleyenler içinde daha çok sosyal hizmet bölümü mezunlarının olduğu görülmüştür.

Uzman yardımcılara sosyal hizmet hakkında bilgileri sorulduğunda sosyal hizmet bölümü mezunu olanların çoğunlukta olduğu deneyimleri sorulduğunda ise diğer bölüm mezunlarının fazla olduğu görülmüştür.

Sosyal hizmet kavramının çerçevesi sosyal hizmetin “sosyal değişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesini hedefleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplindir” tanımıyla çizilmiştir. Bu nedenle uzman yardımcılara tanım verilmiş ve bu konuyla ilgili görüşleri sorulduğunda Tablo 5’deki bulgulara erişilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Hizmet Tanımı Hakkında Görüşler

Görüşler	Sayı	%
Yeterli	21	40,38
Kısmen	24	46,15
Yetersiz	7	13,46
Toplam	52	100.00

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılanların %46,2’sinin sosyal hizmet kavramıyla ilgili tanımı kısmen yeterli, %40,4’ünün yeterli, %13,5’inin de yetersiz bulunduğu görülmektedir.

Soru formunda sosyal hizmet kavramı ile ilgili görüş ve önerilerin incelenmesi sonucunda sosyal hizmet tanımının içeriğini kısmen ve yetersiz bulan 31 uzman yardımcısından 21 görüş alındığı anlaşılmıştır. Bu görüşlerden %48’i sosyal hizmetin uygulama amaçlarının tanımda yer alması gerektiği, %33’ü mesleki yaklaşım yollarının da dâhil edildiği daha geniş bir tanımlama yapılması gerektiği konusundadır. Görüşlerin %1’i tanımda müracaatçı gruplarına ilişkin bilgi olması gerektiği, %1’i de sosyal hizmet tanımının milli bazı kavramları da içermesi ile yeniden yapılması gerektiği konusundadır.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu sosyal hizmet tanımını yeterli bulsa da mesleğin amacı, müdahale grubu ve müdahale yöntemlerini de içerecek şekilde yerli bir tanımlama yapılması yönünde görüşlerin yoğunluğu önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

3.2.2. Sosyal Hizmetin Uygulama Amaçlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan uzman yardımcılarının sosyal hizmetin uygulama amaçlarına yönelik olarak dâhil oldukları ya da kendileri tarafından yürütülen, geliştirilen bir çalışma olup olmadığına ilişkin sorulara alınan cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 6. Sosyal Hizmetin *Bireylerin Sorun Çözme Sürecini Etkinleştirmek, Sorunlarla Baş Etme ve Gelişimsel Kapasitelerini Artırmak Amacına* İlişkin Bilgiler

Değişkenler		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	23	44,2
	Hayır	29	55,8
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	14	26,9
	Hayır	38	73,1
	Toplam	52	100,0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılanların %44,2'sinin sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak” ile ilgili dâhil olduğu bir çalışması olduğu %55,8'inin olmadığı görülmektedir (Tablo 6).

Sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan bir araştırmada da çalıştıkları alan içerisinde bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak amacının ön planda olduğu belirlenmiştir (Karabekir, 2010, s. 141).

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılanların %26,9'unun sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak” ile ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %73,1'inin olmadığı görülmektedir.

Bu amaçla ilgili en çok yürütülen ve geliştirilen çalışmanın çocuk, aile, kadın, engelli alanlarında olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmetin bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak olan uygulama amaçlarıyla ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 10 uzman yardımcısı görüş ve öneri belirtmiş olup görüşlerin incelenmesi sonucu; önerilerin %60'ının (6) tanımda yer alan ve vurgulanan konular olduğu, %30'unun aile, dezavantajlı gruplar ve toplum odağında sorun çözme kapasitesinin geliştirilmesinin söz konusu uygulama amacına dâhil edilmesi gerektiği konusunda olduğu görülmüştür. Bir uzman yardımcısı ise sosyal hizmetin uygulama amaçlarının makro ölçekte sosyal politikaya dönüşmesi ve uygulanması gerektiği yönünde öneride bulunmuştur.

Uzman yardımcılarının bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak yönünde hedef hizmet gruplarına yönelik politika ve uygulamaların yetersiz olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Sosyal Hizmetin *İnsanları Kendilerine Kaynak, Hizmet ve Fırsat Sağlayan Kurumlarla İletişime Sevk Etmek* Amacına İlişkin Bilgiler

Değişkenler		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	22	42,3
	Hayır	30	57,7
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	8	15,4
	Hayır	44	84,6
	Toplam	52	100,0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılanların %42,3'ünün sosyal hizmetin uygulama amaçlarından "insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek" ile ilgili dâhil olduğu bir çalışması olduğu %57,7'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15,4'ünün sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek” ile ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %84,6'sının olmadığı görülmektedir.

Bu amaçla ilgili en çok yürütülen ve geliştirilen çalışmanın çocuk, aile, kadın, engelli ve yaşlı alanlarında olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmetin insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek olan uygulama amaçlarıyla ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 8 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu uygulama amacına yönelik görüş ve önerilerin %37,5'i tanımda yer alan ve vurgulanan konular, %37,5'i izleme ve koordinasyonu sağlama amacının da eklenmesi gerektiği, %25'i de bürokrasinin azaltılması için gerekli mekanizmaların oluşturulması hakkındadır. Uzman yardımcılarının insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek konusunda bürokrasinin fazla ve koordinasyonun eksik olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Sosyal Hizmetin *Sosyal politikaları Geliştirmek ve Mevcut Politikaları İyileştirmek* Amacına İlişkin Bilgiler

Değişkenler		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	30	57,7
	Hayır	22	42,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	20	38,5
	Hayır	32	61,5
	Toplam	52	100,0

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılanların %57,7'sinin sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek” ile ilgili dâhil olduğu bir çalışması olduğu %42,3'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılanların %38,5'inin sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek” ile ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %61,5'inin olmadığı görülmektedir.

Bu amaçla ilgili en çok yürütülen ve geliştirilen çalışmanın çocuk, mevzuat ve politika belgesi hazırlama, kadın ve yaşlı alanlarında olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmetin sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek olan uygulama amacıyla ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 10 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu amaca yönelik görüş ve önerilerin %60'ı destekleyici ve katkı sağlayıcı, %20'sinin sosyal politikalar konusunda mevcut durumun yetersizliği hakkında, %20'si ise amacın yanlış olduğu sosyal hizmetin böyle bir amacının olmaması gerektiği yönündedir.

Uzman yardımcılarının sosyal hizmetin sosyal politika geliştirme ve mevcut politikaları iyileştirme amacını destekledikleri ve bu konuda mevcut çalışmalarını yetersiz buldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Sosyal Hizmetin İnsan Refahını Yükseltmek ve Toplum Refahını Özendirmek Amacına İlişkin Bilgiler

Değişkenler		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	15	28,8
	Hayır	37	71,2
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	8	15,4
	Hayır	44	84,6
	Toplam	52	100,0

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılanların %28,8'inin sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “insan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirmek” ile ilgili dâhil olduğu bir çalışma olduğu %71,2'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılanların 15,4'ünün sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “insan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirmek” ile ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %84,6'sının olmadığı görülmektedir.

Bu amaçla ilgili en çok yürütülen ve geliştirilen çalışmanın çocuk, mevzuat ve politika belgesi hazırlama ve engelli alanlarında olduğu görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmetin insan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirmek olan uygulama amacıyla ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 8 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu amaca yönelik görüş ve önerilerin tamamının destekleyici ve katkı sağlayıcı görüşler olduğu görülmüştür. Genel olarak sosyal yardımlar olarak değerlendirilen bu alan sosyal hizmetin en bilinen ve görünür alanıdır. Uzman yardımcılarının sosyal hizmetin uygulama amaçlarından “insan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirmek” ile ilgili olarak görüş ve önerilerinin de bu doğrultuda destekleyici yönde olduğu görülmektedir.

3.2.3. Sosyal Hizmet Mesleğinin İşlevleri ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rollerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan uzman yardımcılarının sosyal hizmetin işlevlerine yönelik olarak dâhil oldukları ya da kendileri tarafından yürütülen, geliştirilen bir çalışma olup olmadığına ilişkin ve ayrıca işlevler doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri rolleri bilip bilmedikleri hakkında sorulara alınan cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 10. Sosyal Hizmetin Danışmanlık İşlevi

Danışmanlık İşlevi		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	17	32,7
	Hayır	35	67,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	16	30,8
	Hayır	36	69,2
	Toplam	52	100,0
Kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici rollerin bilinme durumu	Evet	8	15,4
	Hayır	44	84,6
	Toplam	52	100,0

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılanların %32,7'sinin sosyal hizmetin danışmanlık işleviyle ilgili dâhil olduğu bir çalışma olduğu %67,3'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılanların %30,8'inin sosyal hizmetin danışmanlık işleviyle ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %69,2'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15,4'ü sosyal hizmetin danışmanlık işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici rolleri bildiği %84,6'sının bilmediği görülmüştür.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin danışmanlık işlevi doğrultusunda çocuk, aile ve toplum, kadın, kapasite güçlendirme birimlerinde projelerde yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevi ve bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri güçlendirici, kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici roller ile ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 9 uzman

yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu amaca yönelik görüş ve önerilerin %67'sinin destekleyici ve katkı sağlayıcı görüşler olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılanların %33'ü ise Bakanlığın danışmanlık işlevi konusunda yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun nedenleri sorulduğunda sosyal hizmet eğitimi alanlar eğitim süresinin danışmanlık işlevi için yetersiz olduğunu, sosyal hizmetin sadece sosyal yardım aldığı veya bakım hizmeti vurgusu ön planda olduğu için danışmanlık işlevinin daha geride kaldığını söylemişlerdir.

Tablo 11. Sosyal Hizmetin Kaynak Yönetimi İşlevi

Kaynak Yönetimi İşlevi		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	8	15,4
	Hayır	44	84,6
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	2	3,8
	Hayır	50	96,2
	Toplam	52	100,0
Bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı rollerin bilinme durumu	Evet	5	9,6
	Hayır	47	90,4
	Toplam	52	100,0

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15,4'ünün sosyal hizmetin kaynak yönetimi işleviyle ilgili dâhil olduğu bir çalışma olduğu %84,6'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılanların %3,8'inin sosyal hizmetin kaynak yönetimi işleviyle ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %96,2'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılanların %9,6'ünün sosyal hizmetin kaynak yönetimi işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı rolleri bildiği %90,4'ünün bilmediği görülmüştür.

Araştırmaya katılanların sosyal yardımlar alanında projelerde yer aldığı görülmüştür. Bu çalışmalarda uzman yardımcılarının çoğunlukla yürütücü olarak görev aldığı anlaşılmıştır.

Sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevi ve bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı rollerle ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 6 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur.

Söz konusu amaca yönelik görüş ve önerilerin %33,3'ünün destekleyici ve katkı sağlayıcı görüşler olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılanların %66,7' sinin ise söz konusu işlevin bilinirliğinin olmadığı, uygulayıcıların kaynaklar konusunda yetersiz bilgi sahibi olmaları ve bazı işlevlerin daha ön plana çıkarılması nedenleriyle kaynak yönetimi işlevinde yetersiz kalındığı, sosyal hizmet mesleği tarafından tam anlamıyla uygulanabilmesi için kamu yönetim sisteminde değişiklik yapılması gerektiği yönünde eleştirileri olduğu görülmüştür. Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, 2010; Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Araştırmaya katılanlar açısından kaynak yönetimi işlevi ile bu işlev doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı rollerin en az bilinen ve en az çalışma yürütülen işlev olduğu görülmüştür. Uzman yardımcılarının kaynak yönetimi işlevine benzer şekilde ilgili birimlerde çalışılan konular itibarıyla istatistikler toplamak ve gerekli analizleri yaparak kaynak yönetimini uygun hale getirmek rolleri bulunmakta olup bu alanda dâhil oldukları ya da yürüttükleri çalışmalarının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Sosyal Hizmetin Eğitim İşlevi

Eğitim İşlevi		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	17	32,7
	Hayır	35	67,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	15	28,8
	Hayır	37	71,2
	Toplam	52	100,0
Öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı rollerin bilinme durumu	Evet	10	19,2
	Hayır	42	80,8
	Toplam	52	100,0

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılanların %32,7'sinin sosyal hizmetin eğitim işleviyle ilgili dâhil olduğu bir çalışma olduğu %84,6'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılanların %28,8'inin sosyal hizmetin eğitim işleviyle ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olduğu %71,2'sinin olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılanların %19,2'sinin sosyal hizmetin eğitim işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı rolleri bildiği %80,8'inin bilmediği görülmüştür.

Araştırmaya katılanların çocuk, kapasite güçlendirilmesi, kadın, göç ve mültecilik, aile eğitimleri, engelli, insan ticareti mağdurları ve sosyal içerme alanlarında eğitici olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevi bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı rolleriyle ilgili araştırmaya katılan uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu işlevle ilgili görüş ve önerilerin %50'sinin eğitim işlevinin Bakanlıkta yeterince desteklenmediği

ile ilgili eleştirel görüşler, %25'inin eğitim işlevinin sosyal hizmet mesleğince daha bilinir hale getirilmesi ve %25'inin de eğitim işlevinin sosyal hizmet mesleğinin en önemli işlevi olduğu yönünde destekleyici yönde görüşler verdiği görülmüştür.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, 2010; Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bakanlık tarafından personelin güçlendirilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesine yönelik birçok faaliyet yürütüldüğü göz önünde bulundurulduğunda yürütülen eğitim faaliyetlerinin oldukça fazla olduğu bilinmektedir. Bu nedenle uzman yardımcılar geliştirdikleri ya da dâhil oldukları çalışmalarda eğitici rolü üstlenmektedirler. Uzman yardımcılarının eğitim çalışmalarında görev almak, seminer ve toplantılar düzenlemek görevleri ile sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevinin benzerliğini desteklemektedir. Konuyla ilgili görüş verenlerin yarısının Bakanlığın eğitim işleviyle ilgili faaliyetlerini yetersiz buluyor olması bu konuda faaliyetlerin artırılması ve uzman yardımcılarının bu faaliyetlerde daha fazla yer almalarının sağlanması gerektiğini göstermektedir.

3.2.4. Sosyal Hizmet Mesleğinin Uygulama Alanlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan uzman yardımcılarının sosyal hizmetin uygulama alanlarına yönelik olarak dâhil oldukları ya da kendileri tarafından yürütülen, geliştirilen bir çalışma olup olmadığına ilişkin sorulara alınan cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 13. Yoksulluk Alanına İlişkin Bilgiler

Yoksulluk Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	8	15,4
	Hayır	44	84,6
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	1	1,9
	Hayır	51	98,1
	Toplam	52	100,0

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15,4'ünün sosyal hizmette yoksulluk alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %84,6'sının olmadığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılanların %1,9'unun sosyal hizmette yoksulluk alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %98,1'inin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın sosyal yardımlar ve çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından yoksulluk konusu hakkında uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 6 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu amaca yönelik görüş ve önerileri değerlendirildiğinde yoksulluk alanının sorunların önlenmesinde ve azaltılmasının mesleğin en çok bilinen uygulama alanı olduğu ancak bu durumun sosyal hizmetin uygulama alanının yoksulluk ile sınırlı gibi görünmesine neden olduğu yönünde görüşler bulunduğu görülmektedir. Yoksulluk konusunda çalışmaların yoksullukla mücadele konusunda üretilmesi gerekli sosyal politikalara yön vermesi açısından oldukça önemli olduğu ve bu alanda eğitimin

en önemli araç olduğunun düşünülüyor görülmektedir. Bununla birlikte sosyal hizmetin yoksulluğu azaltmada etkin şekilde mücadele etmesi gerektiğini düşünenler ile sosyal hizmetin kaynak yönetimi ve yönlendirme dışında bu alanda fazla rolünün olmadığını düşünenler olduğu da görülmektedir.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, 2010; Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Buradan hareketle uzman yardımcılarının sosyal hizmet hakkındaki bilgi düzeyi farklılıklarının mesleğin ilk uygulama alanı olan yoksulluk konusunda farklı düşüncelerinin oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 14. Duygusal ve Davranışsal Sorunlar Alanına İlişkin Bilgiler

Duygusal ve Davranışsal Sorunlar Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	6	11,5
	Hayır	46	88,5
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	2	3,8
	Hayır	50	96,2
	Toplam	52	100,0

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılanların %11,5'inin sosyal hizmette duygusal ve davranışsal sorunlar alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %88,5'inin olmadığı görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılanların %3,8'inin sosyal hizmette duygusal ve davranışsal sorunlar alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %96,2'sinin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin tamamının Bakanlığın çocuk hizmetleri birimlerinde eğitici olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından duygusal ve davranışsal sorunlar konusu hakkında uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 6 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Bu alanla ilgili görüş ve öneriler alanın özel ve önemli bir çalışma alanı olduğunun kabul edildiği yönünde olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çalışmaların yetersiz bulunduğu, bu alanda uzmanlaşma olmadığından kişilerin genelde sağlık hizmetlerine yönlendirildiği, multidisipliner bir bakış açısı ile çalışılması gerektiği, çocuk alanında yoğunlukla geliştirilmesi gerektiği, uygulayıcılara özel becerilerin eğitimle kazandırılması gerektiği, yaşanan sorunların toplumsal bir soruna dönüşmemesinin sağlanmasının önemli olduğu yönünde eleştiri ve öneriler olduğu görülmüştür.

Bu alanda Bakanlıkta çocuk hizmetleri biriminde çalışma yapıldığı, diğer birimlerde çalışmalara dâhil olma oranının düşük olduğu görülmektedir.

Uzman yardımcılarının çalışmaları yetersiz gördüğü ve Bakanlığın diğer hizmet alanlarında da duygusal ve davranışsal sorun alanları ile ilgili çalışmaların geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 15. Çocuk Koruma Alanına İlişkin Bilgiler

Çocuk Koruma Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	17	32,7
	Hayır	35	67,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	7	13,5
	Hayır	45	86,5
	Toplam	52	100,0

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılanların %32,7'sinin sosyal hizmette çocuk koruma alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %67,3'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılanların %13,5'inin sosyal hizmette çocuk koruma alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %86,5'inin olmadığı

görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın aile ve çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından çocuk koruma hizmetleri konusu hakkında uzman yardımcılarının görüş ve önerilerinin istendiği soruya 5 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Görüş ve öneriler sosyal hizmette çocuk koruma alanının en bilinen alan olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca etkin bir çocuk koruma sisteminin olmasının toplumun geleceği için çok önemli olduğu, çocuk koruma alanında koruyucu ve önleyici hizmetlere ilişkin farkındalığın artırılması ile uygulamaların yaygınlaştırılmasının bu alanda sorunların en aza indirilmesinde önemli rol oynayacağı yönünde öneriler yapıldığı görülmüştür.

Çocuk koruma alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan bir çalışmada; koruyucu önleyici hizmetlerin geliştirilmesinin ve bu alanda çalışan kişilerin bilgi ve becerilerinin artırılmasının, hizmetlerde etkililik yaratmak, müracaatçı olan çocuklar ile onlara yardımcı olan uzmanların güçlenmesi için gerekli olduğu vurgulanmıştır (Karabekir, Hale Meriç, 2016, s. 395-397).

Bulgular ve görüşler incelendiğinde uzman yardımcılarının dâhil oldukları, geliştirdikleri ya da yürüttükleri çalışma olması bakımından en yüksek oranların çocuk koruma alanında olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılanların %28,8'inin ÇHGM'nde çalışanlar olması ile açıklanabilir. Ayrıca bu alanda çalışan uzman yardımcılarının koruyucu önleyici uygulamaların yaygınlaştırıldığı etkin bir çocuk koruma sisteminin oluşturulmasına yönelik somut önerilerde bulunmaları dikkate alınmalıdır. Bakanlığın çocuk hizmetleri biriminde sosyal hizmet mesleği açısından sürekli mesleki uygulamaların yürütülüyor olmasının birimde görev yapan uzman yardımcılarının projelerde yer alma, proje geliştirme ve sosyal hizmet uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Tablo 16. Suç, Çocuk Suçluluğu ve Rehabilitasyon Alanına İlişkin Bilgiler

Suç, Çocuk Suçluluğu ve Rehabilitasyon Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	12	23,1
	Hayır	40	76,9
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	5	9,6
	Hayır	47	90,4
	Toplam	52	100,0

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılanların %23,1'inin sosyal hizmetin suç, çocuk suçluluğu ve rehabilitasyon hizmetleri alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %76,9'unun olmadığı görülmektedir.

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılanların %9,6'sının sosyal hizmetin suç, çocuk suçluluğu ve rehabilitasyon hizmetleri alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %90,4'ünün olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın kadın ve çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından suç, çocuk suçluluğu ve rehabilitasyon hizmetleri konusu hakkında 3 uzman yardımcısının görüş ve önerilerde bulunduğu görülmektedir. Söz konusu alanla ilgili olarak konunun birçok kurumunun ortak çalışması gereken bir alan olduğu, bu alanda bakım, psikososyal destek ve önleme çalışmalarında sosyal hizmet çalışanlarının etkin rol alması gerektiği, mükerrer çocuk suçluluğunun önlenmesinin çok önemli olduğu yönünde görüş ve önerilerde bulunulmuştur.

Genel olarak sosyal hizmet uzmanlarının etkin rol almasının sağlanacağı bir şekilde mükerrer çocuk suçluluğunu önleyici çalışmaların ilgili kurumlarla koordinasyon kurularak geliştirilmesinin önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Aile İçi Sorunlar ve Ailelere Verilen Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler

Aile İçi Sorunlar ve Ailelere Verilen Hizmetler Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	13	25,0
	Hayır	39	75,0
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	10	19,2
	Hayır	42	80,8
	Toplam	52	100,0

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılanların %25'inin sosyal hizmetin aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %75'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılanların %19,2'sinin sosyal hizmetin aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %80,8'inin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın kadın, aile ve çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler konusu hakkında 5 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu alanla ilgili olarak yapılacak çalışmaların toplumsal sorunların önlenmesi ve erken müdahale edilmesi açısından önemli olduğu, Bakanlığın Aile Eğitim Programının çok faydalı bir program olduğu, aile içi sorunların çözümünün sosyal hizmet alanının en önemli görev alanlarından biri olduğu yönünde görüşlere yer verilmiştir. Ailelere verilen hizmetlerin verimliliğinin incelenmesi, koruyucu ve önleyici çalışmalara ağırlık verilmesi, aile içi sorunlara yönelik çalışmalar yapılması, aile içi sorunların çözümünde hem aileyi bir bütün olarak görmenin hem de aile bireylerinin tek tek haklarını gözetmenin gerektiği konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular ve görüşler incelendiğinde uzman yardımcılarının dâhil oldukları, geliştirdikleri ya da yürüttükleri çalışma olması bakımından en yüksek ikinci oranın ailelere verilen hizmetler alanında olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılanların %26,9'unun

aile ve toplum hizmetleri biriminde çalışanlar olması ile açıklanabilir. Bu alanda aile eğitim programı gibi uygulamalar olsa da bu ve benzer uygulamaların etki analizlerinin yapılarak verimliliğinin incelenmesi gerektiği ve aile hizmetleri alanında koruyucu, önleyici faaliyetlere ağırlık verilmesi gerektiği yönünde uzman yardımcılarının gözlemleri olmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Tablo 18. Madde Kullanımı ve Tedavi Programları Alanına İlişkin Bilgiler

Madde Kullanımı ve Tedavi Programları Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	11	21,2
	Hayır	41	78,8
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	3	5,8
	Hayır	49	94,2
	Toplam	52	100,0

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılanların %21,2'sinin sosyal hizmetin madde kullanımı ve tedavi programları alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %78,8'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılanların %5,8'inin sosyal hizmetin madde kullanımı ve tedavi programları alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %94,2'sinin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın aile ve çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından madde kullanımı ve tedavi programları konusu hakkında 5 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Söz konusu uygulama alanında birincil derecede sorumlu mesleğin sağlık personeli olduğu, sağlık personelinin uygun gördüğü dönemde ve onun rehberliğinde sosyal hizmet uzmanlarının bu konuda çalışabileceği ve bu alanda multidisipliner bir çalışma ortamının sağlanabileceği kurumsal yapıların oluşturulması gerektiği yönünde görüş ve öneriler bulunmaktadır. Ayrıca madde kullanımının çocuk suçluluğu konusunda önemli bir etken olması nedeniyle madde kullanımına yönelik alınacak tedbirlerin çocuk suçluluğunu azaltacağı yönünde görüşlerde bulunmaktadır.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Acar, İçağasioğlu oban, & Polat, 2017).

Bulgular ve görüşler doğrultusunda Bakanlıkta bu alanda herhangi bir uzmanlaşma olmadığı, birçok Bakanlığı ilgilendiren madde bağımlılığı ile mücadelede düşük oranda çalışmalara katılan uzman yardımcıları olduğu, yeni politika ve uygulamalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Tablo 19. Yaşlanma ve Yaşlılık Hizmetleri Alanına İlişkin Bilgiler

Yaşlanma ve Yaşlılık Hizmetleri Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	10	19,2
	Hayır	42	80,8
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	7	13,5
	Hayır	45	86,5
	Toplam	52	100,0

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılanların %19,2'sinin sosyal hizmetin yaşlanma ve yaşlılık hizmetleri alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %80,8'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılanların %13,5'inin sosyal hizmetin yaşlanma ve yaşlılık hizmetleri alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %86,5'inin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın engelli ve yaşlı ile ocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından engellilik ve engellilik hizmetleri hakkında 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak engelli kadınlarla ilgili özel çalışma yapılması gerektiği, bu alanda çalışacak kişilerin özel eğitimler alması gerektiği, sosyal hizmetin engelli bireylerin uyumu ve engelli bireylere yönelik makro ölçekte sosyal politika uygulamalarının geliştirilmesi noktasında önem taşıdığı yönünde görüş ve önerilerde

bulunmuşlardır. Uzman yardımcılarının Bakanlıkta engelli ve yaşlı ile çocuk hizmetleri birimleri dışında yaşlılık ve engellilik alanında çalışma yapan bir birimin olmadığını düşündüğü görülmektedir.

Yaşlılık alanında sosyal hizmet uzmanlarının etkin olarak rol aldığı eğitim faaliyetlerine uzman yardımcılarının katılım sağladığı anlaşılmaktadır. Bakanlık genelinde yaşlılık konusunda koordinasyon halinde hizmetlerin yürütülebileceği ve izlenebileceği bir sisteme ihtiyaç olduğu ve bu konuda uzman yardımcılarının eğitime ihtiyaç duydukları düşünülebilir.

Tablo 20. Engellilik Alanına İlişkin Bilgiler

Engellilik Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	10	19,2
	Hayır	42	80,8
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılanların %19,2'sinin sosyal hizmetin engellilik alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %80,8'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin engellilik hizmetleri alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın engelli ve yaşlı ile çocuk hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından engellilik ve engellilik hizmetleri hakkında 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak, Bakanlıkta Aile Eğitim Programı kapsamında halk eğitimleri düzenlendiği, sosyal hizmetin engelli bireylerin uyum faaliyetleri konusunda önemli bir göreve sahip olduğu, makro ölçekte engelli bireylere yönelik sosyal politika

uygulamalarının geliştirilmesi noktasında sosyal hizmetin önem taşıdığı yönünde, görüş ve önerilerde bulunduğu görülmüştür. Ayrıca engelli kadınlar ile ilgili Bakanlığın özel bir çalışması olmadığı, bu konuda çalışma yapılması gerektiği, engellilik alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları oluşturulması gerektiği konularında önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Acar, İçağasioğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bulgular ve yorumlar doğrultusunda Bakanlık genelinde engellilik konusunda personele ve uzman yardımcılara yönelik özel eğitim programları hazırlanmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Tablo 21. Nüfus Alanına İlişkin Bilgiler

Nüfus Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	2	3,8
	Hayır	50	96,2
	Toplam	52	100,0

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin nüfus alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılanların %3,8'inin sosyal hizmetin nüfus hizmetleri alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %96,2'sinin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin tamamının Bakanlığın aile hizmetleri biriminde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından nüfus ile ilgili konular ve aile planlaması konusu hakkında 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak bu alana ilişkin uygulamaların işlevlik kazanmasının önemli olduğu, Aile Eğitim Programında aile planlaması konusuna yer verildiği, ileriye dönük nüfus projeksiyonlarının ve aile planlamalarının geliştirilmesi için sosyal hizmet disiplininin alandan topladığı verilerin son derece önem taşıdığı yönünde görüş ve önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Bulgular ve yorumlar doğrultusunda Bakanlık genelinde nüfus ile ilgili konularda personele ve uzman yardımcılara yönelik eğitim programları hazırlanmasına ve Bakanlık hizmet birimleri tarafından ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Tablo 22. Afet, Göç, Savaş, Terör Gibi Krizler Sonrasında Sağlanan Psikososyal Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler

Afet, Göç, Savaş, Terör Gibi Krizler Sonrasında Sağlanan Psikososyal Hizmetler Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	9	17,3
	Hayır	43	82,7
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0

Tablo 22 incelendiğinde araştırmaya katılanların %17,3'ünün sosyal hizmetin sosyal hizmetin afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %82,7'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 22 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin sosyal hizmetin afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin tamamının Bakanlığın aile ve çocuk hizmetleri biriminde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler konusu hakkında 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak travmatik olaylar olması nedeniyle bireye sunulan psikososyal hizmetlerin travmanın etkisinin ortadan kaldırılmasında ve bireyin sağlıklı bir birey olarak kazanılmasında önemli bir yer tuttuğu, mevcut durumda sunulan hizmetlerde psikososyal destek yerine daha çok ihtiyaç analizine yönelik çalışmalar yürütüldüğü, standart psikososyal destek programları oluşturulması gerektiği, sosyal hizmet uzmanlarının bu alanda önemli bir rol aldığı, Sosyal hizmet mesleğinin psikososyal hizmetlerin sağlanması noktasında en önemli ve hayati role sahip olduğu, özellikle son yıllarda ülkemizde ve Dünya’da yaşanan göç hareketlerinin sosyal hizmetin bu konudaki önemini ortaya koyduğu yönünde görüş ve önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, Hale Meriç, 2016).

Bulgular ve yorumlar doğrultusunda Bakanlıkta sosyal hizmetlerin söz konusu uygulama alanıyla ilgili uzman yardımcılarının bilgi ve iş deneyiminin düşük olduğu görülmekte olup bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir.

Tablo 23. Sağlık Sorunları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Alanına İlişkin Bilgiler

Sağlık Sorunları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	5	9,6
	Hayır	47	90,4
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	1	1,9
	Hayır	51	98,1
	Toplam	52	100,0

Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılanların %9,6’sının sosyal hizmetin sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %90,4’ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılanların %1,9'unun sosyal hizmetin sosyal hizmetin sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %98,1'inin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin tamamının Bakanlığın çocuk hizmetleri biriminde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler konusu hakkında 3 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak çalışmaların istenilen düzeyde yapılamadığı, bununla birlikte bireyin fiziksel sağlığı dikkate alınırken psikososyal açıdan desteklenmesinin bireyde olumlu etki edeceğinin değerlendirildiği görülmektedir. Ayrıca çalışmaların genelde çalışanların kişisel yeteneklerine bağlı kaldığı, standart programların olmamasının sunulan hizmetlerin kalitesini etkilediği, multidisipliner bir alan olduğu, koruyucu hizmetlerin geliştirilmesi ve sağlık politikalarına yön verilmesi açısından sosyal hizmet mesleğinin konumunun son derece önemli olduğu yönünde görüş ve önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılarında yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir.

Tablo 24. Eğitimde Sorunlar ve Okul Sosyal Hizmeti Alanına İlişkin Bilgiler

Eğitimde Sorunlar ve Okul Sosyal Hizmeti Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	6	11,5
	Hayır	46	88,5
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0

Tablo 24 incelendiğinde araştırmaya katılanların %11,5'inin sosyal hizmetin eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %88,5'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 24 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın çocuk, engelli ve kadın hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti konusu hakkında 4 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak çalışma olmadığı, okulun çocuğun ilk sosyalleşme yeri olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu alanda yapılacak çalışmaların çocuğun topluma, çevreye daha kolay uyum sağlayacağı eğer varsa sorun alanlarının daha kolay tespit edileceği ve hızlı bir şekilde soruna müdahale edilebileceği yönünde görüşleri bulunmaktadır. Ayrıca okul sosyal hizmetini hali hazırdaki rehberlik servislerinden ayrıldığı noktanın ne olduğunun bilinmemesinin okul sosyal hizmeti uygulamasının yaygınlaştırılmasının önündeki engellerden biri olduğu, bu alandaki çalışmaların sadece istihdam alanı yaratmaya yönelik olmaması gerektiği, planlanan hizmetler kurumlar arası koordinasyonla sağlanabileceği de görüşlerde yer almaktadır.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir. Okul sosyal hizmeti alanında sosyal hizmet uzmanlarının etkin olarak rol aldığı eğitim faaliyetlerine uzman yardımcılarının katılım sağladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca şu aşamada doğrudan okul sosyal hizmeti uygulamaları başlamasa da okullarla sosyal hizmet birimlerinin ortak

çalışmalar yapması bu konuda projeler üretilmesinin uygulama alanının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 25. Çalışma Hayatı Alanına İlişkin Bilgiler

Çalışma Hayatı Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	7	13,5
	Hayır	45	86,5
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	3	5,8
	Hayır	49	94,2
	Toplam	52	100,0

Tablo 25 incelendiğinde araştırmaya katılanların %13,5'inin sosyal hizmetin çalışma hayatı alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %86,5'inin olmadığı görülmektedir.

Tablo 25 incelendiğinde araştırmaya katılanların %5,8'inin sosyal hizmetin çalışma hayatı alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %94,2'sinin olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın sosyal yardımlar, engelli, çocuk ve kadın hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından çalışma hayatıyla ilgili sorunlar konusu hakkında 3 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak bu alanın mesleğin arka planında kalan ve görünür olmayan bir uygulama alanı olduğu, akademik ya da kamusal alanda gerekli ve yeterli çalışmaların yapılmadığı ya da farkındalık oluşturulmadığı, bu alanda en önemli hususun uygun rehberlik ve doğru bilgilendirme olduğu yönünde tespitler bulunmaktadır. Ayrıca çalışma hayatında yaşanan mobbing ve eşitsiz yaklaşımların çalışanların performanslarının düşmesine ve iş barışının bozulmasına neden olduğu, sosyal hizmet mesleğinin önleyici ve koruyucu anlayışının mobbing ile mücadele ve çalışanlar arasındaki eşitsiz muameleye çözüm üretmede önemli bir mekanizma olduğu yönünde görüşlere yer verilmiştir.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, 2010; Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir.

Tablo 26. Cinsiyet Eşitliği Sağlama Alanına İlişkin Bilgiler

Cinsiyet Eşitliği Sağlama Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	5	9,6
	Hayır	47	90,4
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0

Tablo 26 incelendiğinde araştırmaya katılanların %9,6'sının sosyal hizmetin cinsiyet eşitliği sağlama alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %90,4'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 26 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin cinsiyet eşitliği sağlama alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir. Bu alanda çalışması olan kişilerin tamamının Bakanlığın kadın hizmetleri biriminde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından cinsiyetçilik ve cinsiyet eşitliği sağlamak konusu hakkında 5 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanlar söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak sorunların giderilmesinin kaynaklara erişimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla mümkün olabileceği, bu alanda eğitim ve farkındalık çalışmalarının önemli olduğu, çalışmaların sadece kadın değil erkeklerle de yürütülmesi, istihdam ve milletvekili olma şartlarında %50 kadın kotası getirilmesi gerektiği yönünde öneri ve görüş vermişlerdir.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasioğlu Çoban, & Polat, 2017).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir.

Tablo 27. Cinsel Yönelimler Alanına İlişkin Bilgiler

Cinsel Yönelimler Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	4	7,7
	Hayır	48	92,3
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	3	5,8
	Hayır	49	94,2
	Toplam	52	100,0

Tablo 27 incelendiğinde araştırmaya katılanların %7,7'sinin sosyal hizmetin cinsel yönelimler alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %92,3'ünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 27 incelendiğinde araştırmaya katılanların %5,8'inin sosyal hizmetin cinsel yönelimler alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olduğu %94,2'sinin olmadığı görülmektedir (Tablo 27). Bu alanda çalışması olan kişilerin Bakanlığın çocuk ve kadın hizmetleri birimlerinde yürütücü olarak projelerde yer aldıkları görülmüştür.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından Cinsel yönelimler ve LGBT bireylere yönelik hizmetler konusu hakkında 8 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanlar söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak Bakanlığın herhangi bir çalışması olmadığı, bu alanın sosyal hizmet mesleğinin zor ve bilinirliiliğinin az olduğu, bu alanda uzman kişilerden destek alınarak kamu görevlilerine eğitimler verilmesi gerektiği yönünde görüş ve öneriler ifade edilmiştir. Ayrıca bu alanda toplumsal

farkındalığın oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmaya katılanların bir bölümü bu alanın ayrı bir uygulama alanı olmaması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, Hale Meriç, 2016).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir. Ayrıca Bakanlığın bu alanda uzman yardımcılarının içerisinde olacağı çalışmalara ağırlık vermesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 28. Irkçılık, Etno-Merkezcilik ve Sosyal-Ekonomik Adaleti Sağlamak Alanına İlişkin Bilgiler

Irkçılık, Etno-Merkezcilik ve Sosyal-Ekonomik Adaleti Sağlamak Alanı		Sayı	%
Dâhil olduğu bir çalışma olma durumu	Evet	2	3,8
	Hayır	50	96,2
	Toplam	52	100,0
Yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışma olma durumu	Evet	0	0
	Hayır	52	100
	Toplam	52	100,0

Tablo 27 incelendiğinde araştırmaya katılanların %3,8'inin sosyal hizmetin ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal-ekonomik adaleti sağlama alanında dâhil olduğu bir çalışması olduğu %96,2'sinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 27 incelendiğinde araştırmaya katılanların sosyal hizmetin ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal-ekonomik adaleti sağlamaya yönelik alanında yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışması olan kimse olmadığı görülmektedir.

Sosyal hizmetin uygulama alanlarından ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal ve ekonomik adaleti sağlamak konusu hakkında 5 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanlar söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak, devletin sosyal ve ekonomik durumu iyi olmayan vatandaşların çocuklarının eğitimlerine büyük önem vermesi gerektiği, yoksulluk zincirinin kırılmasında eğitimin öneminin büyük olduğu, gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmada sıkıntılar yaşandığı, bu alanda multidisipliner bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca gelir dağılımında adaletin sağlanması ve alanda yaşanan sosyal problemlerin çözülmesi ve sosyal politikalara yansıtılması açısından sosyal hizmetin sağlayacağı verilerin son derece önemli olduğu yönünde görüş ve önerilerde bulunulduğu görülmüştür.

Benzeri bulgulara sosyal hizmet uzmanları üzerinde yapılan araştırmalarda da rastlanmıştır (Karabekir, Hale Meriç, 2016).

Bulgu ve yorumlar doğrultusunda bu konuda uzman yardımcılara yönelik eğitim ve çalışma ortamları sağlanmasının faydalı olacağı görülmektedir. Ayrıca Bakanlığın bu alanda uzman yardımcılarının içerisinde olacağı çalışmalara ağırlık vermesi gerektiği düşünülmektedir.

3.3. GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duydukları bilgilerin neler olduğu, bu bilgileri hangi kaynaklardan tamamladıkları, Bakanlıkta çalışmanın kendilerine ne gibi katkılar sağladığı ve Bakanlığa kendilerinin ne gibi katkılar sağladıklarıyla ilgili düşüncelerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyduğu bilgilerin neler olduğu ile ilgili soruyu araştırmaya katılanların %51,9'u (27) yanıtlamıştır. Araştırmaya katılanların sosyal hizmet alanında çalışırken ulusal ve uluslararası boyutta uygulama alanları, istatistikler, mevzuat, çocuk gelişimi ve psikolojisi ile aile dinamikleri,

güncel akademik araştırmalar, göç alanı ve yabancı uyruklu çocuklara yönelik uygulamalar, cinsiyetçilik, mimari ve endüstriyel tasarım, maliye, mühendislik, müracaatçıların beklentileri, uygulama pratikleri, savaş mağduru ve travma yaşayan bireyler üzerine sosyal hizmet bağlamında yapılacak çalışmalar, okul sosyal hizmeti, kadının güçlenmesi, sosyal politika uygulamalarında yeni yaklaşımlar, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması gibi konularda bilgiye gereksinim duydukları görülmüştür.

Uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyduğu bilgilerin neler olduğuyla ilgili elde edilen bulgular doğrultusunda uzman yardımcılarının kendi çalıştıkları hizmet birimleriyle ilgili özel konularda ayrıntılı ve uzmanlaşmaya yönelik, diğer hizmet birimlerinin uygulamalarıyla ilgili olarak da bilgi edindirici eğitim ve bilgiye ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır. Sosyal hizmet alanında yapılan araştırmalarda da benzeri alanlarda bilgi gereksinimi olduğu belirlenmiştir (Karabekir, 2010; Karabekir, Hale Meriç, 2016; Acar, İçağasioğlu Çoban, & Polat, 2017).

Sosyal Hizmet Alanında çalışırken uzman yardımcılarının gereksinim duydukları bilgi kaynakları Tablo 29' da ele alınmıştır.

Tablo 29. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Alanında Çalışırken Gereksinim Duydukları Bilgi Kaynakları

Değişkenler	Sayı	%
Yazılı Kaynaklardan	15	32,6
İnternette	13	28,3
Uzmanlardan	6	13,0
Mevzuat	5	10,9
Diğer Birimlerden ve idarecilerden	5	10,9
Diğer uzman yardımcılardan	1	2,2
Sosyal hizmet akademisyenlerinden	1	2,2
Toplam*	46	100,0

*frekans dağılımı

Sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duydukları bilgileri hangi kaynaklardan tamamladıkları ile ilgili soruya 24 uzman yardımcısı 46 görüş vermiştir.

Tablo 27 incelendiğinde uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyulan bilgilerle ilgili kaynakların %32,6'sını yazılı metinler, %28,3'ünü internet, %13'ünü Bakanlık uzmanları, %10,9'unu mevzuat, %10,9'unu diğer birimler ve idareciler, %4,4'ünü de diğer uzman yardımcılarını ve sosyal hizmet alanındaki akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir.

Bulgular doğrultusunda bilgi edinme yolları bakımından Bakanlığın uzman yardımcılarını yazılı kaynak ve internet olanakları açısından yeterli desteği sağladığı düşünülebilir. Ancak rol model kişiler olan Bakanlık uzmanları ve idarecilerden yeterince yararlanılamadığı düşünülmektedir.

Oysa sosyal hizmet uzmanları ile yapılan bir çalışmada alanda uzun süre uygulamaların içinde yer alarak deneyim kazanmış kişilerin bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmasının sunulan hizmetin kalitesinin artıracığı, bireysel kazanımları geliştireceği vurgulanmıştır (Karabekir, 2010, s. 281).

Yine bir başka çalışmada alanda süpervizyon desteği eksikliğinin uygulamalarda güçlükler yarattığı ifade edilmiştir (Acar, İçağasıoğlu Çoban, & Polat, 2017, s. 24).

Tablo 30. Çalıştıkları Kurumun Kendilerine Sağladığını Düşündükleri Katkılar

Değişkenler	Sayı	%
Sosyal hizmet ve uygulama alanları ile sosyal yardım ve sosyal politika konularında bilgi sahibi olma	14	27,5
Sosyal sorunlar ve dezavantajlı gruplar hakkında bilgi sahibi olma ve daha duyarlı olma	12	23,5
Yaratıcı ve çözüm odaklı çok boyutlu düşünme, perspektif geliştirme ve koordineli çalışma kültürü	5	9,8
Mesleki uygulama becerisi	5	9,8
Araştırma tecrübesi ve akademik çalışma imkânı	3	5,9
Mesleki doyum ve manevi tatmin	3	5,9
Ücret ve yeni fırsatlar	3	5,9
Kendimi geliştirme ihtiyacı duyma	2	3,9
Düşük mesleki doyum ve mutsuzluk	2	3,9
Görev ve sorumluluk bilinci	1	2,0
Katkı sağlamadı	1	2,0
Toplam*	51	100,0

*frekans dağılımı

Bakanlıkta çalışmanın kendilerine ne gibi katkılar sağladığına ilişkin soruya 32 uzman yardımcısı 51 görüş vermiştir.

Tablo 30 incelendiğinde Bakanlıkta çalışmanın uzman yardımcılarına sağladığı katkıların sırasıyla; %27,5 oranla sosyal hizmet, sosyal yardım ve sosyal politika konularında bilgi, %23,5 oranla sosyal sorunlar ile dezavantajlı gruplar hakkında bilgi katkısı olduğu görülmektedir. Katkıların %9,8 oranla yaratıcı ve çözüm odaklı çok boyutlu düşünme becerisi, perspektif geliştirme ve koordineli çalışma kültürü ile mesleki uygulama becerisi kazandırma olarak devam ettiği görülmektedir. Sonrasında katkıların %5,9 oranla araştırma tecrübesi ve akademik çalışma imkânı, %5,9 oranla mesleki doyum ve manevi tatmin, %5,9 oranla ücret ve yeni fırsatlar, 3,9% oranla kendini geliştirme imkânı ve %2,0 oranla görev ve sorumluluk bilinci kazanma olduğu görülmektedir. Ayrıca %3,9 oranla mesleki doyum düşüklüğü ve mutsuzluk ile %2 oranla herhangi bir katkı sağlamadığı yönünde olumsuz görüşler bulunmaktadır.

Bulgular doğrultusunda olumlu katkıların fazla olduğu görülmekle beraber uzman yardımcılarının bu konuda beklentilerinin belirleneceği bir araştırma yapılarak iş doyumunu arttıracak faaliyetler planlanabileceği düşünülmektedir.

Tablo 31. Kendilerinin Çalıştıkları Kuruma Sağladıklarını Düşündükleri Katkılar

Değişkenler	Sayı	%
Koordinasyonda ve çalışmalarda aktif rol alma, kolaylaştırıcılık ve emek vermek	15	38,5
Bilgi ve beceri desteği sağlamak	9	23,1
Yeni fikirler ve farklı bakış açısı sağlamak	7	17,9
Sorunları anlama ve çözümlemede pratiklik sağlamak	4	10,3
Bürokrasinin azaltılmasını sağlamak	3	7,7
Katkı sağlayamadım	1	2,6
Toplam*	39	100.0

*frekans dağılımı

Bakanlığa uzman yardımcılarının sağladığını düşündükleri katkıların neler olduğuna ilişkin soruya 27 uzman yardımcısı 39 görüş vermiştir. Tablo 31 incelendiğinde %38,5 oranla koordinasyon ve çalışmalarda aktif rol alma ile kolaylaştırıcılık ve emek verme konusunda, %23,1 oranla bilgi ve beceri desteği, %17,9 oranla yeni fikirler ve farklı bakış açısı, %10,3 oranla sorunları anlama ve çözümlemede pratiklik, %7,7 oranla da bürokrasinin azaltılması yönünde araştırmaya katılanların Bakanlığa katkı sağladıklarını düşündükleri görülmüştür.

Daha önce verilen bulgularda çalışmalarda çoğunlukla koordinatör olarak görev yapanlara göre yürütücü olarak görev yapanların daha fazla olduğu görülmektedir. Bulgular doğrultusunda uzman yardımcılarının çoğunluğunun kendisini çalışmalarda aktif rol alan ara eleman olarak gördüğü, bu düşüncelerin uzman yardımcılarının görev tanımlarına uygun beklentileri karşılamadığı düşünülmektedir. Bu nedenle uzman yardımcılarının üretkenliğini ve çalışmalarda aktif rol almalarını sağlayacak çalışma ortamının sağlanması önem arz etmektedir.

4. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin ulusal düzeyde tüm faaliyetlerin sorumluluğu AÇSHB'na verilmiştir. Bakanlığın görevleri ve hizmet birimleri gözden geçirildiğinde eğitim ve sağlık dışında devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetlerin Bakanlık uhdesinde birleştirildiği görülmektedir.

Sosyal hizmet ülkemiz için yeni ve gelişmekte olan bir meslek olduğundan bireylerin ve toplumun bu mesleğe ilgilerini çekebilmek ve görünürlüğüne sağlamak için toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle sosyal politika alanında kariyer meslek olan ASP uzman yardımcılarının sosyal hizmet ile ilgili görüşlerinin ne olduğunun betimlenmesi önem taşımaktadır.

Bu araştırmada (Mülga) ASPB' nda görevli 52 uzman yardımcısının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durum, mezun olunan fakülte, çalışma süresi, çalışılan birim, daha önce çalışma durumu, uzman yardımcısı olarak göreve başlamadan önce sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi olma, sosyal hizmetler alanında çalışma deneyimi, aile ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleği uygulayıcısı olup olmadığı ve kendisi, ailesi ya da yakın çevresinde sosyal hizmet uygulamalarından yararlanan birisi olma gibi kişisel bilgileri tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılanların tespit edilen kişisel bilgileri doğrultusunda sosyal hizmetin tanımı, uygulama amaçlarına, işlevlerine, sosyal hizmet uzmanlarının rollerine ve uygulama alanlarına yönelik dâhil olunan yürütülen ya da geliştirilen çalışma durumları ortaya konmuştur.

4.1. SONUÇLAR

Sonuçlar üç alt bölümde verilmiştir. İlk bölümde uzman yardımcılarının kişisel bilgileri, ikinci bölümde uzman yardımcılarının sosyal hizmete ilişkin bilgileri ve üçüncü bölümde ise uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyduğu ve katkı sağladıkları konularla ilgili araştırma sürecinde elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

4.1.1. Uzman Yardımcılarının Kişisel Bilgileriyle İlgili Sonuçlar

Araştırmaya katılanların kadın ve erkek oranları birbirine yakındır. Kadın oranı biraz daha fazladır. Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 28,71 olup genç yetişkinlik dönemindedirler. Araştırmaya katılanlardan evli olanların sayısı bekârlara göre daha fazladır. Araştırmaya katılan uzman yardımcılarının cinsiyetleri ve medeni durumları ile ilgili oranlar birbirine yakındır, genç yetişkinlik döneminde olan kişilerden oluşmaktadır. Kariyer uzmanlığı üniversite eğitiminden sonra gerçekleştirildiği için yaş, medeni durum ile ilgili bulguları doğrular niteliktedir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu lisans mezunudur. Lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olanlarında sayısı oldukça fazladır. Araştırmaya katılanların yarısı iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunudur. Eğitimle ilgili olarak üçte birinin yüksek lisans mezunu olması Bakanlığın hizmetlerinin geliştirilmesi için yetişmiş elemanlarının olması olumludur. Bu elemanların çoğunluğunun iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden mezun olması sosyal hizmet bölümlerinin de bu fakültelerde olması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılanların Bakanlıkta çalışma süreleri en az 1 en fazla 5 yıldır. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünde ile Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünde çalışmaktadır. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun daha önce başka birimlerde çalışma deneyimi yoktur. Daha önce çalışılan yerler içerisinde en fazla oran Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğündedir. Çalışma hayatı açısından baktığımızda araştırmaya katılanların ortalama 3,2 yıldır Bakanlıkta

çalıştıkları, henüz yeni oldukları belirlenmiştir. Uzman yardımcılığı için yaklaşık üç yıllık eğitim süreci belirlenmiş, sonrasında uzmanlık kariyerleri tanımlanmıştır. Uzmanlık sürecine başlamış olsalar da bu sürecin kurumu tanımaları ve sürece katılmaları için daha iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Uygulama içeren bölümlerde çalışmalarını olumlu olarak değerlendirilmektedir. Çünkü bu alandaki bilgiler müracaatçı gruplarını görerek ve hizmet alanlarını deneyimleyerek daha iyi öğrenilebilir.

4.1.2. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmetle İlgili Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılanların çoğunluğunun Bakanlıkta çalışmaya başlamadan önce sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Ayrıca büyük çoğunluğunun da göreve başlamadan önce sosyal hizmetler ile ilgili bir alanda çalışmadığı, aile ya da yakın çevresinde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisinin olmadığı ve kendisi, aileleri ya da yakın çevrelerinde sosyal hizmetin uygulama alanlarından yararlanan birisi olmadığı görülmüştür. Bütün bu bulgular bizi araştırmaya katılanların yaklaşık yarıya yakının sosyal hizmetle ilgili bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaştırmıştır. Kuramsal bir bilgi yerine daha çok deneyimleme, yakınlarında birinin model olması ve yaşam içinde bilgilenme en çok öğrenme yolları arasındadır.

Araştırmaya katılanlar tarafından sosyal hizmet tanımı yeterince açıklayıcı ve yeterli bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin amaçlarına ilişkin olarak verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde en çok “sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek” konusuna dâhil oldukları ve yürüttükleri çalışmaya rastlanmıştır(50 kişi). Bu alanda kariyer yapmayı istemeleri, kendilerini daha çok bu alanda tanımlamaları olağandır. Bu amaçla ilgili çalışma mevzuat ve politika belgesi hazırlama, çocuk ve engelli alanlarında yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu amaç doğrultusunda yapılan mevcut çalışmaları yetersiz bulmaktadır.

Araştırmaya katılanların “bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak” amacıyla ilgili dâhil olduğu ve yürüttükleri çalışmalar ikinci sıradadır(37 kişi). Bu amaçla ilgili çalışmalar çocuk, aile, kadın ve engelli alanlarında yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu amaç doğrultusunda politika ve uygulamaların yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin “insanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek” amacıyla ilgili olarak yaptıkları ile yürüttükleri çalışma üçüncü sırada yer almaktadır (23 kişi). Bu amaçla ilgili çalışma çocuk, aile, kadın, engelli ve yaşlı alanlarında yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmalarda bürokrasinin fazla ve koordinasyonun eksik olduğunu düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların en az oranda “insan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirmek” amacıyla ilgili olarak yaptıkları ya da yürüttükleri çalışmaları olduğu görülmektedir (23 kişi).

Sosyal hizmetin dört amacı değerlendirildiğinde uzman yardımcılarının çoğunlukla (katılanların yaklaşık üçte biri) yürütülen bir çalışmaya dâhil oldukları, kendilerinin katkıda bulunduğu ve geliştirdiği bir çalışması olanların katılanların yaklaşık beşte birine karşılık geldiği belirlenmiştir. Bu konularda uzmanlara herhangi bir önerileri olup olmadığı sorulduğunda ise yaklaşık beşte birinin öneride bulunduğu görülmüştür. Bu oran oldukça düşüktür.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin işlev ve rolleriyle ilgili olarak ulaşılan sonuçları şöyle özetlenebilir; En çok dâhil olunan ve yürütülen çalışmaların olduğu işlev danışmanlık işlevidir (41 kişi). Bununla birlikte araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu sosyal hizmetin danışmanlık işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici rolleri bilmemektedir. Bu işlevle ilgili çocuk, aile ve toplum, kadın ve kapasite güçlendirme alanlarında çalışma yapılmaktadır.

Araştırmaya eğitim işleviyle ilgili dâhil olduğu, kendisinin yürüttüğü ile geliştirdiği bir çalışma ikinci sırada yer almaktadır (37 kişi). Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu sosyal hizmetin eğitim işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı rolleri bilmemektedir. Bu amaçla ilgili çalışma kadın, göç ve mültecilik, aile eğitimleri, engelli, insan ticareti mağdurları ve sosyal içerme alanlarında yapılmaktadır. Uzman yardımcıları Bakanlığın eğitim işleviyle ilgili faaliyetlerini yetersiz bulmakta ve uzman yardımcılarının bu faaliyetlerde daha fazla yer almalarının gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin kaynak yönetimi işleviyle ilgili dâhil olduğu ve bu işleyle ilgili kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği çalışmalara katılanlar az sayıdadır (15 kişi). Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu sosyal hizmetin danışmanlık işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici rolleri bilmemektedir. Bu amaçla ilgili çalışma sosyal yardımlar alanında yapılmaktadır. Araştırmaya katılanlar açısından sosyal hizmetin işlev ve rolleriyle ilgili en az bilinen ve en az çalışma yürütülen işlev kaynak yönetimi işlevidir.

Sosyal hizmetin işlev ve rolleri açısından bakıldığında uzman yardımcılarının çoğunlukla (katılanların yaklaşık üçte biri) yürütülen bir çalışmaya dâhil oldukları, kendilerinin katkıda bulunduğu ve geliştirdiği bir çalışması olanların katılanların yaklaşık beşte birine karşılık geldiği belirlenmiştir. Bu konularda uzmanlara herhangi bir önerileri olup olmadığı sorulduğunda ise araştırmaya katılanların yaklaşık beşte birinden daha azı öneri geliştirebilmiştir. Bu oran oldukça düşüktür.

Sosyal hizmetin uygulama alanları ile ilgili sonuçlara bakıldığında çocuk koruma alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışma olma oranının diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir (24 kişi). Bu alanda çalışma aile ve çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Çocuk koruma alanıyla ilgili bu iki sonuç paralellik göstermektedir. Uzman yardımcıları çocuk koruma alanında koruyucu önleyici uygulamaların yaygınlaştırıldığı etkin bir çocuk koruma sisteminin oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışma olma oranı ikinci sırada yer almaktadır (23 kişi) Bu alanda çalışma; kadın, aile ve çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu alanda yürütülen uygulamaların etki analizlerinin yapılarak verimliliğinin incelenmesi ve aile hizmetleri alanında koruyucu, önleyici faaliyetlere ağırlık verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya sosyal hizmetin suç, çocuk suçluluğu ve rehabilitasyon hizmetleri alanında 17 kişi dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalarda rol almıştır. Bu alanda çalışma kadın ve çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları sosyal hizmet uzmanlarının etkin rol almasının sağlanacağı bir şekilde mükerrer çocuk suçluluğunu önleyici çalışmaların ilgili kurumlarla koordinasyon kurularak geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya sosyal hizmetin yaşlanma ve yaşlılık hizmetleri alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 17'dir. Bu alanda çalışma engelli ve yaşlı ile çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu uygulama alanında koordinasyon halinde hizmetlerin yürütülebileceği ve izlenebileceği bir sistem ile bu konuda kendilerinin eğitim almaları gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin madde kullanımı ve tedavi programları alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 14'tür. Bu alanda çalışma; aile ve çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu uygulama alanında birincil derecede sorumlu mesleğin sağlık personeli olduğu, sağlık personelinin uygun gördüğü dönemde ve onun rehberliğinde sosyal hizmet uzmanlarının bu konuda çalışabileceği ve bu alanda multidisipliner bir çalışma ortamının sağlanabileceği, kurumsal yapıların oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmaya sosyal hizmetin engellilik alanında dâhil olduğu ve bu alanda dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 14'tür. Bu alanda çalışma engelli ve yaşlı ile çocuk birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu uygulama

alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler alanında dâhil olduğu ve bu alanda kendisinin yürüttüğü ya da geliştirdiği bir çalışmaya katılanlar 13 kişidir. Bu alanda çalışma aile ve çocuk hizmetleri birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 10'dur. Bu alanda çalışma çocuk, engelli ve kadın hizmetleri birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin çalışma hayatı alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 10'dur. Sosyal hizmetin uygulama alanlarından çalışma hayatıyla ilgili sorunlar konusu hakkında 3 uzman yardımcısı görüş ve öneride bulunmuştur. Araştırmaya katılanların söz konusu uygulama alanıyla ilgili olarak bu alanın görünür olmadığı, akademik ya da kamusal alanda gerekli ve yeterli çalışmaların yapılmadığı, bu alanda en önemli hususun uygun rehberlik ve doğru bilgilendirme olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada sosyal hizmetin yoksulluk alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 9'dur. Bu alan Bakanlıkta en çok hizmet verilen alan olmasına karşın uzman yardımcılarının bu alandaki varlıkları azdır. Bu alanda çalışma sosyal yardımlar ve çocuk hizmetleri birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcıları yoksulluk alanında bilgilerinin artırılması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin cinsiyet eşitliği sağlama alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 9'dur. Bu alanda çalışma kadın hizmetleri biriminde yapılmaktadır. Bu birim yoğun ve etkin olarak uzman yardımcılarının çalıştıkları birimlerdenidir. Uzman yardımcılar bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin duygusal ve davranışsal sorunlar alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 8'dir. Bu alanda çalışma çocuk hizmetleri biriminde yapılmaktadır. Uzman yardımcılar duygusal ve davranışsal sorunlar alanında beceri kazandırma amaçlı eğitimler yapılmasının ve özellikle çocuk hizmetleri alanında duygusal ve davranışsal sorunlar konusunda çalışmaların yoğunlaştırılması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin cinsel yönelimler alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 7'dir. Bu alanda çalışma çocuk ve kadın hizmetleri birimlerinde yapılmaktadır. Uzman yardımcılar bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 6'dır. Bu alanda çalışma çocuk hizmetleri biriminde yapılmaktadır. Uzman yardımcılar bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada sosyal hizmetin nüfus alanında dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı 6'dır. Bu alanda çalışma aile hizmetleri biriminde yapılmaktadır. Uzman yardımcılar bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırmada en az katılım sosyal hizmetin ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal-ekonomik adaleti sağlama alanındadır (2 kişi). Uzman yardımcıları bu uygulama alanında çalışanlara yönelik özel eğitim programları ve uygulama ortamları oluşturulması gerektiğini düşünmektedir.

Uygulama alanları ile ilgili sonuçlara bakıldığında; en çok çocuk koruma en az sosyal adaleti sağlama ve ırkçılık ile ilgili alanda katılım görülmektedir. Yine bu alanlarda dâhil olunan, yürütülen ya da geliştirilen çalışmalara katılan kişi sayısı diğer alanlara göre daha azdır. Bu konuda önerileri olan uzman yardımcılarının sayısı en az 3 en çok 8 kişidir.

4.1.3. Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Alanında Çalışırken Gereksinim Duyduğu ve Katkı Sağladıkları Konularla İlgili Sonuçlar

Araştırmaya katılanların sosyal hizmet alanında çalışırken ulusal ve uluslararası boyutta uygulama alanları, istatistikler, mevzuat, çocuk gelişimi ve psikolojisi ile aile dinamikleri, güncel akademik araştırmalar, göç alanı ve yabancı uyruklu çocuklara yönelik uygulamalar, cinsiyetçilik, mimari ve endüstriyel tasarım, maliye, mühendislik, müracaatçıların beklentileri, uygulama pratikleri, savaş mağduru ve travma yaşayan bireyler üzerine sosyal hizmet bağlamında yapılacak çalışmalar, okul sosyal hizmeti, kadının güçlenmesi, sosyal politika uygulamalarında yeni yaklaşımlar, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması gibi konularda bilgiye gereksinim duydukları görülmüştür. Bu bilgileri sınıfladığımızda en çok çalışma alanları ve bu alanlara ilişkin uygulama pratiklerine gereksinim duyulduğu belirtilmiştir.

Uzman yardımcılarının sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyduğu bilgilerin neler olduğuyla ilgili elde edilen bulgular doğrultusunda uzman yardımcılarının kendi çalıştıkları hizmet birimleriyle ilgili özel konularda ayrıntılı ve uzmanlaşmaya yönelik, diğer hizmet birimlerinin uygulamalarıyla ilgili olarak da bilgi edindirici eğitim ve bilgiye ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmet alanında çalışırken gereksinim duyulan bilgilerle ilgili kaynakların %32,6'sını yazılı metinler, %28,3'ünü internet, %13'ünü Bakanlık uzmanları, %10,9'unu mevzuat, %10,9'unu diğer birimler ve idareciler, %4,4'ünü de diğer uzman yardımcıları ve sosyal hizmet alanındaki akademisyenlerden oluştuğu görülmektedir. Görüldüğü gibi bu bilgiler çoğunlukla yazılı bilgilerdir ve çağa uygun olarak internet daha çok kullanılmaktadır.

Bakanlık uzman yardımcılarında yazılı kaynak ve internet olanakları açısından yeterli desteği sağlamaktadır. Ancak rol model kişiler olan Bakanlık uzmanları ve idarecilerden yeterince yararlanılamamaktadır.

Bakanlıkta çalışmak araştırmaya katılanlara birçok olumlu katkı sağlamaktadır. Araştırmaya katılanlar Bakanlığa en fazla koordinasyon, çalışmalarda aktif rol alma, kolaylaştırıcılık, emek verme ile bilgi ve beceri desteği konularında katkı sağlamaktadırlar.

4.2. ÖNERİLER

Sosyal refahın en etkili unsurlarından biri olan sosyal hizmet alanında ülkemizde kamu adına yetkili ve sorumlu kurum olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda kariyer uzmanlığı sistemi 2012 yılından itibaren uygulanmaktadır. Bu süre zarfında 270 uzman yardımcısı alımı yapılmış ancak farklı sebeplerden dolayı bu uzman yardımcılarının yarısından daha azı halen Bakanlığın farklı birimlerinde görevlerine devam etmektedir. Geçen bu süre zarfında Bakanlıkta çalışan uzman yardımcılarında ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Sosyal hizmet alanında sosyal politika oluşturma ve geliştirme görevinin verildiği söz konusu uzman yardımcılarında ilgili yapılan bu çalışmanın sonucunda elde edilen sonuçların sosyal hizmet alanı ve Bakanlığın kariyer uzmanlığı anlayışına yönelik önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında elde edilen sonuçların değerlendirilmesi sonucu sosyal hizmet alanına, Bakanlığın kariyer uzmanlık sisteminin iyileştirilmesine ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler ülkemizde sosyal hizmetin

gelişiminden sorumlu sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve kamu kurumları tarafından değerlendirilerek pratiğe dönüştürülebilir.

Araştırmada uzman yardımcılarının sosyal hizmetin uygulama amaçlarıyla ilgili olarak Bakanlıkta hizmet gruplarına yönelik politika ve uygulamaların yetersiz olduğunu düşündükleri ve bu konuda çalışmalara dâhil olan uzman yardımcılarının oranının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan uzman yardımcılarının çoğunluğunu sosyal hizmet bölümlerinin de genellikle içinde yer aldığı iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarından oluştuğu göz önünde bulundurulursa sosyal hizmet eğitim müfredatında ayrımcılık, dezavantajlı gruplar ve sosyal bütünleşme, bireylerle ve toplumla sosyal hizmet uygulamaları konularında uygulamalı derslerin ağırlığının artırılmasının uygun olduğu düşünülebilir. Diğer bölümlerden mezun olan uzman yardımcılar için de Bakanlık tarafından benzeri konularda hizmet içi eğitim programları geliştirilebilir. Ayrıca uzman yardımcılarının sosyal hizmet eğitim kurumlarınca destekleneceği bir yapıda sosyal hizmetin uygulama amaçları, bireylerle ve toplumla sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili proje ve uygulamalarda yer alabilecekleri olanaklar sağlanabilir. Örneğin iş yaşamında aktif olarak çalışan uzman yardımcılarının danışmanlık yöntemiyle desteklenerek, karşılaştıkları problemlerde problem çözme süreçlerine katkı sağlanması uygun bir yöntem olacaktır. Önerilen danışmanlık süreçleri sosyal hizmet eğitim kurumları ile planlanabilir. Bakanlık bu konuda yeni bir düzenleme gerçekleştirebilir.

Özellikle SHM'ler, il müdürlükleri ve sosyal yardımlaşma vakıflarında kaynaklar ile hizmet ve fırsat sağlayan kurumlar hakkında bireyleri bilgilendirme, kaynaklardan yararlandırma hizmetlerinde bütüncül bir başvuru ve izleme sistemi oluşturulması ile hizmetlerin tek bir sistemden takibi yapılarak hizmet sürelerinin kısaltılması ve izlemenin kolaylaştırılması sağlanmalıdır. Mevcut durumda bu amaçla yapılandırma süreci devam eden Aile Bilgi Sisteminin (ABS) tamamlanması halinde Bakanlığın tek bir sistemle tüm süreçleri izlemesi ve bürokrasiyi azaltması hedeflenmektedir.

Araştırmaya katılanlar açısından sosyal hizmetin işlevleri ve bu işlevler doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri roller hakkında bilginin ve çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan uzman yardımcılarının çoğunluğunu sosyal

hizmet bölümlerinin de genellikle içinde yer aldığı iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarından oluştuğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda sosyal hizmet eğitim müfredatında sosyal hizmetin işlevlerine yönelik genel ve danışmanlık becerileri, eğitim becerileri ile stratejik planlama yapabilmek için gerekli istatistiksel analiz yöntemleriyle ilgili konuların ağırlığının artırılması düşünülebilir.

Araştırmada elde edilen bulguların ve katılımcıların görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda araştırmaya katılanların yaklaşık yarıya yakınının sosyal hizmetle ilgili bilgilerinin olmadığı ve kariyer uzmanlarının sadece beşte birinin daha önce Bakanlıkta çalışma deneyimi olduğu görülmüştür. Bakanlığın 2012 yılındaki alımlarında bölüm mezunlarının ayrımı bilinmemekle beraber 2014 yılından sonra işletme, siyasal bilgiler, iktisat ve iktisadi ve idari bilimler bölümü mezunlarından 65, hukuk bölümü mezunlarından 19, sosyoloji, psikoloji, sosyal hizmet, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ve çocuk gelişimi mezunlarından 72, istatistik ve mühendislik mezunlarından 46 uzman yardımcısı alınmıştır. Araştırmaya katılan uzman yardımcılarının ise çoğunluğu iktisadi ve idari bilimler fakültesi mezunlarıdır. Önceleri uzman yardımcılar için yabancı dil yeterliliğinin uzman yardımcılığı sürecinde edinilmesini yeterli görülürken 2017 yılında yabancı dil yeterlilik puanı işe giriş aşamasında istenmiştir. Bu durum daha önce yaş şartını sağlayan ancak yabancı dil yeterliliği olmayan ancak sosyal hizmet alanında deneyimli kişilerin kariyer uzmanlığına geçişini kolaylaştırmıştır. Bu nedenlerle Bakanlık tarafından yapılacak uzman yardımcılığı alımlarında daha önceki alımlarda olduğu gibi yabancı dil yeterliliğinin uzman yardımcılığı sürecinde edinilmesini yeterli görülmesinin sosyal hizmet hakkında bilgi sahibi olan ve deneyimli uzman yardımcılarının oranının artırılması için bir gereklilik olarak düşünülebilir. Ayrıca sosyal hizmet eğitim kurumlarınca lisans eğitimi sırasında en az bir yabancı dilde yeterlilik sağlanması yönünde müfredat planlaması yapılması ve Bakanlık tarafından özellikle mesleki uygulamaların yapıldığı ana hizmet birimlerine uzman yardımcısı alımlarında belirli bir kontenjanın alanda tecrübe sahibi kişilere ayrılmasının sosyal hizmet hakkında bilgi sahibi olan uzman yardımcılarının oranının artırılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi uzman yardımcılarını Bakanlığın çocuk ve aile alanında koruyucu ve önleyici çalışmaların yoğunluğunun artırılması gerektiğini

düşünmektedirler. Bu anlamda aile ve bireylere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini içeren ve SHM'ler aracılığıyla sürdürülen Aile, Sosyal Destek Programının (ASDEP) güçlendirilmesinin ve Bakanlığın çocuk ve aile birimlerince sürdürülen bilinçlendirme, rehberlik ve eğitim faaliyetlerinin de artırılmasının koruyucu çalışmaların artırılması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bakanlık tarafından bu çalışmalarda uzman yardımcılarının yürütücü ve geliştirici çalışmalarda aktif olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bakanlığın bu konuda özellikle uzman yardımcılarını işin içine katan bir düzenleme yapması kolaylaştırıcı olacaktır.

Uzman yardımcılarını Bakanlık tarafından eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti ile mükerrer çocuk suçluluğu konularında kendilerinin aktif rol almalarının sağlanacağı şekilde çalışmaların geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu doğrultuda uzman yardımcılarının her süreçte rol alabileceği ve Sosyal Hizmet Merkezleri ile okullar arasında ortak çalışmaların yapılabileceği projelerin geliştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun sosyal hizmetle ilgili tüm konularda bilgi eksikliği olduğu ve bu bilgiye erişimde idareciler ile diğer uzmanlardan yararlanma oranının düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca bugüne kadar Bakanlık tarafından istihdam edilen uzman yardımcılarının sayısının yarısından fazlasının azaldığı görülmektedir. Bakanlık uzman yardımcılara yazılı kaynak ve internet olanakları açısından yeterli desteği sağlamaktadır. Ancak rol model kişiler olan Bakanlık uzmanları ve idarecilerden yeterince yararlanılamamaktadır. Bu çerçevede Bakanlık tarafından yeni istihdam edilecek uzman yardımcılara üst denetçilik ya da danışmanlık gibi bir sistem oluşturulmasının önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda üst düzey bir Bakanlık yöneticisi ile akademik bir grubun sorumluluğunda tüm hizmet birimlerinden yönetici ve uzmanlardan oluşturulacak bir kurul oluşturulması önerilmektedir. Bu kurul aracılığıyla kariyer uzmanlığı rehberlik ve izleme sistemi oluşturularak uzman yardımcılara danışmanlık sağlanabilir. Uzman yardımcılara yapılacak hizmet içi eğitimler, görevli oldukları birimler dışındaki birimlerin çalışmalarına nasıl dâhil olabilecekleri, yeterlilik sürecine yönelik izleme, yeterlilik sınavları, uzmanlık tez sürecine yönelik işlemler, tez danışmanlığı, yabancı dil yeterliliğine yönelik çalışmalar, uzmanlık alanlarının belirlenmesi ve uzman yardımcılarıyla ilgili diğer tüm işlemlerin de bu kurul

tarafından yürütülmesi sağlanabilir. Bu şekilde kurulacak bir sistemin uzman yardımcılarının örgütsel bağlılıklarının artırılması, iş doyumunu ve uzman yardımcısı kaynağının verimli kullanılması açısından oldukça önemli bir işlevi yerine getireceği düşünülmektedir.

Yukarda bahsedilen kurul veya Bakanlıkça oluşturulacak benzeri bir yapı tarafından uzman yardımcılara yönelik hizmet içi eğitim programlarının sosyal hizmetin tanımı, gelişimi, bilgi ve değer temeli, etik ilkeleri, amaçları, işlevleri, uygulama alanları konularını kapsayacak şekilde geniş bir müfredat ve zaman süresiyle yeniden yapılandırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Özellikle mesleki uygulamaların yapıldığı ana hizmet birimlerinde görevlendirilen ve bu alanda uzmanlaşması beklenen uzman yardımcılarının yetiştirilmesi açısından bu tür bir sistemin kurulmasının gereklilik olduğu ortadadır.

Araştırmaya katılanların sosyal hizmetin uygulama alanlarından nüfus, sağlık sorunları, çalışma hayatı, cinsel yönelimler, cinsiyetçilik ve cinsiyet eşitliği, ırkçılık, etno-merkezcilik ve sosyal-ekonomik adaleti sağlama konularında bilgi eksikliği olduğu ve bu konularda çalışmaları yetersiz buldukları görülmektedir. Ayrıca bu alanlarda eğitim ve uygulamaların artırılmasını istedikleri ayrıca aktif olarak bu alanlarda çalışmak istedikleri görülmektedir. Bu doğrultuda uzman yardımcılara yönelik hizmet içi eğitimlerde sosyal hizmet uygulama alanlarıyla ilgili bilgilendirici eğitimlerin daha geniş kapsamlı yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte uygulamaları yakından görebilecekleri saha çalışmaları ve yerinde eğitimler yapılması da uzman yardımcılarının alanı tanımaları, pratiğe aktarılmış çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayarak politika ve hizmet geliştirme sürecinde aktif rol almaları açısından önemli katkı sağlayacaktır.

Araştırmaya katılan uzman yardımcılardan alınan görüş ve öneriler dikkate alındığında özellikle mesleki uygulamaların yapıldığı hizmet birimlerinde çalışan uzman yardımcılarının çalıştıkları alanla ilgili özel eğitimlere ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bu nedenle alanlarında uzmanlaşmaya giden uzman yardımcılara yönelik eğitimlerin özellikle çocuk, kadın, aile, engelli, yaşlılık alanlarında duygusal ve davranışsal sorunlar, madde bağımlılığı, psikososyal hizmetler gibi ilgili özel becerilerin kazandırılacağı şekilde yeniden düzenlenmesi olumlu katkı sağlayacaktır.

Hizmet içi eğitimlerde vaka temelli çalışmaların yürütülmesi ve uzman yardımcılarının da bu değerlendirmelere aktif katılarak tartışma yapabilecekleri ortamların yaratılması onların gelişimlerini kolaylaştıracak ve verimlerini artıracaktır.

Bakanlık açısından kurumsal hedeflere ulaşmak için uzman yardımcılar büyük öneme sahiptir. Bu nedenle Bakanlık tarafından uzman ve uzman yardımcılarının özellikleri, algıları, kurumla ilişkileri, bilgi düzeyleri, iş doyumları, beklentileri gibi birçok konunun ele alınacağı özellikle nitel araştırmaların yaptırılması veya araştırma taleplerine izin verilmesi faydalı olacaktır. Bu tür araştırmaların uzman yardımcısı istihdam eden diğer Bakanlıklarca da yapılması önerilmektedir.

Araştırmacılar tarafından tüm kamu kurumlarında uzman yardımcılarının özellikleri ve kurumların uzman yardımcılarıyla ilgili uygulamalarının karşılaştırılabileceği geniş kapsamlı karma modelli araştırmalar yapılması kariyer uzmanlık sisteminin değerlendirilmesi ve kariyer uzmanlık sisteminin geliştirilmesi açısından önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar, H., İçağasioğlu Çoban, A., & Polat, G. (2017). *Sosyal Hizmetlerde Ynlış Uygulamalar, Etik İhlaller ve Sorunlara İlişkin Bir Araştırma*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Derneği.
- Adams, R., Dominelli, L., & Payne, M. (2015). *Sosyal Hizmet: Temel Alanlar ve Eleştirel Tartışmalar*. (T. TUNCAY, Çev.) Ankara, UK: Nika Yayınevi.
- Altan, P. D. (2008). *Sosyal Politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- ASPB 2017 Faaliyet Raporu. (2018). *2017 Faaliyet Raporu*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Aydın, M. A. (2006). Bir Kariyer Meslek Grubu Olarak Uzmanlık ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Örneği: Yasama Uzmanlığı. *Yasama Dergisi*, 146-164.
- Çelik, R. (2017). Selçuklu'da Bir Sosyal Hizmet Kurumu Örneği: Kayseri Gevher Nesibe Şifahanesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 158-164.
- Danışoğlu, E. (2011, Ekim 9). *Sabiha Sertel'den Günümüze Sosyal Hizmet Eğitiminin 50. Yılı*. Ekim 27, 2018 tarihinde http://www.cumhuriyet.com.tr: http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/288656/Sabiha_Sertel_den_Gunumu ze_Sosyal_Hizmet_Egitiminin_50._Yili.html adresinden alındı
- Devlet Memurları Kanunu. (1965, Temmuz 23). www.mevzuat.gov.tr. Ekim 31, 2018 tarihinde www.mevzuat.gov.tr: http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf adresinden alındı
- Duyan, V. (2014). *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri* (Cilt 1). Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.
- Friedlander, W. (1966). *Sosyal Refah Hizmetine Başlangıç*. Ankara: SHGM.
- Friedlander, W. A. (1965). *Sosyal Hizmetin Kavram ve Metodları*. (E. BESİN, Çev.) Ankara: Kardeş Matbaası.
- IFSW. (2018, Ekim 3). <https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/>. <https://www.ifsw.org: https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/> adresinden alındı
- Işıkçı, Yasemin MAMUR. (2017). Yeni Kamu İşletmeciliği Perspektifinden Çocuk Koruma Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 40-64.
- Karabekir, H. M. (2010). *Yetiştirme Yurtları Örneğinde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Değerlerini Mesleki Uygulamalara Aktarışı*. Ankara: H.Ü. Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

- Karabekir, Hale Meriç. (2016). *Çocuk Refahı Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Savunuculuk Uygulamaları*. Ankara: H.Ü. Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.
- Karakuş, Bülent. (2015). Sosyal Hizmet Mezunlarının Kadro ve Unvanı "Sosyal Hizmet Uzmanı/ Sosyal Çalışmacı". *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 169-190.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karslı, Mehmet Rauf. (2013). Kamu Kesiminde Kariyer Uzman İstihdamı. *Varlık Dünyası Dergisi*(386), 92-101.
- KONGAR, E. (1972). *Sosyal Çalışmaya Giriş*. Ankara: SABEV.
- Kongar, Emre. (2007). *Sosyal Çalışma'ya Giriş*. Ankara: SABEV.
- Koşar, Nesrin; Tufan, Beril. (1999). Sosyal Hizmetler Yükseokulu Tarihçesine Genel Bir Bakış. S. H. Yükseokulu içinde, *Prof. Dr. Sema KUT'a Armağan Yaşam Boyu Sosyal Hizmet* (s. 1-21). Ankara: Aydınlar Matbaası.
- Kothari, C. R. (2004). *Research Methodology Methods and Techniques*. India: New Age International (P) Ltd.
- Krysik, J. L., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama İçin Sosyal Hizmet Araştırması*. (E. Erbay, Çev.) Ankara: Nika Yayınevi.
- Kut, Sema. (1987). Sosyal Hizmet Eğitiminin Teorik Temeli. *Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 17-25.
- NASW. (2018, Ekim 28). *NASW*. [www.socialworkers.org: https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English](https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English) adresinden alındı
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Ankara: Yayınodası Yayıncılık Hizmetleri San. Tic. Ltd.
- Özdemir, Uğur. (1999). Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitimi. *Prof. Dr. Sema Kut'a Armağan Yaşam Boyu Sosyal Hizmet*, 21-32.
- Punch, K. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. (Z. Akyüz, D. Bayrak, & H. Arslan, Çev.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Saylam, Ayşegül; Öktem, Mustafa Kemal. (2015). Türk Kamu Yönetiminde Hizmet Bakanlığı Modeliyle Yeniden Yapılanma: Retrospektif Bir Yaklaşım Mı? *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 1-20.
- Selcik, Ozan; Güzel, Bekir. (2017). Sosyal Hizmet Uzmanının Mesleği ile Bütünleşmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 767-771.
- Sheafor, Bradford W.; Horejsi, Charles J. (2014). *Sosyal hizmet uygulaması temel teknikler ve ilkeler* (1 b.). (D. B. ÇİFTÇİ, Dü., A. BİLGİN, B. KAYNARKAYA, D.

GÜLMEZ, D. B. ÇİFTÇİ, E. TÜRKÖZÜ, F. ÇOBAN, . . . Y. S. OĞUZ, Çev.)
Ankara: Nika Yayınevi.

SHU-DER. (2018, Ekim 28). *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği*.
<http://www.shudernegi.org>:
<http://www.shudernegi.org/?pnum=371&pt=Sosyal+Hizmet+E%C4%9Fitimi+Veren+B%C3%B6l%C3%BCmler+2016+ve+2017> adresinden alındı

Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983, Mayıs 27). Sosyal Hizmetler Kanunu. *Sosyal Hizmetler Kanunu*. Ankara, Merkez, Türkiye: Resmi Gazete.

SSYB Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü. (1968). *3. Milli Sosyal Hizmetler Konferansı Raporu Türkiye'de Sosyal Değişme ve Sosyal Hizmetler*. Ankara: TSE.

Şeker, Aziz. (2012). *"Bilim ve Meslek Olarak Sosyal Çalışmanın Temel Kavramları, Sosyal Hizmette Giriş"*. (İ. Tomanbay, Dü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2533.

Şişman, Yener. (2017). Türkiye'de Sosyal Politikanın Dünü, Bugünü: Hayırseverliğin Kurumsallaşması mı? Gelişim mi? *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1-22.

Talas, Cahit. (1992). *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Thompson, Neil. (2013). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak*. Ankara: Dipnot Yayınları.

Tomambay, İlhan. (1999). *Sosyal Çalışma Sözlüğü*. Ankara: Selvi Yayınları.

www.aile.gov.tr. (2018, 11 1). www.aile.gov.tr. www.aile.gov.tr:
<https://www.aile.gov.tr/mevzuat> adresinden alındı

www.mevzuat.gov.tr. (2002, Mayıs 2). Ekim 31, 2018 tarihinde e-mevzuat:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=3.5.20023975&Mevzuatlliski=0&sourceXmlSearch> adresinden alındı

www.mevzuat.gov.tr. (2005, 7 3). *Çocuk Koruma Kanunu*. 11 1, 2018 tarihinde e-mevzuat: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> adresinden alındı

www.mevzuat.gov.tr. (2011, Haziran 8). *KHK/633*. Ekim 31, 2018 tarihinde e-mevzuat:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=4.5.633&Mevzuatlliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=4&Tertip=5&No=633> adresinden alındı

www.mevzuat.gov.tr. (2012, 8 14). *Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığı Yönetmeliği*. e-mevzuat:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16487&Mevzuatlliski=0&sourceXmlSearch=aile%20ve> adresinden alındı

- www.mevzuat.gov.tr. (2018, 7 10). *1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi* . e-mevzuat: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf> adresinden alındı
- www.mevzuat.gov.tr. (2018, Temmuz 9). *KHK/703*. Ekim 31, 2018 tarihinde e-mevzuat: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.703.pdf> adresinden alındı
- www.resmigazete.gov.tr. (2019, Nisan 4). *Resmi Gazete*. www.resmigazete.gov.tr: www.resmigazete.gov.tr adresinden alındı
- www.shy.hacettepe.edu.tr. (2018, Ekim 25). *www.shy.hacettepe.edu.tr*. 2018 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü: <http://www.shy.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tarihce-9> adresinden alındı
- www.yok.gov.tr. (2011, Ocak 13). Mayıs 12, 2019 tarihinde Yükseköğretim Kurulu: http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/76_Social_Services_13_01_2011.pdf adresinden alındı
- Yıldırım, Hasan Hüzeyin. (2013). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda Çalışanların Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Ankara: SAĞLIK-SEN.
- Yolcuoğlu, İsmet Galip. (2012). Türkiye'de Sosyal Politika ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 145-158.
- Zastrow, C., & Kirst-Ashman, K. (1990). *Understanding Human Behavior and the Social Environment*. Chicago: Nelson-Hall Publishers.
- Zastrow, Charles. (2014). *Sosyal Hizmete Giriş*. (D. B. ÇİFTÇİ, Dü.) Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

Ek 1- Soru Formu

SORU FORMU

Değerli Katılımcı;

Bu form Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümüne bağlı olarak yapılmakta olan “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Görevli Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini İle Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Rollerini Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak amacıyla Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ danışmanlığında hazırlanmıştır.

Verdiğiniz her yanıt araştırma için çok değerlidir. Ankete verdiğiniz bilgiler, araştırma etiğine uygun bir biçimde bireysel olarak değerlendirilmeyip, genel bir değerlendirme ile bilimsel bir amaca hizmet etmek için kullanılacaktır. Kimliğiniz, verdiğiniz bilgiler ve araştırma sonucunda elde edilen veriler gizli tutulacak olup bilimsel amaçlarla kullanılacak ve hiç bir şekilde üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Görüşlerinizi paylaştığınız için teşekkürler.

Saygılarımla

Sorumlu Araştırmacı: Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ

Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü 06800 BEYTEPE

Telefon: 0 (312) 297 63 63 (357)

E-posta: fdemiröz@hacettepe.edu.tr

Araştırmacı: İbrahim Kürşat ERGÜT

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/ Eskişehir Yolu

Söğütözü Mahallesi 2177.Sokak No:10/A Çankaya/ANKARA

Telefon: 0 (312)705 54 38- 0 (530) 883 24 23

E-posta: schacci19@gmail.com.tr.

I-Kişisel Bilgiler

Yaşınız		
Cinsiyetiniz	Kadın ()	Erkek ()
Medeni durumunuz	Bekâr ()	Evli ()
Eğitim durumunuz	Lisans ()	Lisansüstü ()
Mezun Olduğunuz Fakülte ve Bölüm	/	
Bakanlıkta uzman yardımcısı olarak kaç yıldır çalıştığınızı belirtiniz.		
Bakanlıkta şu anda hangi birimde çalışıyorsunuz?		
Bakanlıkta farklı birimlerde çalıştınız mı? Çalıştıysanız belirtiniz, çalışmadıysanız boş bırakınız.		
Uzman Yardımcısı olarak göreve başlamadan önce sosyal hizmetler hakkında bilgi sahibi miydiniz?	Evet ()	Hayır ()
Uzman Yardımcısı olarak göreve başlamadan önce sosyal hizmetlerle ilgili bir alanda çalıştınız mı?	Evet ()	Hayır ()
Aileniz yâda yakın çevrenizde sosyal hizmet mesleğini uygulayan birisi var mı?	Evet ()	Hayır ()
Siz, aileniz yâda yakın çevrenizde sosyal hizmetin uygulama alanlarında herhangi bir uygulamadan yararlanan oldu mu?	Evet ()	Hayır ()

II-Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini Hakkında Sorular ve Görüşler

1-Sosyal Hizmetin Tanımı	
Sosyal Hizmet; sosyal değişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesini hedefleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplindir (IFSW ve IASSW, 2014).	
Size göre yukarıdaki tanım sosyal hizmet kavramını açıklamak için yeterli midir?	Yeterli () Kısmen () Yetersiz ()
Sosyal hizmet mesleğinin tanımı ile ilgili görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
2-Sosyal Hizmetin Uygulama Amaçları	
Bireylerin sorun çözme sürecini etkinleştirmek, sorunlarla baş etme ve gelişimsel kapasitelerini artırmak sosyal hizmet mesleğinin uygulama amaçlarındandır.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda belirtilen uygulama amaçları hakkındaki varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
İnsanları kendilerine kaynak, hizmet ve fırsat sağlayan kurumlarla iletişime sevk etmek sosyal hizmet mesleğinin uygulama amaçlarındandır.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()

Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda belirtilen uygulama amaçları hakkındaki varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Sosyal politikaları geliştirmek ve mevcut politikaları iyileştirmek sosyal hizmet mesleğinin uygulama amaçlarındandır.</i>	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda belirtilen uygulama amaçları hakkındaki varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>İnsan refahını yükseltmek ve toplum refahını özendirme sosyal hizmet mesleğinin uygulama amaçlarındandır.</i>	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda ifade edilen uygulama amacına yönelik sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Sosyal hizmet mesleğinin yukarıda belirtilen uygulama amaçları	

hakkındaki varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
3-Sosyal Hizmet Mesleğinin İşlevleri ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rollerini	
<i>Sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevi vardır. Bu doğrultuda güçlendirici, kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, sosyal işlevselliklerinde sorunlar olan bireyler, aileler, gruplar, örgütler ve toplumlarla sorunlara çözüm bulmak amacıyla mesleki çalışma yaparlar.</i>	
Sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevi ile ilgili dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sizce sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri kolaylaştırıcı, planlayıcı ve rehberlik edici rolleri yeterince biliniyor mu?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin danışmanlık işlevinin etkin olarak kullanıldığı ve sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevi vardır. Bu doğrultuda bağlantı kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, müracaatçı sistemlerinin, kullandıkları kaynaklarla olan alışverişini uyarır, kullanmadıkları kaynaklara ulaşmalarını ve olmayan kaynakların geliştirilmesini sağlar.</i>	
Sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevi ile ilgili dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sizce sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri kurucu, savunucu, uygun hale getirici, arabulucu, harekete geçirici ve hızlandırıcı rolleri yeterince biliniyor mu?	Evet () Hayır ()

Sosyal hizmet mesleğinin kaynak yönetimi işlevinin etkin olarak kullanıldığı ve sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevi vardır. Bu doğrultuda öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı roller üstlenen sosyal hizmet uzmanları, müracaatçı sitemleri ve sosyal hizmet uygulayıcıları arasında karşılıklı ve güçlendirici bir bilgi alışverişi sağlarlar.</i>	
Sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevi ile ilgili dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Sizce sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevi doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının üstlendikleri öğretici, eğitici, toplumu bilgilendirici ve araştırma ile mesleki bilgilendirme yapıcı rolleri yeterince biliniyor mu?	Evet () Hayır ()
Sosyal hizmet mesleğinin eğitim işlevinin etkin olarak kullanıldığı ve sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
4-Sosyal Hizmetin Uygulama Alanları	
<i>Yoksulluk konusu sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa	

adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Duygusal ve davranışsal sorunlar sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Çocuk Koruma Hizmetleri sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Suç, çocuk suçluluğu ve ıslah hizmetleri sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()

Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Aile içi sorunlar ve ailelere verilen hizmetler sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Madde kullanımı ve tedavi programları sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Yaşlanma ve yaşlılık hizmetleri sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()

Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
Engellilik ve engellilik hizmetleri sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
Nüfus ile ilgili konular ve aile planlaması sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
Afet, göç, savaş, terör gibi krizler sonrasında sağlanan psikososyal hizmetler sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()

Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Sağlık sorunları ve tıbbi sosyal hizmetler sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Eğitimde sorunlar ve okul sosyal hizmeti sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Çalışma hayatıyla ilgili sorunlar sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()

Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Cinsiyetçilik ve cinsiyet eşitliği sağlamak sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>Cinsel yönelimler ve LGBT bireylere yönelik hizmetler sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()
Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
<i>İrkçilik, etno-merkezcilik ve sosyal ve ekonomik adaleti sağlamak sosyal hizmet mesleğinin uygulama alanlarından biridir.</i>	
Bu alanda dâhil olduğunuz bir çalışma var mı?	Evet () Hayır ()

Bu alanda sizin yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma (proje/program/faaliyet) var mı?	Evet () Hayır ()
Dâhil olduğunuz, yürüttüğünüz ya da geliştirdiğiniz bir çalışma varsa adını ve sizin bu projedeki görevinizi yazınız.	
Konu hakkında varsa görüş ve önerilerinizi belirtiniz.	
5-Görüş ve Önerileriniz	
Sosyal hizmet alanında çalışırken hangi konularda yeni bilgiye gereksinim duyuyorsunuz?	
Bu bilgileri hangi kaynaklardan tamamlıyorsunuz?	
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında çalışmanın size sağladığı katkılar nelerdir?	
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına sağladığınızı düşündüğünüz katkılar nelerdir?	

Katkı verdiğiniz için teşekkür ederim.

İbrahim Kürşat ERGÜT

EK 2. Orijinallik Raporu

 <p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU</p>
<p>HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA</p>
Tarih: 18/07/2019
<p>Tez Başlığı: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Görevli Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini ile Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Rollerine Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi</p>
<p>Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 108 sayfalık kısmına ilişkin, 09/07/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Tümitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin henzerlik oranı %12 'dir.</p>
<p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- ☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☐ Kaynakça hariç 3- ☐ Alıntılar hariç 4- ☒ Alıntılar dâhil 5- ☐ 5 kelimeden daha az örneğe içeren metin kısımları hariç
<p>Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>
<p>Gereğini saygılarımla arz ederim.</p>
<p>18.07.2019 Tarih ve İmza</p>
<p>Adı Soyadı: İbrahim Kırsat ERGÜT</p> <p>Öğrenci No: N14125734</p> <p>Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet</p> <p>Programı: Sosyal Hizmet</p>
<p>DANISMAN ONAYI</p> <p>UYGUNDUR.</p> <p>Dr. Öğretim Üyesi Filiz DEMİRÖZ</p> <p>(Unvan, Ad Soyad, İmza)</p>

EK 3. Etik Kurul Komisyon İzni Formu

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172/ 433-1880

16 Mayıs 2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 02.05.2017 tarih ve 2878 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden **İbrahim Kılıçat ERGÜT**'ün Yrd. Doç. Dr. Filiz **DEMİRÖZ** danışmanlığında hazırladığı "**Türkiye Büyük Millet Meclisi 26. Dönem Milletvekillerinin Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini Hakkında Görüşleri**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **09 Mayıs 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

*Öğr. Üyesi
Yarışmısın Toprak
22.05-2017*

EK 4. Yüksek Lisans Tez Başlığı Değişikliği Akademik Kurul Kararı

SOSYAL HİZMET ANA BİLİM DALI AKADEMİK KURUL KARARI

Toplantı Tarihi :09/01/2018
Ders Yılı :2017/2018
Karar Sayısı :004

Akademik Kurulumuz, Anabilim Dalımız Yüksek Lisans öğrencisi N14123734 numaralı İbrahim Kürşat Erşen'in Tez Başlığı Değişikliğine oy birliğiyle karar vermiştir.

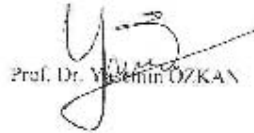

Prof. Dr. Sunay İL

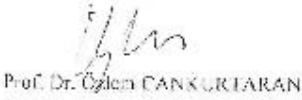
Prof. Dr. Vedat İSİKHAN

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ

Prof. Dr. Yücel ÖZKAN

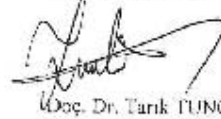
Prof. Dr. Özlem ÇANKURTARAN

Prof. Dr. Sema BUZ

Doç. Dr. Yücel KÜÇÜKKARACA

Doç. Dr. Tarkan TUNCAY

Doç. Dr. Ercüment ERBAY

Doç. Dr. Reyhan ATASÖZ TOPÇUOĞLU

EK 5. Bakanlık Çalışma İzin Oluru

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 94952863-605.01-E.44089
Konu : İbrahim Kürşat ERGÜT

18/04/2018

MÜSTESARLIK MAKAMINA

02.04.2018 tarihli ve 63185 sayılı dilekçe ile Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümünde tezli yüksek lisans öğrencisi olan İbrahim Kürşat ERGÜT'ün "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Görevli Uzman Yardımcılarının Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplini ile Sosyal Hizmet Uzmanlarının Mesleki Rollerini Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışmasını Bakanlığımızda görev yapan Uzman Yardımcılarına uygulayabilme talebi iletilmiştir.

Personel Dairesi Başkanlığının 13/04/2018 tarih ve E.42804 sayılı yazısı ile olumlu değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın 31/12/2018 tarihine kadar ilgili idari birim koordinatöründe ve denetiminde, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esası çerçevesinde, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayımlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Abdulkerim GÜN
Daire Başkanı V.

O L U R
18/04/2018

Ayşe ERGEZEN
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin eslim görmek için <https://bys.aile.gov.tr/bvsmk/Dogrulama> adresine girerek 18A779b-a1E73Q-c0M6791-Ye-Sb2-Z-Y:8K3B0K kodunu yazınız.

EK 6 Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

2.1.2. Sosyal Hizmet Temel Alan LİSANS Yeterlilikleri (Akademik Ağırlıklı)²

TYYÇ DÜZEYİ	BİLGİ -Kuramsal -Olgusal	BECERİLER -Bilişsel -Uygulamalı	YETKİNLİKLER			
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik	Alana Özgü Yetkinlik
6 LİSANS EQF-LLL: 6. Düzey QF-EHEA: 1. Düzey	<p>1. Sosyal hizmetler alanındaki temel ve güncel bilgileri içeren ders kitapları, uygulama araç-gereçleri ve multimedya eğitim araç gereçleri ile diğer kaynaklarla desteklenen ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahiptir.</p> <p>2. Bilginin doğası, kaynağı, sınırları, doğruluğu, güvenilirliği ve geçerliliğini değerlendirme bilgisine sahiptir.</p> <p>3. Sosyal hizmetler alanındaki bilimsel bilgiye ulaşma, güncel literatürü izleme, değerlendirme ve uygulayabilme bilgisine sahiptir.</p>	<p>1. Sosyal hizmetler alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak bilimsel olarak değerlendiren, sorunları tanımlar, analiz eder, araştırmalara ve kanıtlara dayalı mesleki ve etik değerleri gözeterek çözüm önerileri geliştirir, bilgiyi paylaşır, ekip çalışması yapar.</p> <p>2. Sosyal hizmetler ve araştırma alanı ile ilgili bilgi teknolojilerini kullanır.</p> <p>3. Sosyal hizmetler alanında edindiği ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanarak birey, aile ve topluma yönelik eğitim yapar.</p> <p>4. Alana özgü sorunlara bilimsel veriler/kanıtlar doğrultusunda çözüm üretir.</p>	<p>1. Sosyal hizmetler alanı ile ilgili sahip olduğu ileri düzeydeki bilgi birikimini kullanarak bir çalışmayı bağımsız olarak yürütür ve bu alanda çalışan diğer meslek grupları ile işbirliği içinde ekip üyesi olarak sorumluluk alır.</p> <p>2. Sosyal hizmetler alanı ile ilgili uygulamalarda karşılaşılan ve görülen karmaşık sorunları çözmek için bireysel ve ekip üyesi olarak sorumluluk alır.</p> <p>3. Sorumluluğu altında çalışanlara bir proje çerçevesinde gelişimlerine yönelik etkinlikleri planlar, yönetir ve süreci izleyip değerlendirir.</p> <p>4. Alana özgü bilimsel bilgi üretme sorumluluğunu yerine getirir/taahhütlüğü düzeyde araştırma yapar.</p>	<p>1. Sosyal hizmet alanında edindiği ileri düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirir.</p> <p>2. Öğrenme hedeflerini belirler ve öğrenmeyi öğrendiğini gösterir.</p> <p>3. Öğrenme kaynaklarını belirler, kaynaklara etkin/hızlı erişir.</p> <p>4. Yaşam boyu öğrenmeyi benimsemediğini gösterir, gelişime açık ve bu davranışı devam ettirir.</p> <p>5. Bilgiye ulaşma yollarına karar verir ve uygular.</p>	<p>1. Sosyal hizmetler alanı ile ilgili konularda düşünmelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini yazılı ve sözlü olarak aktarır, ilgili kişi ve kurumların düşüncelerini, istek ve beklentilerini dinler.</p> <p>2. Sosyal hizmetler alanı ile ilgili konularda düşünmelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ağız ve ağızla ileterek destekleyerek, ekip çalışması içinde ve sürecin etkin bir elemanı olarak uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşır.</p> <p>3. Toplumsal sorumluluk bilinci ile yaşadığı sosyal çevre için diğer meslek grupları ile işbirliği içinde proje ve etkinlikler düzenler ve bunları uygular.</p> <p>4. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyinde kullanarak alanındaki bilgileri izler ve meslektaşları ile iletişim kurar.</p> <p>5. Alanın gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisans Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.</p> <p>6. Sosyal hizmetler alanında toplumun ve dünyanın gündemindeki olayları/gelişmeleri izler ve değerlendirir.</p> <p>7. Sözlü ve yazılı olarak etkili iletişim kurar.</p> <p>8. Kültürlerarası iletişim kurma bilgi ve becerisine sahiptir.</p> <p>9. Mesleki etik ve uygulamalarını etkin ve güvenli şekilde belgeler/doğru ve etkili kayıt tutar.</p>	<p>1. Sosyal hizmetler alanı ile ilgili verileri toplar, yorumlar, uygular ve sonuçlarını duyurulması aşamalarında ilgili disiplinlerden kişilerle işbirliği yapar ve toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere uygun hareket eder.</p> <p>2. Kalite yönetimi ve süreçlerine uygun davranır ve bu süreçlere katkı sağlar.</p> <p>3. Birey olarak görev, hak ve sorumlulukları ile ilgili yasa, yönetmelik, mevzuata ve mesleki etik kurallarına uygun davranır.</p> <p>4. Profesyonel kimliği ile meslektaşlarına rol model ve topluma örnek olur.</p> <p>5. İnsan ve sosyal çevresi arasındaki ilişkiyi anlamaya yetkinlidir.</p> <p>6. Mesuriyet sorunu kurum içi, yerel, ulusal ve uluslararası eğitimlere katılır.</p> <p>7. Etik ilkelerin ve etik kurulların eğitim-uygulama ve araştırma alanlarında birey ve toplum için önemini açıklar.</p>

² İlgili temel alanda TYYÇ 6. Düzey (lisans) Yükseköğretim Profili mevcut ise tanımlanacaktır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	: İbrahim Kürşat ERGÜT
Doğum Yeri ve Tarihi	: Sivas-1978
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Y.O.
Yüksek Lisans Öğrenimi	: Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü
Bildiği Yabancı Diller	: İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	: Koruma ve Bakım Altında ki Çocuklara Yönelik Bireysel Risk Değerlendirme Formu' nun (BİRDEF) Geliştirilmesi, Güvenirlik ve Geçerliği J Clin Psy. 2016; 19(2): 60-72 DOI: 10.5505/kpd.2016.38257
İş Deneyimi	
Projeler	: Anka Çocuk Destek Programı
Çalıştığı Kurumlar	: Omca Turizm Ltd. Şti (1999–2001) Zihinsel Yetersiz Çocuklar Yetiştirme Vakfı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (2001-2002) Özel Ata Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (2003-2006) T.C. Sağlık Bakanlığı (2006-2013) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2013-Devam ediyor)
Eğitimler	
	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık Bakanlığı Hasta Hakları Uygulama Eğitimi, 2006, Tokat. • TS EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi Dokümantasyon Eğitimi, 2006, Tokat. • TS EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi Temel Eğitimi, 2006, Tokat.

	<ul style="list-style-type: none"> • TS EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi İç Tetkik Eğitimi, 2007, Tokat. • Aile İçi Şiddet Eğitimi, 2009, Tokat. • TS EN ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi Temel Eğitimi, 2009, Tokat. • TS EN ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi Dokümantasyon Eğitimi, 2009, Tokat. • TS EN ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi Kalite Tetkik Eğitimi, 2009, Tokat. • TS EN ISO 9000 Kalite Yönetim Sistemi İstatistiksel Proses Kontrol Eğitimi, 2009, Tokat. • Sağlık Bakanlığı 1. HKS (Hizmet Kalite Standartları) Okulu, Mart 2011, Antalya. • Sağlık Bakanlığı Tıbbi Sosyal Hizmet Eğitici Eğitimi, Mart, 2012, Antalya. • Yetişkin Değerlendirme Testleri Eğitimi, Nisan 2012, İstanbul. • ANKA Çocuk Destek Programı Uygulayıcı Eğitimi, 2014, Ankara. • ANKA Çocuk Destek Programı Eğitici Eğitimi, 2014, Ankara. • Uyuşturucu İle Mücadele Şurası, 2014, Ankara. • ANKA Temel Personel Eğitimi Eğitici Eğitimi, 2015, Ankara. • TBMM Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu, 2016, Ankara. • ASPB 2017 Yılı Başarılı Çocuklara Yönelik Bosna Hersek Gezisi Koordinatörlüğü, 2017, Ankara.
İletişim	
E-Posta Adresi	: schacci19@gmail.com
Telefon	: 0 312 705 54 38 : 0 530 883 24 23